

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET
GEOGRAFSKI ODSJEK

Neven Tandarić, Ivan Tekić

PERCEPCIJA GEOGRAFIJE U JAVNOSTI

Zagreb, 2012

Ovaj rad izrađen je na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod vodstvom više asistentice dr.sc. Ružice Vuk i predan je na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2011./2012.

SADRŽAJ RADA

1. UVOD	1
2. CILJEVI RADA I HIPOTEZE	5
3. ISPITANICI I METODE RADA.....	6
4. REZULTATI.....	12
5. RASPRAVA.....	59
6. ZAKLJUČAK.....	75
7. ZAHVALE	77
8. POPIS LITERATURE	78
9. SAŽETAK.....	80
10. SUMMARY	81
11. PRILOZI	82

1. UVOD

Vjerojatno ne postoji student geografije koji se u razgovoru o svom studiju nije suočio s vrlo raširenom predrasudom da je studij geografije isključivo studij za nastavnika geografije i da geograf nije dobar geograf ako ne zna napamet sve glavne gradove država na svijetu. S obzirom na učestalost takvih reakcija s pravom se može zaključiti da je slika geografije kao znanstvenog polja u javnosti poprilično iskrivljena, odnosno da prevladava generalno nerazumijevanje o području djelovanja geografa što za posljedicu može imati vrlo negativne učinke na mogućnosti zapošljavanja mladih geografa i njihov doprinos našem društvu. Upravo to je potaklo našu želju za istraživačkim radom koji će preciznije utvrditi kako je geografija percipirana u hrvatskoj javnosti i što je dovelo do takve percepcije.

1.1. RAZVOJ GEOGRAFIJE U HRVATSKOJ OD 1883. GODINE

Prije nego se počne s bilo kakvim razmatranjem percepcije geografije u javnosti, potrebno je dati kratki osvrt na njen razvoj u Hrvatskoj i njenu implementaciju u školski sustav.

U razvoju hrvatske geografije mogu se uočiti tri različita razdoblja: razdoblje spontanog razvoja do osnivanja prve geografske katedre 1883. godine (predinstitucionalno razdoblje), razvoj do 1947. godine (u sklopu FFZG, od 1927. u dva zavoda) i razvoj od 1947. godine (u sklopu PMF-a, isprva jedinstven, a potom u dva zavoda) (Crkvenčić, 2007). Dakle, njen znanstveni razvoj započeo je 1883. godine i to je razdoblje kada su se iz enciklopedijskog geografskog gledanja izdvojile mnoge posebne znanosti poput meteorologije, geofizike, hidrologije, pedologije i dr. (Roglić, 1960). Istodobno se geografija razvija dualno kao fizička i društvena geografija iako Roglić (2005) već tada naglašava jedinstvenost geografije kao znanosti o prostornim procesima nastalim međusobnim djelovanjem prirodnih elemenata i društvenih faktora.

Kako je prijelaz iz enciklopedizma tek počinjao, geografija je početkom 20. stoljeća u osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj nastavi bila zastupljena u svom tradicionalnom enciklopedističkom smislu, a djelomično evoluirani deskriptivni karakter prikaza pojedinačnih prirodnih i gospodarskih obilježja u školama se nastavio i između dva svjetska rata (Rogić, 1987).

Nakon Drugog svjetskog rata osnovan je 1947. godine Prirodoslovno-matematički fakultet u Zagrebu u čiji je sastav ušao i Geografski odsjek. To je razdoblje kad hrvatska geografija počinje pratiti globalne trendove razvoja geografije, iako odsjek ima izrazito mali broj znanstveno-nastavnog osoblja zbog čega se visokoškolska nastava geografije mogla odvijati samo u ograničenom opsegu, a znatan dio nastavnog sadržaja struke nije se uopće predavao (Crkvenčić, 2007). Osim toga i među tako malim brojem osoblja bilo je još uvijek tendencija da se nastavi klasičnim enciklopedijskim smjerom što nužno dovodi do neznanstvenosti, laicizma i šteti općem ugledu geografije (Roglić, 1960).

Takvo stanje moralo se odraziti i u osnovnom i srednjem školstvu budući da je Geografski odsjek PMF-a bio tada jedina visokoškolska institucija za obrazovanje nastavnika geografije. Planovi i programi nastave geografije u SR Hrvatskoj vrlo su se često mijenjali i prilagođavali su se, barem načelno, brzim društvenim promjenama dok se istodobno smanjivala satnica tog predmeta. Tako se *geografija* od 1953. godine više nije predavala u 3. i 4. razredu osnovne škole kao što je to dotada bio slučaj (i to sa satnicom od 3 sata tjedno!), već njeni sadržaji komprimirani ulaze u program novouvedenog predmeta *priroda i društvo*, a od 1958. godine se ne predaje ni u 5. razredu gdje je uveden predmet *upoznavanje društva* u koji su osim sadržaja geografije ušli i sadržaji povijesti i osnove društvenog uređenja (Matas, 1989). U ostalim razredima osnovne škole i u gimnazijama nastava geografije bila je zastupljena s dva, rjeđe tri sata tjedno (Matas, 1988). Pritom se obrađivala regionalna geografija u osnovnoj školi, a u srednjim školama (gimnazijama, ekonomskim, učiteljskim, trgovinskim, industrijskim i četverogodišnjim tehničkim školama) regionalna ekonomska geografija svijeta i Jugoslavije (Matas, 1988), dakle i dalje se primjenjuje enciklopedijski pristup.

U međuvremenu se na Geografskom odsjeku povećao broj znanstveno-nastavnog osoblja čime je stvorena kadrovska osnova koja je osiguravala fakultetsku nastavu u punom sadržaju kako je predviđeno nastavnim planom za potrebe geografije. Osposobljeni su nastavnici za većinu kolegija fizičke i socijalne geografije (Crkvenčić, 2007), a o uspjehu geografske struke u to doba govore izdanje *Geografije Hrvatske* u šest knjiga kao prve moderne regionalne geografije u Hrvatskoj te izjava slovenskog geografa Ilešića (1975 prema Crkvenčić, 2007) da je Institut za geografiju Sveučilišta u Zagrebu jedna od najdinamičnijih znanstvenih ustanova u čitavoj Jugoslaviji.

1970ih dolazi do reformi školstva i u 5. razred osnovne škole se vraća *geografija* jer se ukida *upoznavanje društva*, ali s izrazito nepovoljnom satnicom od jednog sata

tjedno u kojem su se obrađivale osnove geografije (Matas, 1988, 1989). Takav program kritiziran je i od strane samih nastavnika kao pretežak za psihofizičke mogućnosti učenika te dobi, satnica je premala, a sadržaji preopširni zbog čega učenici ne mogu i ne stignu svladati apstraktne pojmove iz rotacije i revolucije Zemlje te iz fizičke geografije koji su neophodni za obradu nadolazećih regionalnogeografskih sadržaja (Matas, 1988) što znači da znanje biva manjkavo od samog početka, a kasnije nema čvrstih temelja da se nadogradi. Zanemarene su osnove fizičke geografije, a usto je ekonomski usmjerena regionalna geografija u višim razredima osnovne škole i u srednjoj školi opterećena statističkim podacima koji su u neprestanoj promjeni te faktografijom (Matas, 1988).

Zbog reorganizacije srednjeg školstva (uvedene opće srednje škole) *geografija* se zbija u prva dva razreda u kojima se obrađuje regionalna geografija Jugoslavije i svijeta koja je predstavljala teško ostvariv pokušaj produblivanja sadržaja iz osnovne škole zbog smanjenja satnice (Matas, 1988, 1989).

Nakon 1980. godine razvoj geografije slabi iz razloga što dolazi do generacijske smjene znanstveno-nastavnog osoblja na Geografskom odsjeku pri čemu se zapošljava još veći broj osoba, ali iz još važnijeg razloga što se nastoji jedinstveni Geografski zavod u sklopu Geografskog odsjeka razbiti na više zavoda jer su se razvili "teški međuljudski odnosi koji su kočili bilo kakav daljnji razvoj struke" (Crkvenčić, 2007, 11) što je u konačnici i rezultiralo osnivanjem dvaju odvojenih zavoda u sklopu Geografskog odjeka (Crkvenčić, 2007).

1984. godine donesen je novi nastavni program za osnovne i srednje škole kojim su svi geografski sadržaji sabrani pod naslov "Društvenogeografska organizacija svijeta s obzirom na razlike društveno-političkih uređenja, bogatstvo prirodnih izvora i stupnja ekonomske razvijenosti" (Matas, 1988, 1989). U osnovne škole su uvedeni izborni i fakultativni predmeti vezani uz fizičku i regionalnu geografiju, no zbog loših uvjeta većinom do realizacije tih predmeta nije dolazilo dok su u strukovne srednje škole uvedeni izborni programi stručnih sadržaja iz geografije poput turističke, prometne, pomorske geografije i sl. (Matas, 1989).

Unatoč prigovorima zbog satnice *geografije* u osnovnoj školi, a posebice u 5. razredu, nije došlo do promjena (Matas, 1988) što je značilo daljnje zadržavanje lošije kvalitete nastave geografije. U prilog tome govori i provedeno ispitivanje nad 975 učenika koje je pokazalo da je riješenost zadataka iz geografije u 5. razredu tek 43% što

je manje od riješenosti povijesti, hrvatskog ili srpskog jezika, čak i tradicionalno teške matematike (Matas, 1988). Glavnim razlozima loše ili osrednje kvalitete nastave geografije nastavnici smatraju preopširnost nastavnog programa, slabu opremljenost škola, slabo predznanje učenika i velik broj učenika po razredu (Matas, 1988). Učenici iz osnovne škole donose slabe osnove zbog opširnosti programa i male satnice koje se ponovno zbog male satnice i zbijenosti nastavnih sadržaja ne mogu sustavno nadograditi, a to dodatno onemogućava i slaba opremljenost škola. Primjerice, telurij, osnovno sredstvo kojim bi učenici trebali svladati procese rotacije i revolucije Zemlje koji su dalje potrebni za razumijevanje brojnih općegeografskih procesa, prije svega klimatskih, u prosjeku je krajem 1980ih godina posjedovala tek svaka treća osnovna i svaka peta srednja škola (Matas, 1988). Osim toga događalo da su neke škole dobro opremljene dok neke nemaju ni jedno nastavno sredstvo ili pomagalo. Nastava geografije u takvim uvjetima teško može biti produktivna, smanjuje se shvaćanje sadržaja i sve to utječe u na lošije, nepravilnije doživljavanje geografije kod učenika koji su danas odrasli, zreli ljudi.

Tome dodatno pridonosi i način rada nastavnika. Istraživanje u vrijeme valorizacije nastavnog plana i programa iz 1984. godine pokazalo je da većina nastavnika tvrdi da primjenjuje, po njihovom mišljenju, najefikasnije metode – razgovor i rad s udžbenikom, no uočeno je povećanje broja nastavnika u srednjoj školi koji primjenjuju metodu usmenog izlaganja kao dominantnu, a često i jedinu (Matas, 1988) čime se pasivizira učenika i izostaje njegova angažiranost, a samim time mu se smanjuje i motivacija. Poseban problem predstavljala je činjenica da vrlo mali broj nastavnika temeljnu geografsku metodu – terensku nastavu smatra efikasnom, a još manji broj ju primjenjuje u nastavi. Sve to pretvara geografiju u nastavni predmet koji se bavi nabrojanjem imena zemalja, gradova, rijeka, uvoznih i izvoznih statistika i sl., što geografija nije i ne smije biti.

Godine 1994. osnovan je Geografski odjel Sveučilišta u Zadru čime je Geografski odsjek prestao biti jedina visokoškolska ustanova za obrazovanje geografa u Hrvatskoj. To znači da se i odgovornost za percepciju geografije u javnosti danas svodi na dvije institucije, a suradnja među njima je ključan faktor. Što se tiče promjena u školstvu u tijeku je provedba Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda kojim se nastavni planovi i programi rasterećuju od nebitnih sadržaja koji učenicima neće trebati dok bi u

planove trebalo uvrstiti one sadržaje koji će kod učenika razviti interes za znanjima i vještinama koje će im koristiti za deset ili više godina na tržištu rada (Ljubić, 2008).

Geografski sadržaji se nisu se značajnije mijenjali do danas te su u znatnoj mjeri zastupljeni već od prvog razreda u sklopu predmeta *priroda i društvo* u kojem se obrađuju orijentacija, strane svijeta, uži i širi zavičaj, karakteristike vremena, reljefa, života ljudi i prometne povezanosti šireg zavičaja (Matas, 1988). U današnjem 'globalnom dobu' kad regionalni procesi imaju globalne utjecaje geografija je izrazito važna u školskom sustavu jer kompleksno proučava prostorne strukture i interakcije između čovjeka i prirode kako bi objasnila zakonitosti u prostornim odnosima na Zemljinoj površini i predvidjela procese sa svrhom rješavanja problema u prostoru (Pejnović, 2008) tj. nesklada nastalih društvenim iskorištavanje prostora. Na taj je način geografija jedina znanost, struka i školski predmet koji cjelovito, holistički proučava sve prostorne strukture i njihove interakcije na Zemljinoj površini omogućujući time stjecanje širokog spektra znanja, vještina i sposobnosti te formiranja sustava vrijednosti i stavova kod učenika na različitim razinama obrazovanja (Pejnović, 2008). I odatle joj iznimna didaktička vrijednost.

Problematikom percepcije geografije u Hrvatskoj nije se do sada bavio nijedan rad zbog čega nema mogućnosti uspoređivanja podataka niti promatranja kako se i kojem smjeru stanje razvija.

2. CILJEVI RADA I HIPOTEZE

Osnovni cilj ovog rada je istražiti kakva je percepcija geografije i geografa u javnosti, kako se percipiraju geografske sposobnosti i kompetencije te doživljava li se geografija isključivo onakvom kakvim se doživljava istoimenu školski predmet. Dobivene rezultate usporediti ćemo s opisanim razvojem geografije i njenim današnjim stanjem kako bi se pokušali utvrditi uzročno-posljedični odnosi. Osim toga, istražiti će se na koji način sami studenti geografije doživljavaju svoje područje struke s obzirom da su oni nositelji razvoja geografije i dobivaju odgovornost za njen položaj u sustavu znanosti i u javnosti. Na temelju toga pokušat ćemo predvidjeti može li u javnosti doći do promjena u poimanju geografije, odnosno donose li "novi geografi" neke nove ideje i drugačiji koncept geografije što će zasigurno promijeniti društvenu valorizaciju ove znanosti.

S obzirom na prethodno poznavanje problema istraživanja i na temelju poznavanja razvoja geografije u Hrvatskoj moguće je postaviti nekoliko hipoteza koje će kroz rad trebati potvrditi ili opovrgnuti.

Hipoteze su:

1. Većina hrvatske javnosti smatra da geografija spada u područje prirodnih znanosti.
2. Učestala je percepcija da je geografija u čvrstoj vezi s poviješću.
3. Učestala je percepcija da je geografija u čvrstoj vezi s geologijom.
4. Javnost doživljava geografiju kao manje važan nastavni predmet u školama.
5. Javnost ne vidi primjenjivost geografskih znanja i vještina u svakodnevnom životu.
6. Geografija je područje koje pobuđuje interes većine hrvatske javnosti.
7. U stanovništvu je uvrženiji naziv *zemljopis* nego *geografija*.
8. Geografski tekstovi dostupni široj javnosti uglavnom su deskriptivno-idiografskog karaktera.
9. Većina hrvatske javnosti ne doživljava geografiju kao ozbiljnu znanost.
10. Većina hrvatske javnosti ne zna u kojim bi institucijama osim škole mogli raditi geografi.
11. Većina hrvatske javnosti smatra da je iz osnovnoškolskog i srednjoškolskog učenja geografije ponijela u većoj mjeri činjenična znanja nego vještine.
12. Većina hrvatske javnosti ne razumije objekt istraživanja geografije.
13. Većina hrvatske javnosti smatra da u područje istraživanja geografije ulaze Zemljina unutrašnjost i svemir.

3. ISPITANICI I METODE RADA

U svrhu dobivanja različitih mišljenja javnosti o percepciji geografije provedeno je anketno istraživanje na prostoru čitave Hrvatske u razdoblju između 2. i 15. travnja 2012. godine. Populaciju za istraživanje činili su svi građani Republike Hrvatske stari 14 i više godina s prebivalištem u Hrvatskoj. Razlog ove dobne odrednice je što učenici stari 14 godina završavaju osnovnoškolsko obrazovanje i pretpostavlja se da su u protekle četiri godine upoznati s osnovnim sadržajima geografije predviđenim Nacionalnim planom i programom te su sposobni izgraditi vlastiti stav prema geografiji.

3.1. Uzorak

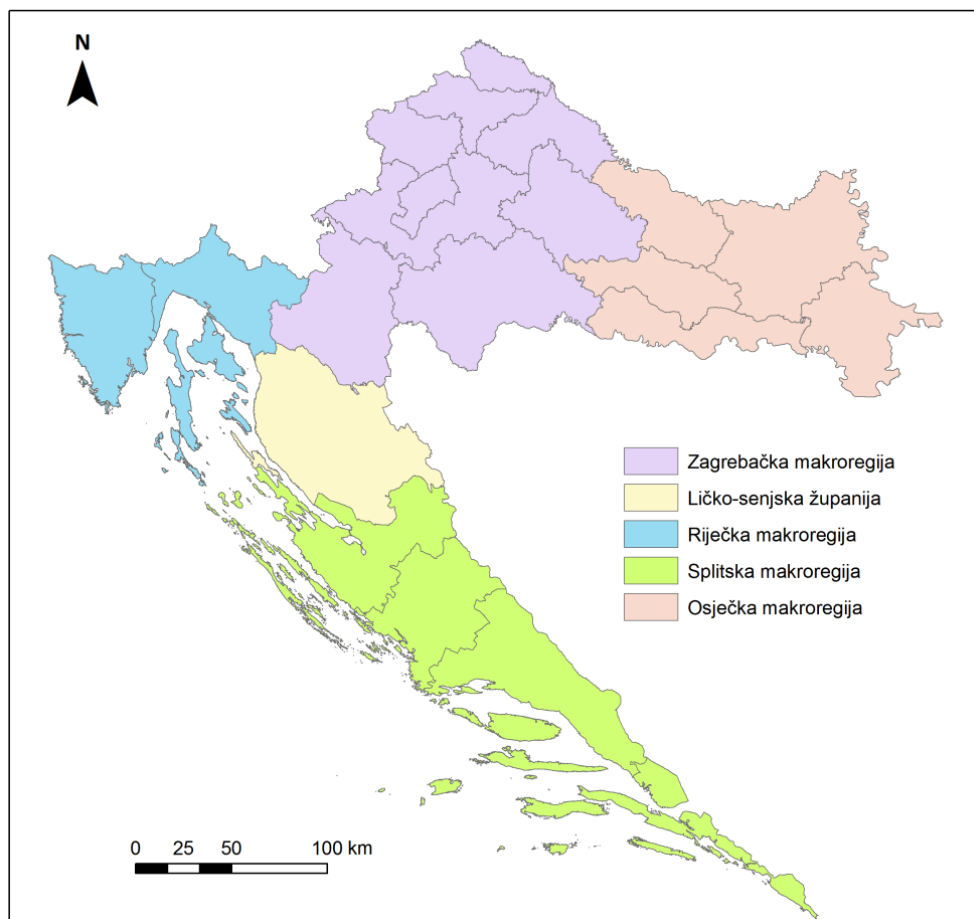
Unaprijed je određeno da će biti ispitano oko 1000 ljudi iz cijele države uzimajući u obzir da se taj broj podijeli na 20 županija i Grad Zagreb po načelu udjela stanovništva u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske. Često se u javnosti ne vjeruje rezultatima anketnih istraživanja zbog navodno premalih uzoraka. Laičko mišljenje je da uzorak treba obuhvatiti što veći broj ispitanika (primjerice, 10 000) da bi pružio vjerodostojne rezultate (Milas, 2005). U stvarnosti to nije tako, već vrijedi pravilo: što je veći broj članova populacije, manja proporcija te populacije treba biti zastupljena u uzorku (Cohen i dr., 2007). Krejcie i Morgan (1970 prema Cohen i dr., 2007) navode da je za populaciju od milijun članova potreban uzorak od 384 ispitanika da bi bio reprezentativan, tj. da bi njegova pouzdanost bila na razini 95%. Za veće populacije nije potrebno dalje povećavati uzorak da bi bio reprezentativan. S obzirom da planiramo napraviti i analizu na razini županija, odlučili smo iskoristiti uzorak veći od 1000 ispitanika kako bi rezultati bili što reprezentativniji.

Tablica 1. Broj ispitanika po županijama i makroregijama

županija	broj ispitanika	makroregija	broj ispitanika
Dubrovačko-neretvanska	31		
Splitsko-dalmatinska	67	splitska makroregija	190
Šibensko-kninska	48		
Zadarska	41		
Ličko-senjska	31	-	31
Istarska	48	riječka makroregija	105
Primorsko-goranska	57		
Karlovačka	43		
Sisačko-moslavačka	29		
Grad Zagreb	228		
Zagrebačka	79	zagrebačka makroregija	547
Krapinsko-zagorska	45		
Varaždinska	41		
Međimurska	27		
Koprivničko-križevačka	27		
Bjelovarsko-bilogorska	28		
Virovitičko-podravska	61		
Požeško-slavonska	28		
Brodsko-posavska	32	osječka makroregija	205
Vukovarsko-srijemska	33		
Osječko-baranjska	51		
UKUPNO	1078		1078

U konačnici smo skupili 1078 ispitanika pri čemu se za većinu županija udio ispitanika u ukupnom uzorku poklapa s udjelom stanovništva u ukupnoj populaciji Republike Hrvatske (Popis stanovništva, 2011) (Tablica 1, Sl.1). S obzirom da su rezultati zbog ograničenog broja ispitanika na županijskoj razini nešto manje pouzdani za preciznije rezultate analize će biti rađene na razini makroregija (zagrebačke, splitske, riječke i osječke). Pri takvoj regionalizaciji pojavila su se dva problema, manji problem s

Virovitičko-podravskom županijom koja u svom najzapadnijem dijelu gravitira Zagrebu, a u središnjem i istočnom dijelu Osijeku zbog čega je ipak smještena u osječku makroregiju te veći problem s Ličko-senjskom županijom čiji pojedini dijelovi gravitiraju zagrebačkoj, riječkoj i splitskoj makroregiji te smo je zbog takve polarizacije odlučili prikazivati zasebno zbog čega treba rezultate za tu prostornu jedinica promatrati s određenom zadržkom.

Sl.1. Podjela anketiranog prostora na makroregije

Među ispitanicima je bilo 37,7% muškaraca i 62,3% žena što je u skladu s tvrdnjom da žene češće pristaju na anketno ispitivanje od muškaraca. Zbog toga je za svako pitanje u anketi proveden Pearsonov χ^2 test kako bi se utvrdilo postoje li značajnije razlike u odgovorima muškaraca i žena što je pokazalo da ni u jednom pitanju nema značajnijih razlika osim u trećem pitanju kod pojedinih tvrdnji gdje je utvrđeno da su ženske osobe eventualno ekstremnije u stavovima od muškaraca.

S obzirom na dobne skupine (Tablica 2) nešto više od polovice ispitanika pripada skupini od 14 do 24 godine koje smo u daljnjem tekstu nazivali mladim ispitanicima (u stvarnosti 17,5% populacije), gotovo 45% ispitanika pripada skupini od 25 do 64 godine koje smo u daljnjem tekstu nazivali zrelim ispitanicima (u stvarnosti 63,5% populacije), a samo 5% ispitanika je starije od 65 godina (u stvarnosti 19% populacije) i njih smo u daljnjem tekstu nazivali starijim ispitanicima. Dakle, nije se uspjelo uzorkovati dobne skupine s obzirom na njihove stvarne udjele u stanovništvu Hrvatske, no potvrđuje se činjenica da se sa starošću ispitanika smanjuje vjerojatnost pristanka na anketno ispitivanje. Prema Lamza-Posavec (1997), u Hrvatskoj ankete najčešće odbijaju starije osobe skromnije naobrazbe te osobe iz većih gradova.

Tablica 2. Broj ispitanika po dobnim skupinama

dobna skupina	broj ispitanika	udio ispitanika (%)
<i>14-24</i>	558	51,8
<i>25-64</i>	469	43,5
<i>64 i više</i>	51	4,7
UKUPNO	1078	100,0

Analize svakog pitanja rađene su i s obzirom na obrazovno-ekonomski status ispitanika pod kojim su ispitanici svrstani u pet kategorija (Tablica 3): *učenici* koji pohađaju osnovnu ili srednju školu, *studenti* koji pohađaju višu školu ili fakultet, *zaposleni i nezaposleni* koji obuhvaćaju sve ispitanike koji su završili obrazovanje, a nisu umirovljeni pri čemu su iz te skupine izdvojeni *zaposleni u odgojno-obrazovnim institucijama* koji su vrlo značajni zbog uloge u obrazovanju stanovništva te *umirovljenici*.

Tablica 3. Broj ispitanika s obzirom na obrazovno-ekonomski status

obrazovno-ekonomski status	broj ispitanika	udio ispitanika (%)
<i>učenici</i>	55	5,1
<i>studenti</i>	443	41,1
<i>zaposleni i nezaposleni</i>	458	42,5
<i>zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima</i>	59	5,5
<i>umirovljenici</i>	63	5,8
UKUPNO	1078	100,0

Posebno je bitno u analizi odgovora razlučiti ispitanike prema stečenom stupnju obrazovanja (Tablica 4) na temelju kojeg su oni podijeljeni u pet skupina: *ispitanici sa završenom samo osnovnom školom*, *ispitanici sa završenom srednjom školom*, *ispitanici sa*

Tablica 4. Broj ispitanika s obzirom stečeni stupanj obrazovanja

stupanj obrazovanja	broj ispitanika	udio ispitanika (%)
<i>osnovna škola</i>	82	7,6
<i>srednja škola</i>	567	52,6
<i>viša škola / prvostupnik</i>	241	22,4
<i>fakultet / magistar</i>	179	16,6
<i>doktorat znanosti</i>	8	0,7
<i>nepoznato</i>	1	0,1
UKUPNO	1078	100,0

završenom višom školom ili stečenom titulom prvostupnika, ispitanici sa završenim fakultetom i stečenom titulom magistra te ispitanici sa stečenom titulom doktora znanosti. Pritom su ispitanici sa završenom višom školom i oni sa stečenom titulom sveučilišnog prvostupnika svrstani u istu kategoriju, ali pritom nema nakane autora da ih se izjednačava.

S obzirom da je dominantna većina ispitanika završila srednju školu, a gotovo polovica samo srednju školu (dakle, nisu nastavljali školovanje), u analizama odgovora smo u obzir uzimali i vrstu završene srednje škole jer postoje značajne razlike u satnici geografije i u opsegu nastavnih sadržaja iz geografije u različitim vrstama srednje škole (Tablica 5). Na temelju toga su izdvojeni *ispitanici koji su završili samo osnovnu školu* te su

Tablica 5. Broj ispitanika s obzirom na vrstu završene srednje škole

vrsta završene srednje škole	broj ispitanika	udio ispitanika (%)
<i>bez srednje škole</i>	44	4,1
<i>trogodišnja strukovna</i>	60	5,6
<i>četverogodišnja strukovna</i>	257	23,8
<i>ekonomska</i>	122	11,3
<i>gimnazija</i>	573	53,2
<i>nepoznato</i>	22	2,0
UKUPNO	1078	100,0

geografiju kao nastavni predmet pohađali četiri godine po dva sata tjedno (1.5 sati u petom razredu), *ispitanici koji su završili trogodišnju strukovnu školu* koji su slušali geografske sadržaje kroz dva sata tjedno u jednoj godini u predmetu geografija ili nisu uopće imali predmet geografiju, ali su neke geografske sadržaje obrađivali u sklopu stručnih predmeta, *ispitanici koji su završili četverogodišnju strukovnu školu* koji su slušali geografiju kroz dva sata tjedno u jednoj i jedan sat tjedno u drugoj godini, posebno su izdvojeni *ispitanici koji su završili ekonomsku školu* i koji su slušali geografiju kroz 2 sata tjedno sve četiri godine kao i *ispitanici koji su završili gimnaziju*, ali je težište bilo više na ekonomskogeografskom aspektu.

3.2. Metoda uzorkovanja

Pri odabiru ispitanika za reprezentativni uzorak korištena je modificirana metoda snježne grude. Naime, ispitan je stanoviti broj ispitanika koji su potom zamoljeni da upitnike prosljede svojim poznanicima i to različitih dobnih skupina. Na taj način podijeljeno je preko 700 isprintanih anketnih upitnika, a nakon povratka dijela upitnika utvrđene su županije iz kojih se očekuje manjak ispitanika te smo osobama iz tih

županija putem društvene mreže Facebook poslali online verziju upitnika i zamolili ju da proslijedi svojim poznanicima različitih dobnih skupina. Online verzija anketnog upitnika izrađena je na stranicama pružatelja usluga internetskih anketa WorldAPP KeySurvey (www.keysurvey.com) i Survey Gizmo (www.surveygizmo.com) i identična je papirnoj verziji.

Osim uzorka iz cjelokupne populacije istim upitnikom sakupljeni su i podaci o percepciji geografije među studentima geografije sa Zagrebačkog i Zadarskog sveučilišta čime je stvoren kontrolni uzorak od 100 ispitanika. Oni su odabrani metodom prigodnog uzorka.

3.3. Upitnik

U upitniku su korištena pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. Pitanja zatvorenog tipa uključuju pitanja s mogućim izborom jednog ili više odgovora pri čemu se jedno pitanje odnosi na upotrebu Likertove ljestvice za ispitivanje stavova vezanih uz geografiju kao znanost i kao školski predmet. Tri su pitanja otvorenog tipa iz razloga što pružaju originalnost odgovora i omogućuju razlikovanje ispitanika po artikuliranosti njihovih odgovora (Wilson i Mclean, 1994 prema Cohen i dr., 2007), a također osiguravaju veću otvorenost i iskrenost od pitanja zatvorenog tipa. Također na ta se pitanja moglo dati mnoštvo odgovora i postojala je mogućnost da ponuđene kategorije ne budu dovoljno iscrpne te da su pristrane (Cohen i dr., 2007).

Osim pitanja vezanih uz temu istraživanja postavljena i pitanja vezana uz demografske podatke o ispitanicima kao što su spol, dob, mjesto stanovanja, postignuti stupanj obrazovanja i završena srednja škola te zanimanje kako bismo mogli uspoređivati rezultate među ispitanicima kategoriziranih prema tim odrednicama. Kod kriterija obrazovanja traži se i postignuti stupanj obrazovanja i završena srednja škola. Razlog tome je što je srednjoškolsko obrazovanje za većinu stanovništva najviši postignuti stupanj obrazovanja, a istodobno je geografija u različitim vrstama srednje škole zastupljena različitom satnicom i sadržajima.

U anketnom upitniku nismo se opredijelili za naziv geografija ili zemljopis već smo uvijek navodili oba naziva, s obzirom da nazivi nisu jednako uvriježeni među svim skupinama ispitanika te zbog straha da starija populacija (ali i zrela) ne stekne dojam da geografije i zemljopis nisu sinonimi.

Primjerak anketnog upitnika nalazi se u prilogu.

3.4. Obrada podataka

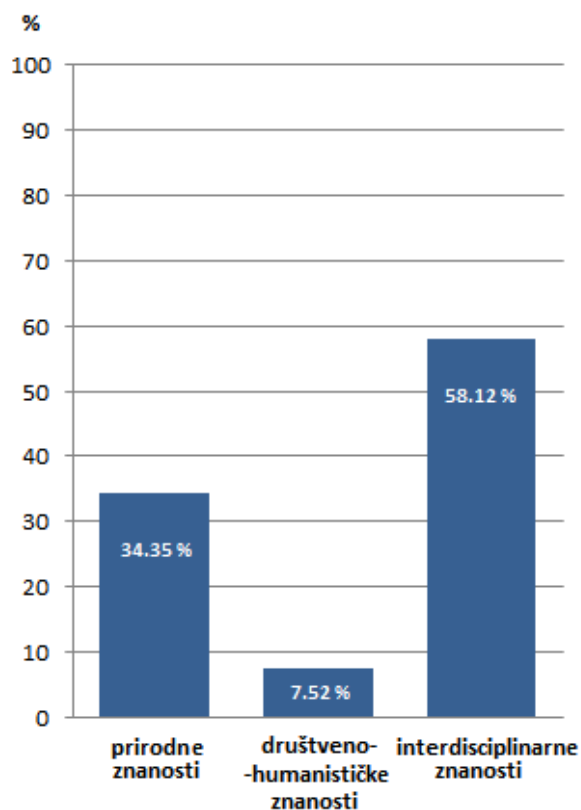
Podaci su obrađeni u programu SPSS Statistics (verzija 17.0) dok su dijagrami izrađeni u programu Microsoft Excel 2010. Kartografski prikazi izrađeni su u programu ArcGIS 9.3. U obradi podataka pojavili su se upitnici s neodgovorenim pitanjem koji su uobičajeno obrađeni uz izuzetak neodgovorenog pitanja koje stoga nije uzeto u obzir pri analizi odgovora.

4. REZULTATI

4.1. Percepcija znanstvenog područja geografije

U prvom pitanju u upitniku od ispitanika se traži da prema vlastitom stavu smjeste geografiju u jedno do tri ponuđena znanstvena područja: prirodne, društveno-humanističke ili interdisciplinarne znanosti. Jednostavna podjela znanstvenih područja u ovom pitanju uzeta je zbog toga što je općenito hijerarhijski sustav znanosti nedovoljno poznat većini javnosti, a očekivalo se da će i generalizirana podjela na ova tri područja dati dovoljno točne podatke. Stoga u objašnjenju interdisciplinarnih znanosti u odgovorima stoji da one ulaze u područje prirodnih i društveno-humanističkih znanosti dok bi točnija i stručnija definicija bila da je to područje koje povezuje znanja iz prirodnih, društvenih, humanističkih i tehničkih znanosti. Uz to, kraj svakog znanstvenog područja navedeno je nekoliko pripadajućih znanosti koje su ispitanicima mogle bolje dočarati što obuhvaća svako znanstveno područje u slučaju da ne znaju.

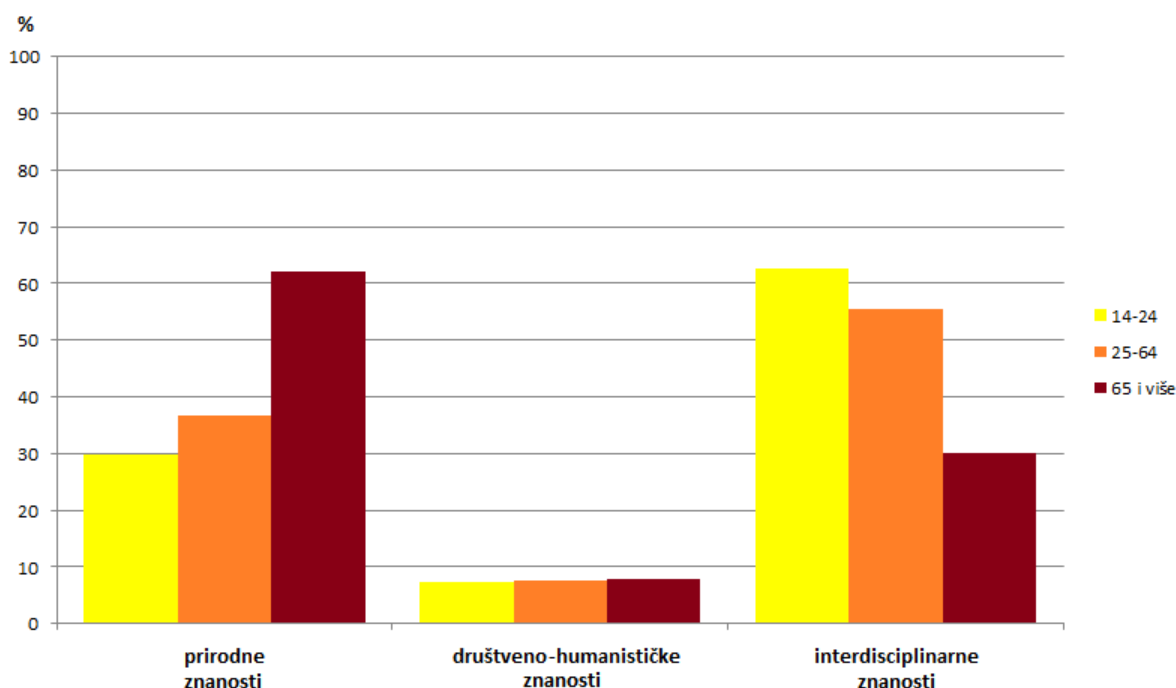
Konačni rezultati (Sl.2) pokazali su da je većina ispitanika (58,1%) smjestila geografiju u područje interdisciplinarnih znanosti dok ju je nešto više od trećine

Sl. 2. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje znanstveno područje biste svrstali geografiju/zemljopis?*

ispitanika smjestilo u područje prirodnih znanosti što predstavlja odmak od očekivanih rezultata, a samo manji broj (7,5%) u područje društveno-humanističkih znanosti. Testiranje odgovora Pearsonovim χ^2 testom pokazalo je da nema značajnijih razlika u odgovorima muškaraca i žena na razini rizika od 5% ($\chi^2 = 0,100$).

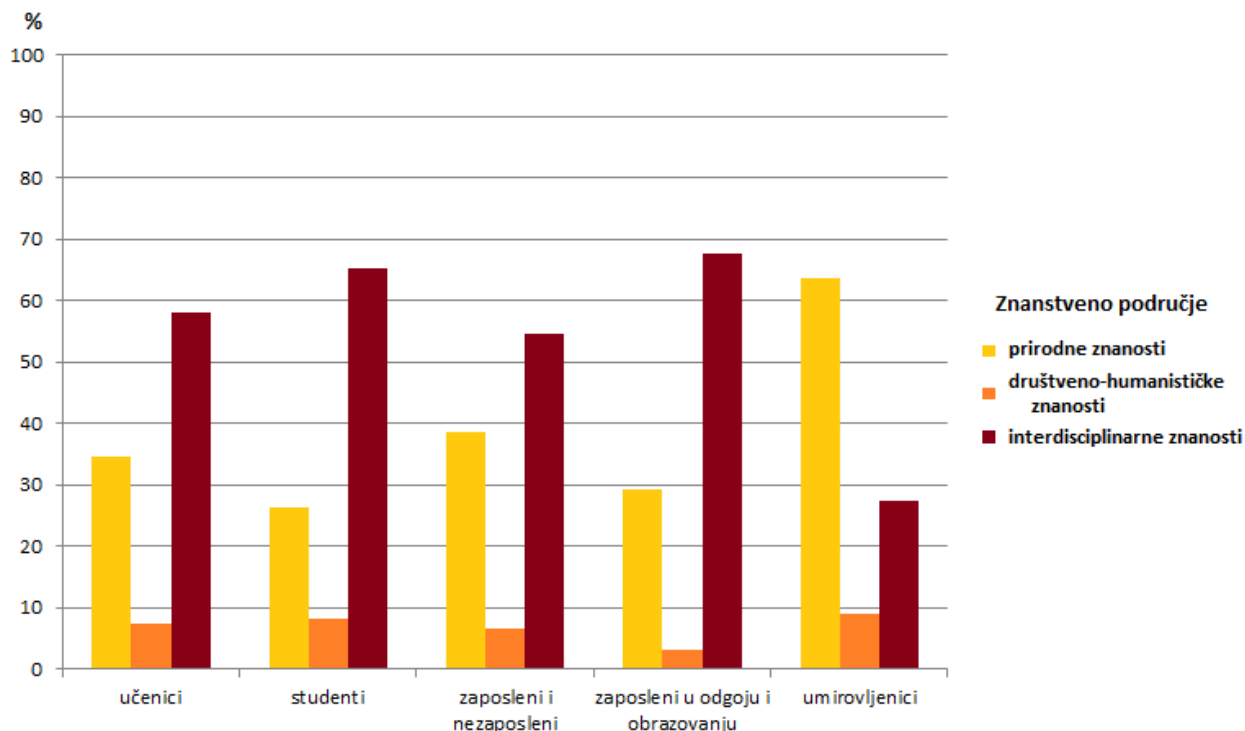
Analizom po dobnim skupinama (Tablica 1 u prilogu, Sl.3) jasno je utvrđeno da mlađi (14 do 24 godine) i zreli (25 do 64 godine) ispitanici mnogo češće smatraju da je geografija interdisciplinarna znanost nego stariji ispitanici (65 i više godina) koji većinom smatraju da je geografija prirodna znanost. Da je geografija društveno-humanistička znanost podjednako slabo smatraju i mlađi i zreli i stariji ispitanici iako se vidi da udio takvih odgovora blago raste od mladih prema starijim ispitanicima.

Sl. 3. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* po dobnim skupinama

Analizirajući odgovore na prvo pitanje s obzirom na tzv. obrazovno-ekonomski status (Tablica 2 u prilogu, Sl.4) uočljivo je da je u svim kategorijama najčešći odgovor *u interdisciplinarne znanosti* osim kod umirovljenika koji su se češće odlučivali za područje prirodnih znanosti. Studenti i zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima očekivano rjeđe svrstavaju geografiju u prirodne znanosti od ostalih kod kojih je uočljivo kontinuirano povećanje učestalosti odgovora *u prirodne znanosti* od učenika preko zaposlenih i nezaposlenih do umirovljenika. Proporcionalno je obrnuta situacija kod učestalosti odgovora *u interdisciplinarne znanosti* gdje su taj odgovor najčešće davali

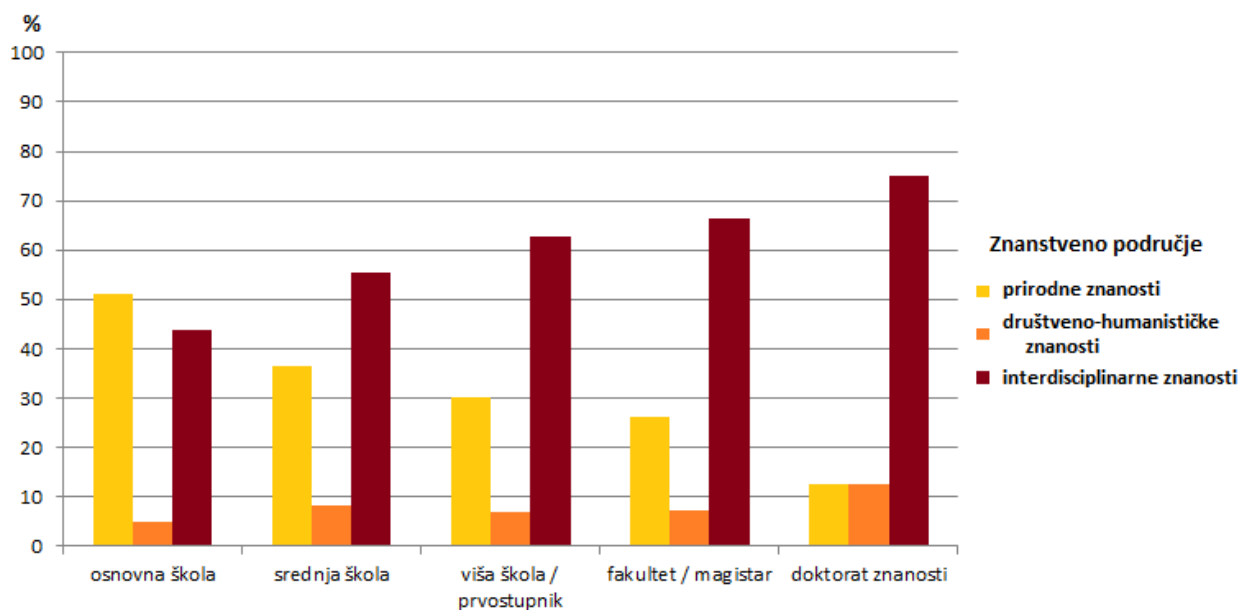
zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima i studenti dok se učestalost tog odgovora kontinuirano smanjuje od učenika preko zaposlenih i nezaposlenih do umirovljenika.

Sl. 4. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* prema obrazovno-ekonomskom statusu

Kod odgovora *u društveno-humanističke znanosti* zbog malog broja frekvencija nema ni većih varijacija među različitim obrazovno-ekonomskim statusima, a polove predstavljaju zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima s najmanjom (3,1%) i umirovljenici s najvećom (9,1%) učestalošću tog odgovora.

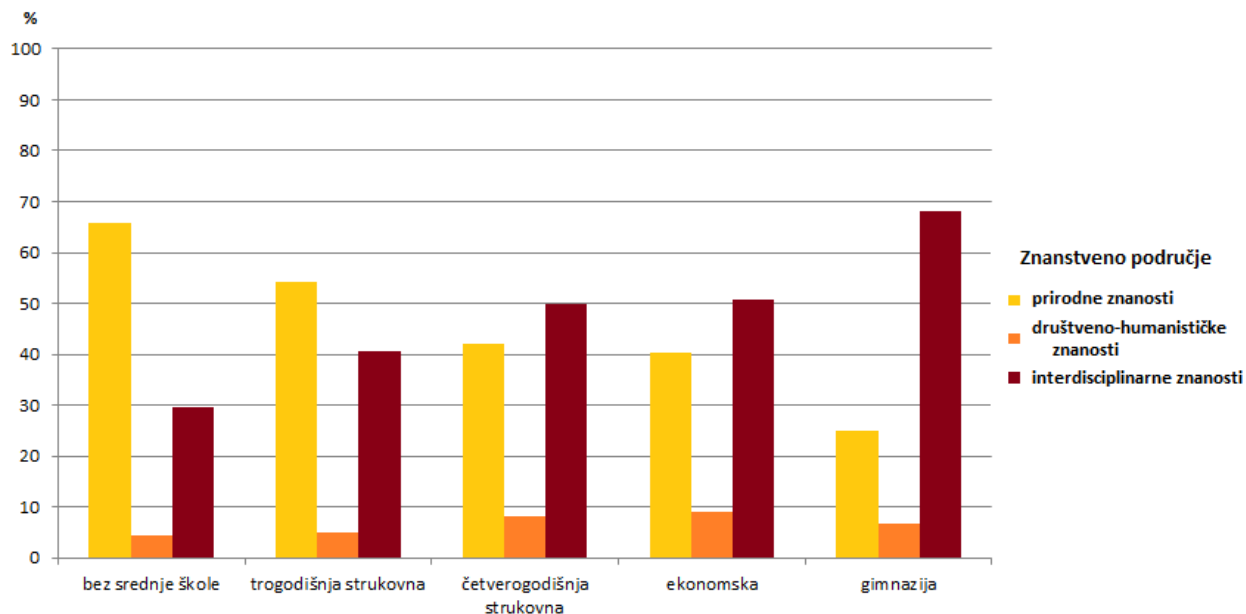
S obzirom na obrazovanje ispitanika rezultati su obrađeni u kategorijama stečenog stupanja obrazovanja (Tablica 3 u prilogu, Sl.5) i vrste završene srednje škole. Ispitanici koji su završili samo osnovnu školu jedina su skupina u kojoj više od polovice članova (51,2%) smatra da geografija pripada prirodnim znanostima, a manje od polovice (43,9%) da pripada interdisciplinarnim znanostima. S višim stupnjem obrazovanja kontinuirano se smanjuje udio ispitanika koji smatraju da je geografija prirodna znanost dok se proporcionalno kontinuirano povećava udio ispitanika koji smatraju da je geografija interdisciplinarna znanost. Pritom se neznatno, ali kontinuirano povećava i udio ispitanika koji smatraju da je geografija u području društveno-humanističkih znanosti.

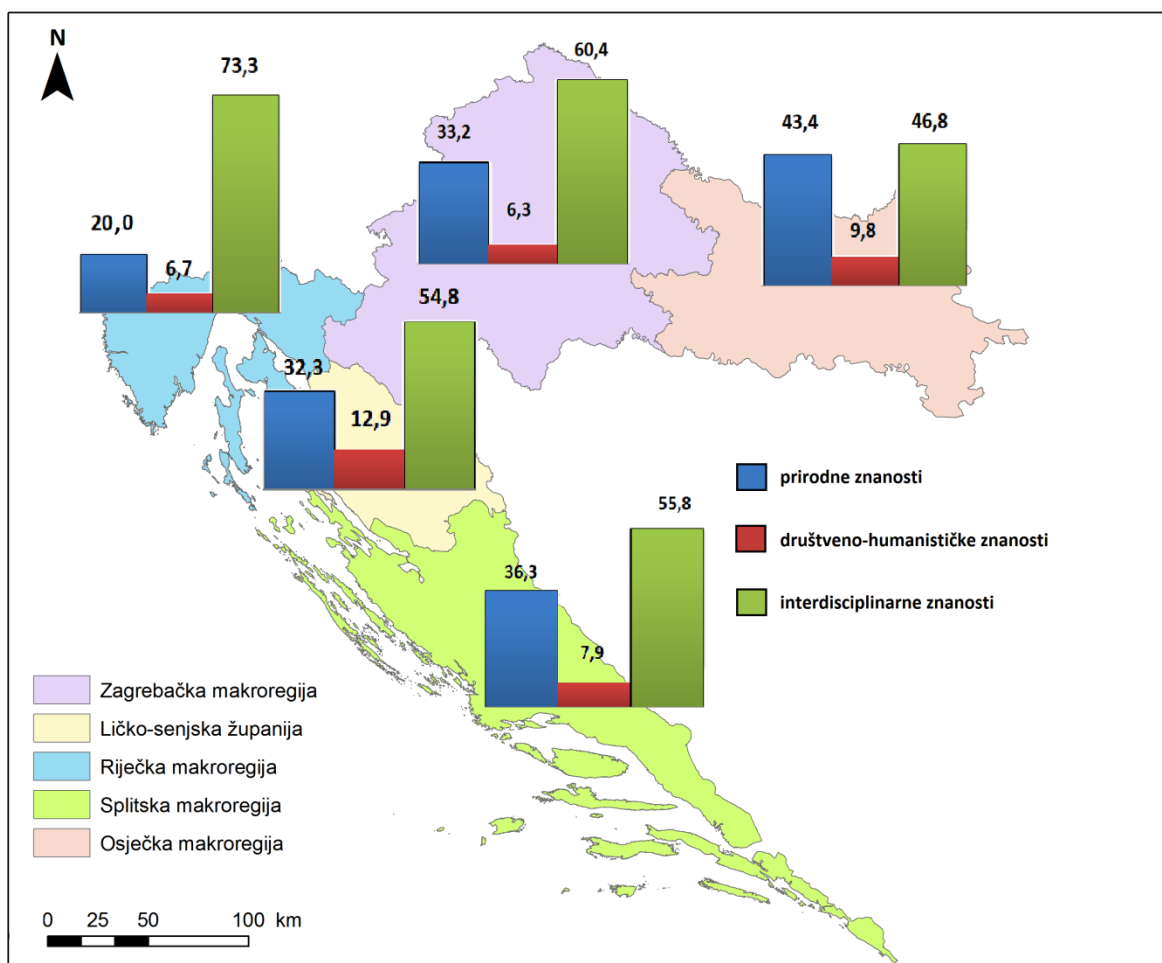
Sl. 5. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* prema stečenom stupnju obrazovanja

Već takav rezultat navodi da postoji diferenciranost s obzirom na vrstu završene srednje škole. Analiza rezultata (Tablica 4 u prilogu, Sl.6) pokazuje da se učestalost odgovora *u prirodne znanosti* smanjuje, a učestalost odgovora *u interdisciplinarne znanosti* povećava od skupine koja nema završenu srednju školu i slušala je geografiju samo kroz četiri godine osnovnog obrazovanja do skupine koja ima završenu gimnaziju i ima najveći fond odslušanih sati geografije i najširi opseg obrađenih geografskih sadržaja. Zbog slabije frekvencije odabira područja društveno-humanističkog razlike između različitih vrsta srednjih škola su neznatne, a za ovo područje su se najčešće odlučivali oni sa završenom ekonomskom školom (9,0%), a najrjeđe oni bez srednje škole (4,5%).

Pri smještanju geografije u znanstveno područje uočljive su i prostorne razlike (Tablica 5 u prilogu, Sl.7). Najrjeđe su geografiju u prirodne znanosti smještali ispitanici iz riječke makroregije, a najčešće ispitanici iz osječke makroregije dok je s područjem interdisciplinarnih znanosti obrnuto proporcionalno – najzastupljenije je u riječkoj makroregiji, a najmanje zastupljeno u osječkoj. Da je geografija društveno-humanistička znanost najviše su smatrali ispitanici iz Ličko-senjske županije, a najmanje ispitanici iz zagrebačke makroregije.

Sl. 6. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* prema kriteriju vrste završene srednje škole

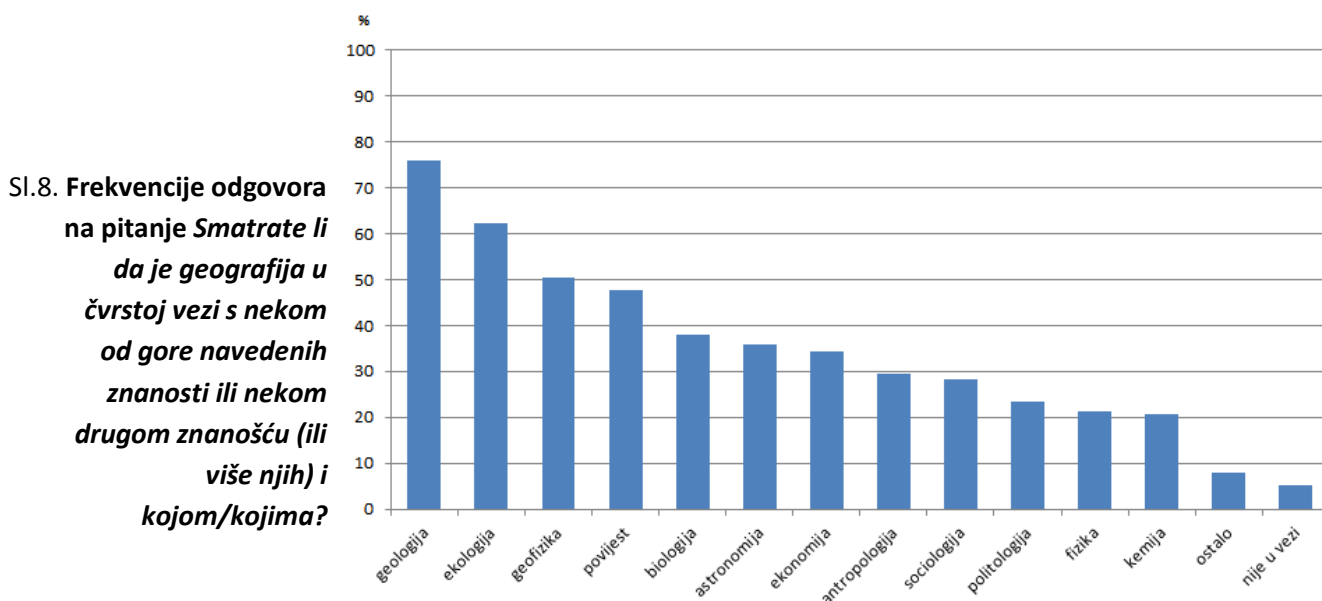
Sl.7. Prostorne razlike u učestalosti odgovora ispitanika na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?*

4.2. Percepcija povezanosti geografije s drugim znanostima

U drugom pitanju od ispitanika se tražilo da odgovore smatraju li da je geografija u vezi s drugim znanostima i da navedu s kojima. S obzirom da se pri anketiranju često nailazi na odbijanje odgovaranja na pitanja otvorenog tipa koja su bez ikakvih smjernica, ispitanicima su na izbor stavljene znanosti navedene u prvom zadatku i to one za koje se očekuje da imaju najviše veze s geografijom. Također je ispitanicima u pitanju sugerirano da pokušaju sami navesti neku drugu znanost koja već nije ponuđena.

Analiza odgovora utvrđeno je da 92,4% ispitanika smatra da je geografija povezana s nekim drugim navedenim znanostima, 5,3% ispitanika odnosno njih 57 smatra da geografija nije povezana ni s jednom drugom znanosti, a 2,3% ispitanika odnosno njih 25 nije se znalo izjasniti. Od onih koji smatraju da je povezana s nekim drugim znanostima 4,8% ispitanika odnosno njih 48 smatra da je povezana sa svim znanostima općenito. Nije zabilježena značajna razlika među odgovorima muškaraca i žena na razini rizika manjoj od 5% ni u kojem smislu.

Prema rezultatima (Sl.8) proizlazi da najviše ljudi, čak 76,0% smatra da je geografija u čvrstoj vezi s geologijom, a među prve tri znanosti koje je upisalo više od polovice ispitanika su i ekologija (62,3%) i geofizika (50,3%). Slijede povijest, biologija, astronomija, ekonomija, antropologija i sociologija, a na začelju su politologija, fizika i kemija te ostale znanosti među kojima su matematika (13 ispitanika), geodezija (5), psihologija (5), arheologija (4), prometna znanost (4), klimatologija (3), meteorologija (2), informatika (2), etnologija (2), demografija (2), hidrologija (2), filozofija (1), medicina (1), botanika (1), agronomija (1), teologija (1), statistika (1) i arhitektura (1).

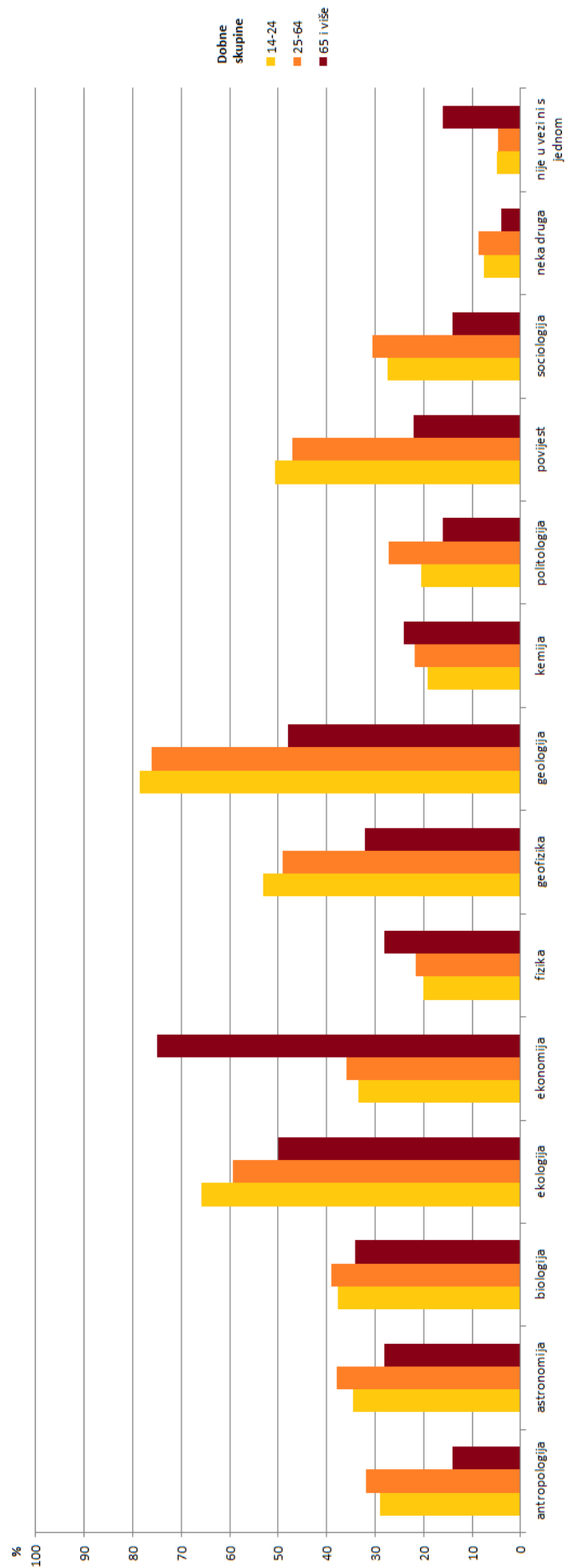

Analiza odgovora prema dobnim skupinama (Tablica 6 u prilogu, Sl.9) upućuje da ne postoje značajne razlike između mladih i zrelih ispitanika te da uglavnom imaju međusobno ujednačene stavove prema vezi geografije s drugim znanostima, ali se oni značajnije razlikuju od stavova starijih ispitanika (dobna skupina 65+). I mladi i zreli ispitanici najčešće su odabirali geologiju, zatim ekologiju, geofiziku i povijest. Stariji ispitanici su se najčešće izjašnjavali za ekonomiju (75,0% u odnosu na 35% i 33% zrele, odnosno mlade dobne skupine), ekologiju, a tek onda za geologiju. Značajnije razlike postoje i kod odabira geofizike, povijesti, sociologije i antropologije u smislu slabije zastupljenosti ovih znanosti među starijim ispitanicima. Značajno je i da nešto manje od 20% ispitanika starijih od 65 godina smatra da geografija nije u vezi s drugim znanostima što je trostruko više u odnosu na udio ispitanika mlađih od 65 godina.

Tablica 6. **Frekvencija odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanostu (ili više njih) i kojom/kojima?* prema obrazovno-ekonomskom statusu**

znanosti	udio odgovora po obrazovno-ekonomskom statusu (%)				
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgoju i obrazovanju ¹	umirovljenici
antropologija	21,8	32,5	29,0	39,7	19,0
astronomija	32,7	35,4	37,3	50,8	27,6
biologija	27,3	37,9	29,6	41,3	36,2
ekologija	69,1	67,0	59,2	69,8	46,6
ekonomija	40,0	33,2	21,5	57,1	27,6
fizika	23,6	19,4	21,9	22,2	25,9
geofizika	47,3	54,6	48,7	55,6	34,5
geologija	74,5	81,0	74,9	90,5	50,0
kemija	21,8	21,0	20,1	31,7	20,7
politologija	27,3	21,4	25,0	50,8	19,0
povijest	45,5	51,2	47,6	60,3	24,1
sociologija	27,3	28,9	28,8	38,1	17,2
neka druga	10,9	7,0	8,3	6,3	6,9
nije u vezi	3,6	4,7	4,8	1,6	15,5

¹ iz skupine zaposleni i nezaposleni posebno je izdvojena skupina zaposleni u odgoju i obrazovanju radi očekivane razlike u odgovorima stoga oni ne sudjeluju i u udjelima odgovora unutar skupine zaposleni i nezaposleni

Sl.9. Frekvencije odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanošću (ili više njih) i kojom/kojima?* prema dobnim skupinama

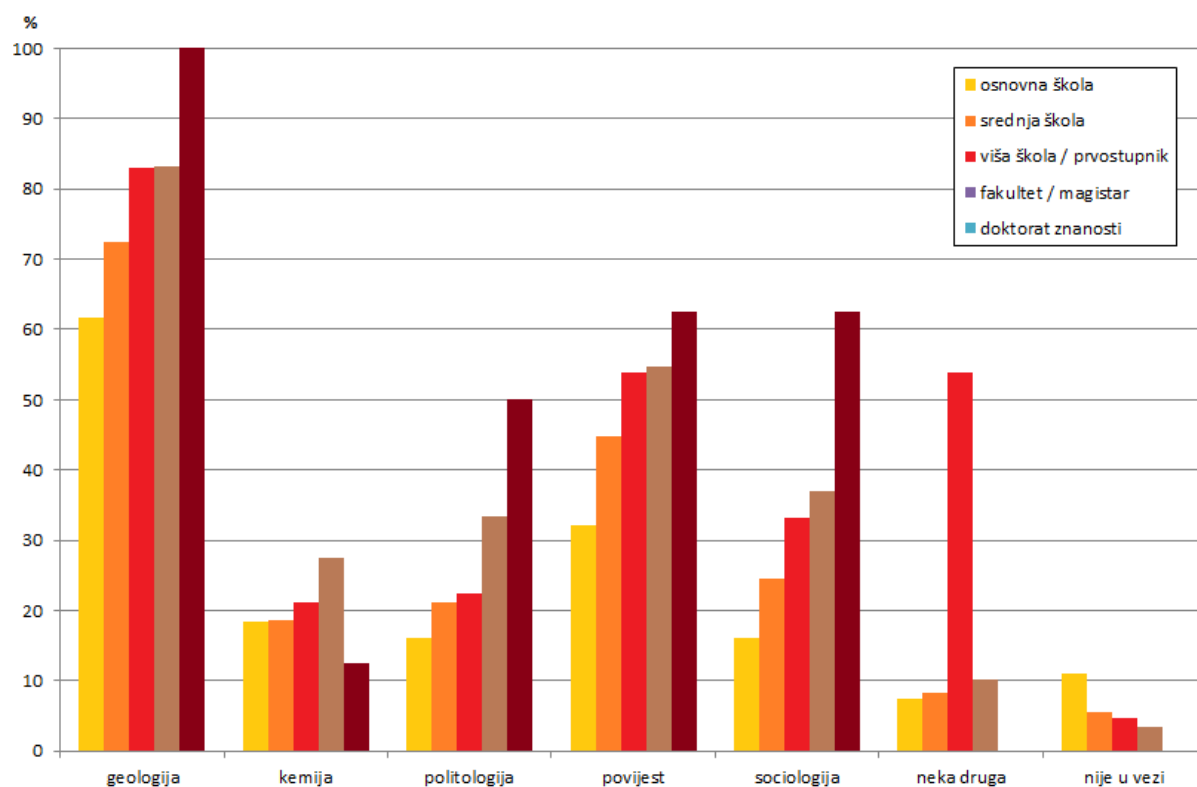
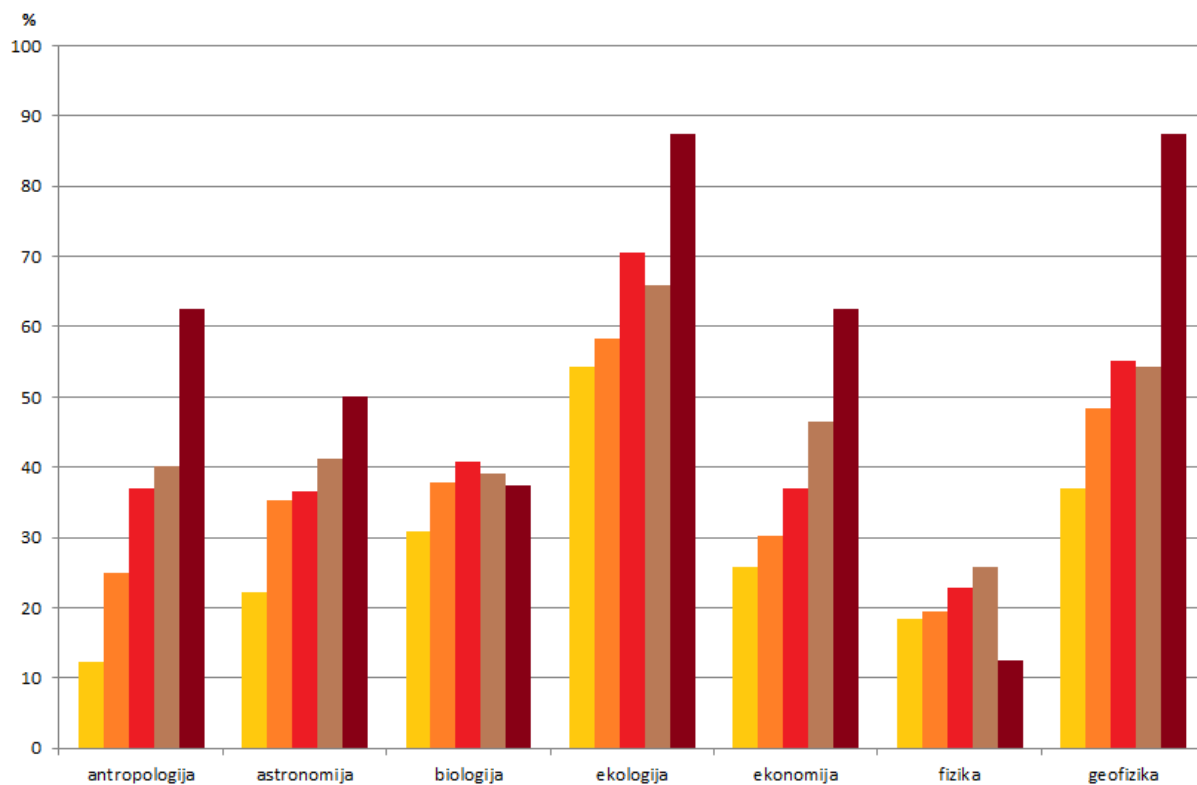
S obzirom na obrazovno-ekonomski status (Tablica 6) nema značajnijih razlika u percepciji povezanosti geografije s drugim znanostima osim kod ekonomije, kemije i politologije gdje značajno veći udio ispitanika zaposlenih u odgojno-obrazovnim zanimanjima smatra da su povezane s geografijom u odnosu na ostale skupine prema ovom kriteriju. Nešto veći udio ispitanika te skupine smatra i da su općenito sve druge znanosti, izuzev fizike, u čvrstoj vezi s geografijom u odnosu na ostale skupine.

Suprotno toj skupini, ali i ostalima, umirovljenici vidljivo rjeđe vezuju geografiju s drugim znanostima pa su među njima postotci odabira različitih znanosti niži nego kod ostalih skupina, osim u slučaju kemije i fizike koje imaju niski postotak odabira u svim skupinama. Udio umirovljenika koji smatraju da geografija nije vezana s nijednom znanosti je 3 puta veći nego kod udjela tog odgovora u ostalim skupinama.

Učenici, studenti, zaposleni i nezaposleni te zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima geografiju najčešće vezuju s geologijom, zatim ekologijom i geofizikom, odnosno rezultati se više-manje podudaraju s rezultatima prema dobnim skupinama ispitanika.

Gotovo u pravilu analiza odgovora na drugo pitanje s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja (Tablica 7 u prilogu, Sl.10) pokazuje da se udio ispitanika koji smatraju da su pojedine znanosti u čvrstoj vezi s geografijom raste od onih koji su završili samo osnovnu školu do onih koji su stekli doktorat znanosti. Pritom se visinom udjela u odnosu na ostale skupine ističu doktori znanosti, ali zbog malenog broja ispitanika te kategorije suzdržat ćemo se od detaljnijih analiza. Ispitanici koji su samo završili srednju školu geografiju najmanje vezuju uz antropologiju, sociologiju i politologiju, a najviše s geologijom i ekologijom. Kod ove skupine najveći je udio ispitanika koji smatra da geografija nije vezana s nijednom drugom znanosti. Geologija i ekologija najčešći su odgovori i u ostalim skupinama ispitanika. Najmanje birane znanosti su kemija i fizika koje je biralo manje od 30% ispitanika svih skupina (izuzev doktora znanosti).

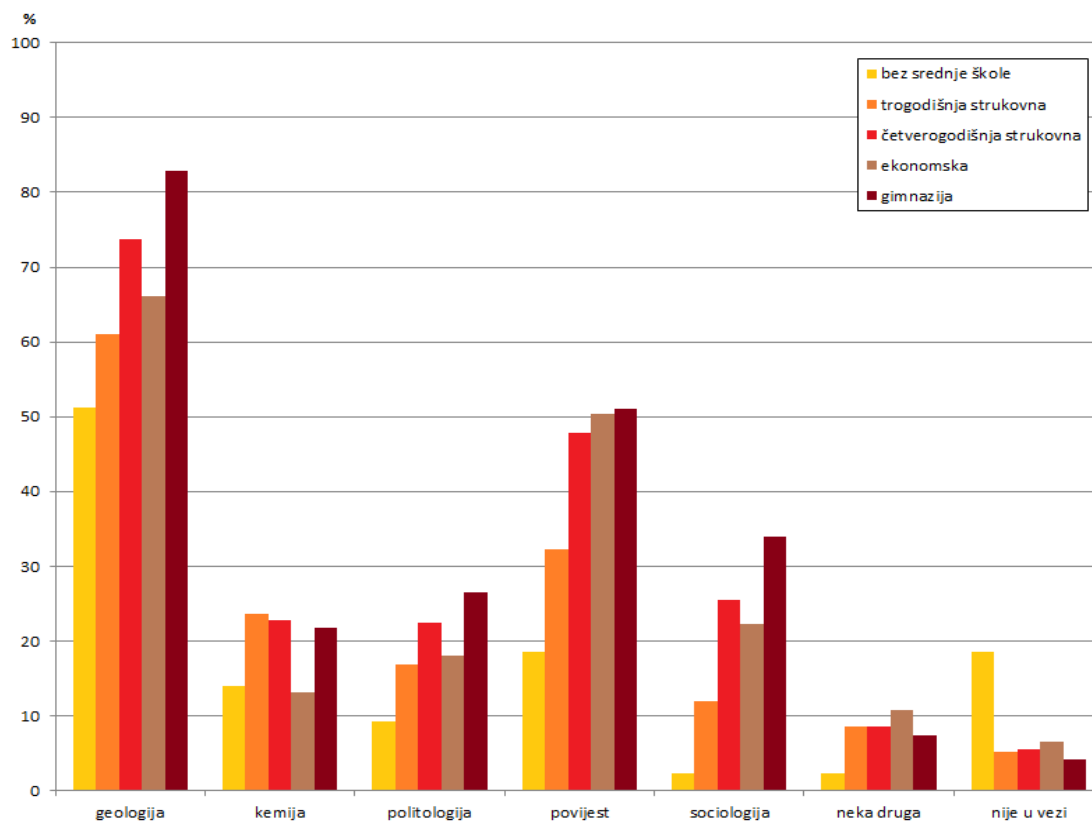
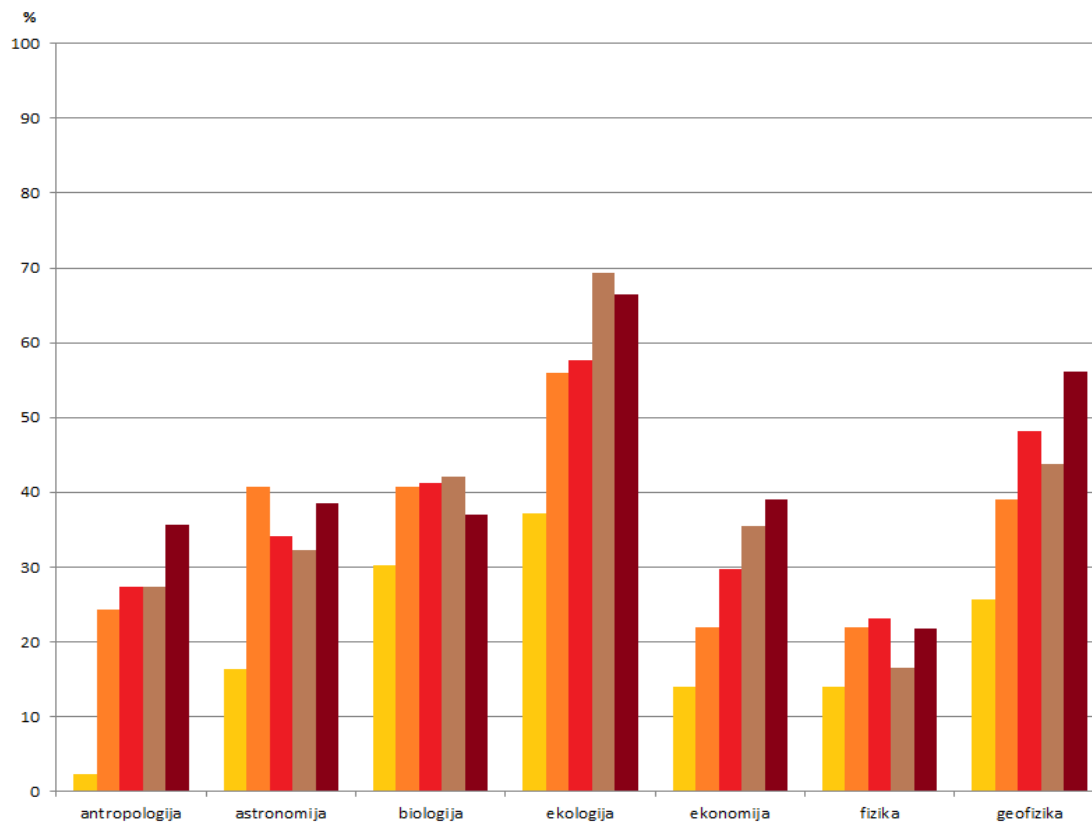
Najviše znanosti koje su svrstane u ostalo, a smatraju ih povezanima s geografijom navodili su ispitanici s višom stručnom spremom odnosno prvostupničkom diplomom dok nijedan doktor znanosti nije naveo nijednu znanost koja već nije bila ponuđena u upitniku.

Sl. 10. Frekvencija odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanosti (ili više njih) i kojom/kojima?* prema stečenom stupnju obrazovanja

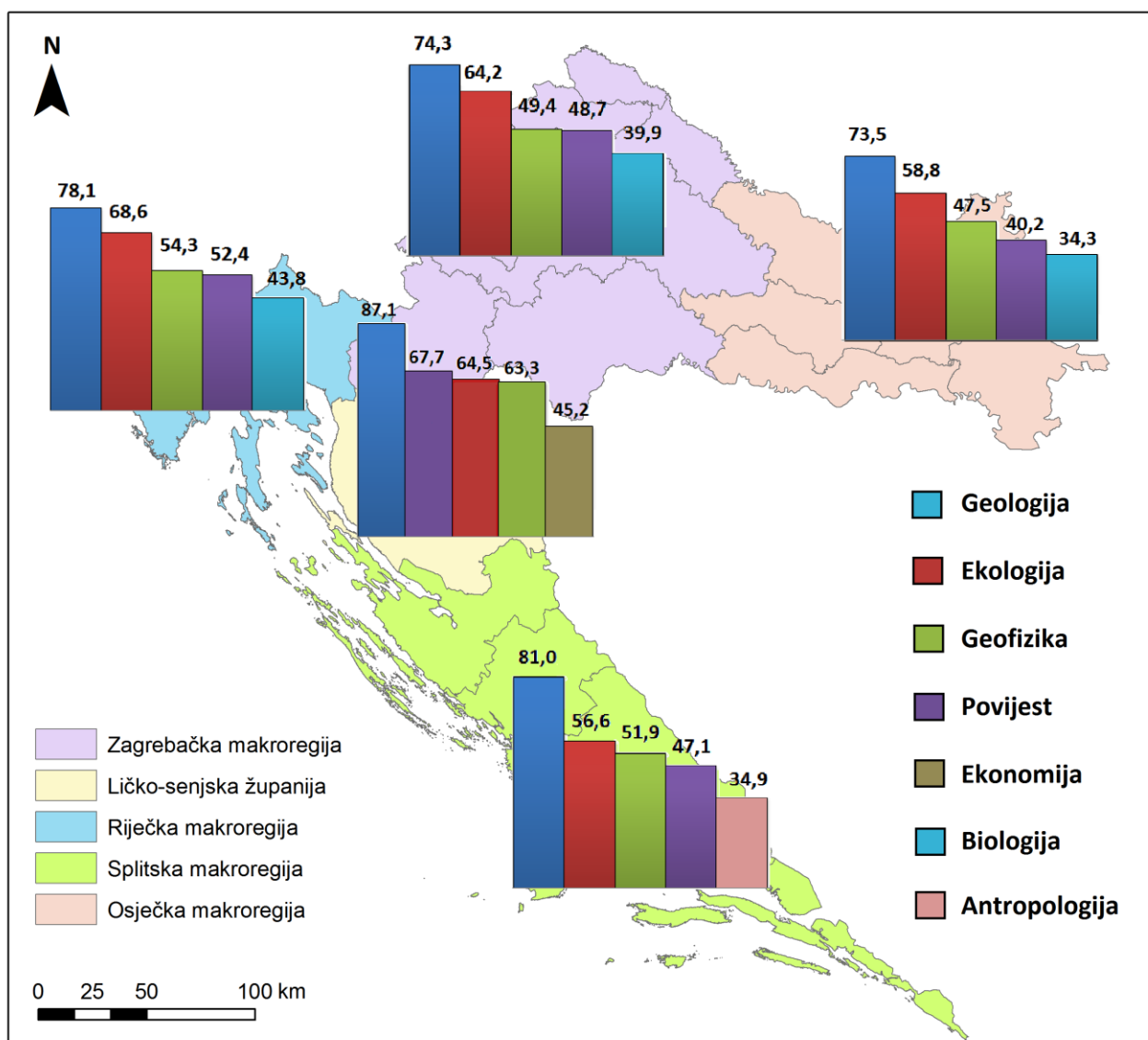
Kad se analiziraju odgovori na drugo pitanje s obzirom na vrstu završene srednje škole (Tablica 8 u prilogu, Sl.11), proizlazi da udio onih koji smatraju da je pojedina znanost u vezi s geografijom uglavnom raste od ispitanika koji nemaju završenu srednju školu, preko onih s završenom trogodišnjom i četverogodišnjom strukovnom školom do ispitanika koji su završili ekonomsku školu i na kraju gimnaziju.

Geologija je ponovno znanost s kojom se geografija najčešće vezuje bez obzira na vrstu srednje škole, izuzev ispitanika sa završenom ekonomskom školom koji na prvo mjesto stavljaju ekologiju, a nakon nje geologiju. Ispitanici bez srednje škole imaju odgovore sukladne ispitanicima kojima je osnovna škola najviši stupanj obrazovanja, dok se ispitanici sa završenom trogodišnjom i četverogodišnjom strukovnom školom značajnije razlikuju samo u slučaju povijesti i sociologije. Relativno slični odgovori su i između ispitanika sa završenom četverogodišnjom strukovnom školom i onih sa ekonomskom školom, izuzev već spomenutog slučaja ekologije, dok se kod gimnazijalaca osim većeg izdvajanja općenito svih znanosti primjećuje slabije vezivanje geografije za biologiju, a nešto značajnije za sociologiju i politologiju. Gimnazijalci su nakon ispitanika bez srednje škole najmanje od svih skupina nabrajali neke neponuđene znanosti.

Sl. 11. Frekvencija odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanosti (ili više njih) i kojom/kojima?* prema kriteriju završene srednje škole

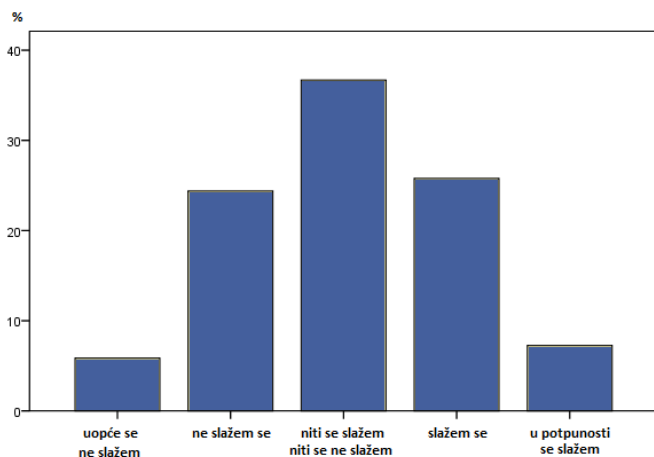
Postoje neznatne prostorne razlike među odgovorima koje su ispitanici davali na pitanje veze drugih znanosti s geografijom (Tablica 9 u prilogu, Sl.12). Među 5 najčešće izdvajanih znanosti koje su čvrsto vezane s geografijom u svim makroregijama, dakle ne računajući Ličko-senjsku županiju, su redom geologija, ekologija, geofizika i povijest, s manjim razlikama u postotcima odabira. Kao peta najčešće birana znanost u zagrebačkoj, riječkoj i osječkoj makroregiji je biologija, dok je u splitskoj makroregiji to antropologija. U Ličko-senjskoj županiji razlika je u učestalosti odabira povijesti koja je na drugom mjestu nakon čega slijede ekologija i geofizika, a peta najčešće navođena je ekonomija.

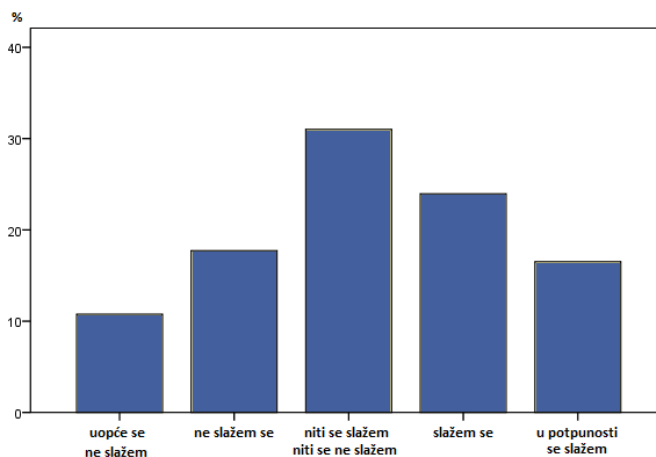
Sl.12. **Prostorne razlike u učestalosti odgovora ispitanika na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanosti (ili više njih) i kojom/kojima?***

4.3. Percepcija geografije kao znanosti i školskog predmeta

Treće pitanje postavljeno je na način da ispitanik iznese svoj stav o (ne)slaganju sa svakom od devet navedenih tvrdnji kroz odgovore po principu Likertove ljestvice. Postotni udjeli odgovora na svaku tvrdnju i prosječan stav o svakoj tvrdnji prikazani su u tablici 10 u prilogu, s tim da je stav potpunog neslaganja s tvrdnjom odgovara nominalnoj vrijednosti 1, a stav potpunog slaganja nominalnoj vrijednosti 5. O tvrdnjama *Trebalo bi povećati broj sati geografije/zemljopisa u osnovnim školama.* (Sl.13) i *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'.* (Sl.14) ispitanici imaju u prosjeku neodređen stav (prosječan stav 3,0, odnosno 3,2) na što ukazuje i gotovo pravilna Gaussova krivulja uz standardne devijacije 1,013 za prvu i 1,216 za drugu tvrdnju s tim da je broj pozitivnih odgovora kod druge tvrdnje nešto veći od broja negativnih stavova, odnosno ispitanici češće koriste naziv *zemljopis* nego *geografija*.

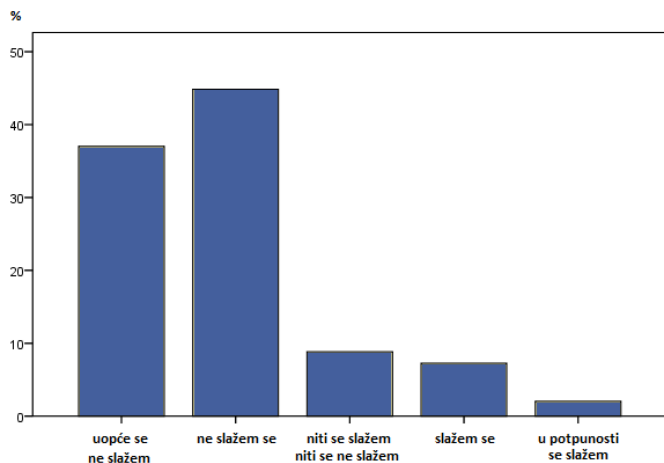

Sl.13. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Trebalo bi povećati broj sati geografije/zemljopisa u osnovnim školama.*

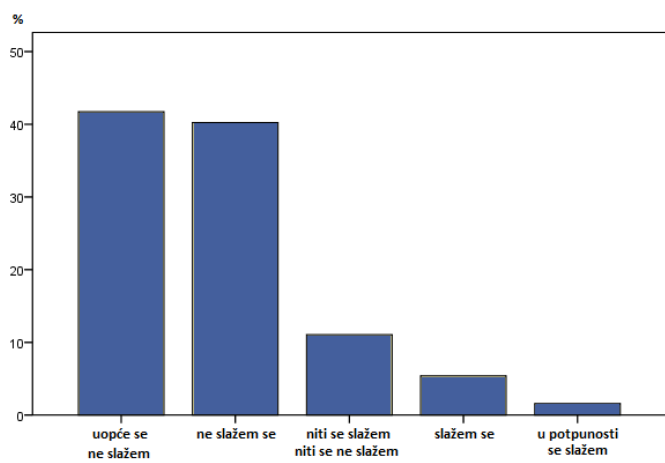

Sl.14. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'.*

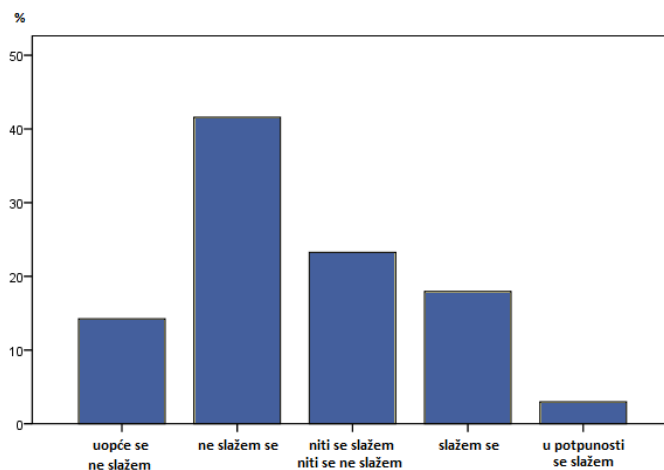
S tvrdnjama *Nastava geografije/zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama.* (Sl.15) i *Ne doživljavam geografiju/zemljopis kao ozbiljnu znanost.* (Sl.16) ispitanici se dominantno ne slažu jer je prosječan stav za obje tvrdnje je 1,9, što znači da je većina ispitanika odgovorila stavovima *ne slažem se* i *u potpunosti se ne slažem*. S tvrdnjom *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanjem kontinentata, država i gradova.* (Sl.17) se ispitanici također ne slažu, ali s nešto manjim intenzitetom nego kod prethodna dva pitanja, budući da se češće javljaju stavovi *niti se slažem niti se ne slažem* i *slažem se*.

Sl.15 Frekvencije stavova prema tvrdnji *Nastava geografije/zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama.*

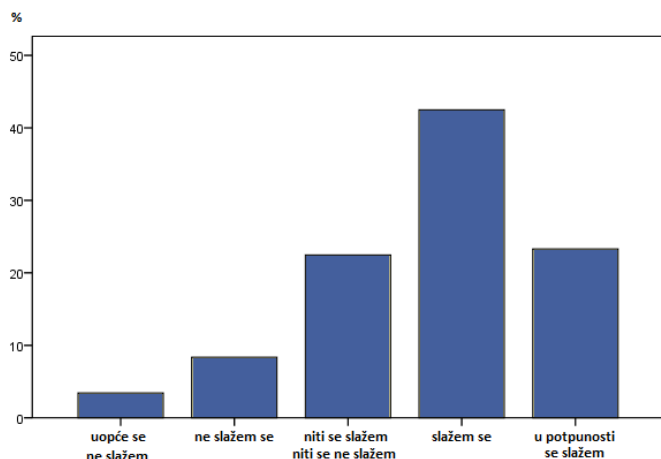

Sl.16. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Ne doživljam geografiju/zemljopis kao ozbiljnu znanost.*

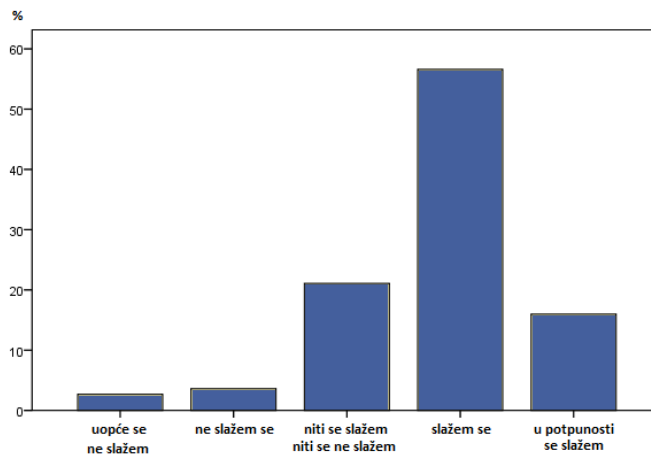

Sl.17. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanjem kontinenata, država i gradova.*

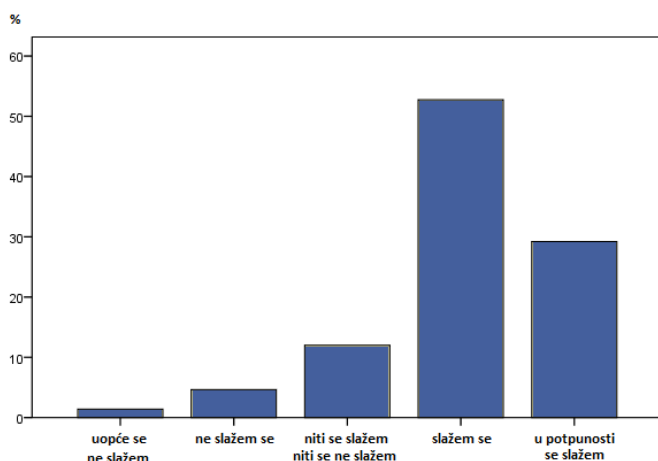
S tvrdnjama *Geografija/zemljopis pobuđuje moj interes.* (Sl.18), *Razumijem čime se bavi geografija/zemljopis kao znanost.* (Sl.19) i *Često se u svakodnevici putem novina, radija, TV-a, interneta ili na neki drugi način susrećem s geografijom/zemljopisom.* (Sl.20) ispitanici se generalno slažu (prosječni stav između 3,7 i 4,0), odnosno prevladava stav *Slažem se* dok se s tvrdnjom *Znanja iz geografije/zemljopisa korisna su u svakodnevnom životu.* (Sl.21) ispitanici dominantno slažu, odnosno veći je udio stavova *U potpunosti se slažem* (prosječno stav je 4,3). U postavljanju tvrdnje *Razumijem čime se bavi geografija/zemljopis kao znanost* namjerno je u nastavku tvrdnje napisano 'kao znanost' kako bi se napravila distinkcija između znanosti geografije i geografije kao školskog predmeta.

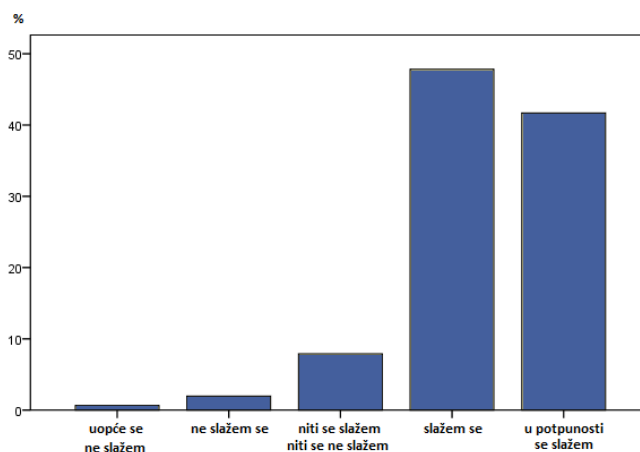
Sl.18. Frekvencije stavova prema tvrdnji **Geografija/zemljopis pobuđuje moj interes.**

Sl.19. Frekvencije stavova prema tvrdnji **Razumijem čime se bavi geografija/zemljopis kao znanost.**

Sl.20. Frekvencije stavova prema tvrdnji **Često se u svakodnevici putem novina, radija, TV-a, interneta ili na neki drugi način susrećem s geografijom/zemljopisom.**

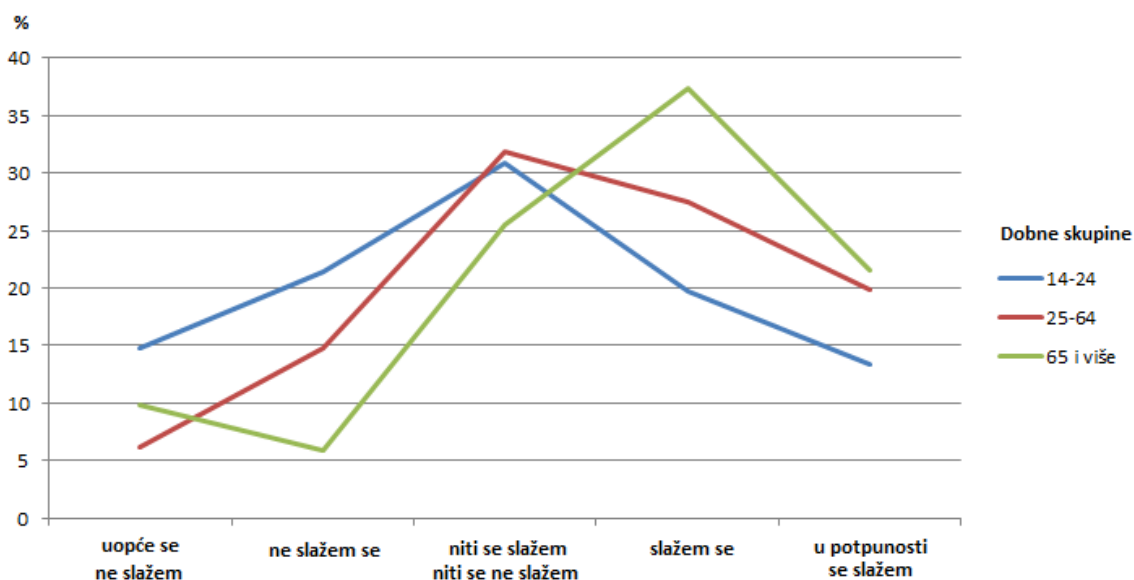

Sl.21. Frekvencije stavova prema tvrdnji **Znanja iz geografije/zemljopisa korisna su u svakodnevnom životu.**

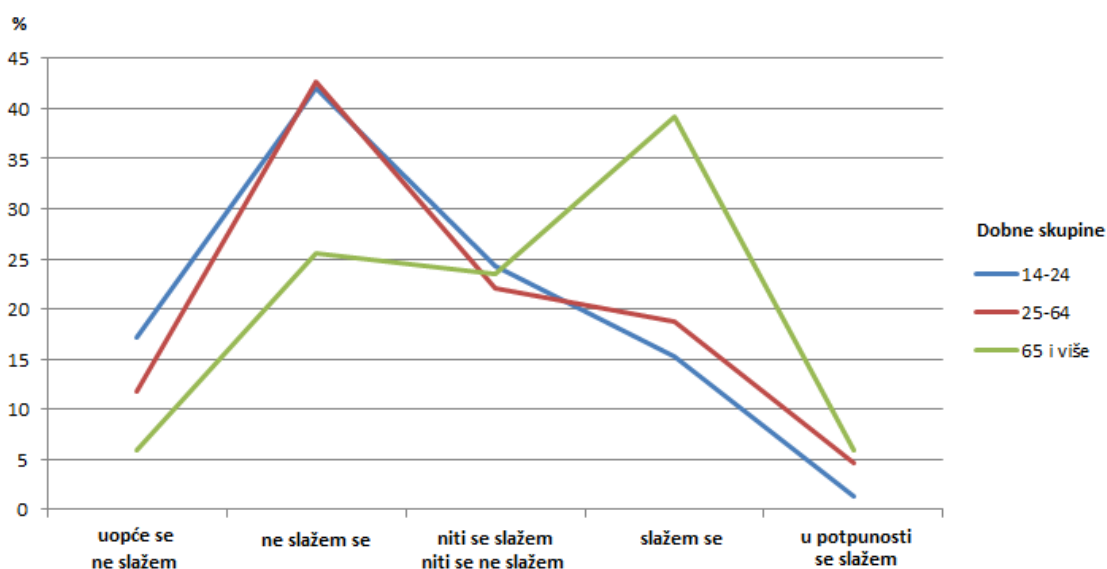
Analiza stavova po dobnim skupinama (Tablice 11-19 u prilogu) ukazuje na sličnost među ispitanicima svih dobnih skupina uz malena odstupanja ispitanika starijih od 65 godina. Stariji ispitanici generalno rjeđe daju odgovore *Uopće se ne slažem* i *U potpunosti se slažem* nego ostali ispitanici.

Veće razlike u stavovima među ispitanicima različitih dobnih skupina uočavaju se kod tvrdnji *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'*. (Tablica 16 u prilogu, Sl. 22) i *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanjem kontinenata, država i gradova.* (Tablica 17 u prilogu, Sl.23). Kod prve se tvrdnje vidi određena pravilnost da se stariji ispitanici najviše, a mladi najmanje slažu s tom tvrdnjom. Pritom su se mlađi i zreli ispitanici najčešće izjašnjavali stavom *Niti se slažem*

niti se ne slažem dok su se stariji ispitanici najčešće izjašnjavali stavom *Slažem se*. Što se tiče druge tvrdnje o geografskim tekstovima, uočljivo je poklapanje stavova mladih i zrelih ispitanika i značajno odstupanje stavova starijih ispitanika. Dok se zreli, a još više mladi ispitanici uglavnom ne slažu s tvrdnjom, stariji ispitanici se slažu s tvrdnjom s tim da među dobnim skupinama nema značajnijih razlika u stavu *Niti se slažem niti se ne slažem*.

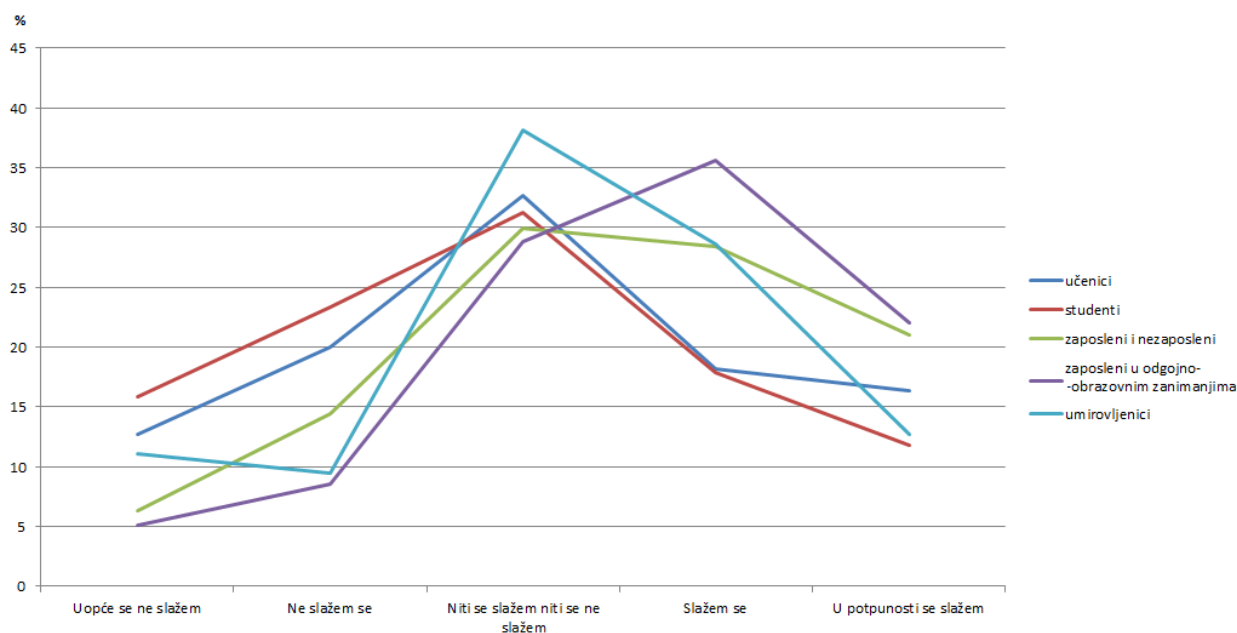
Sl.22. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'* prema dobnim skupinama

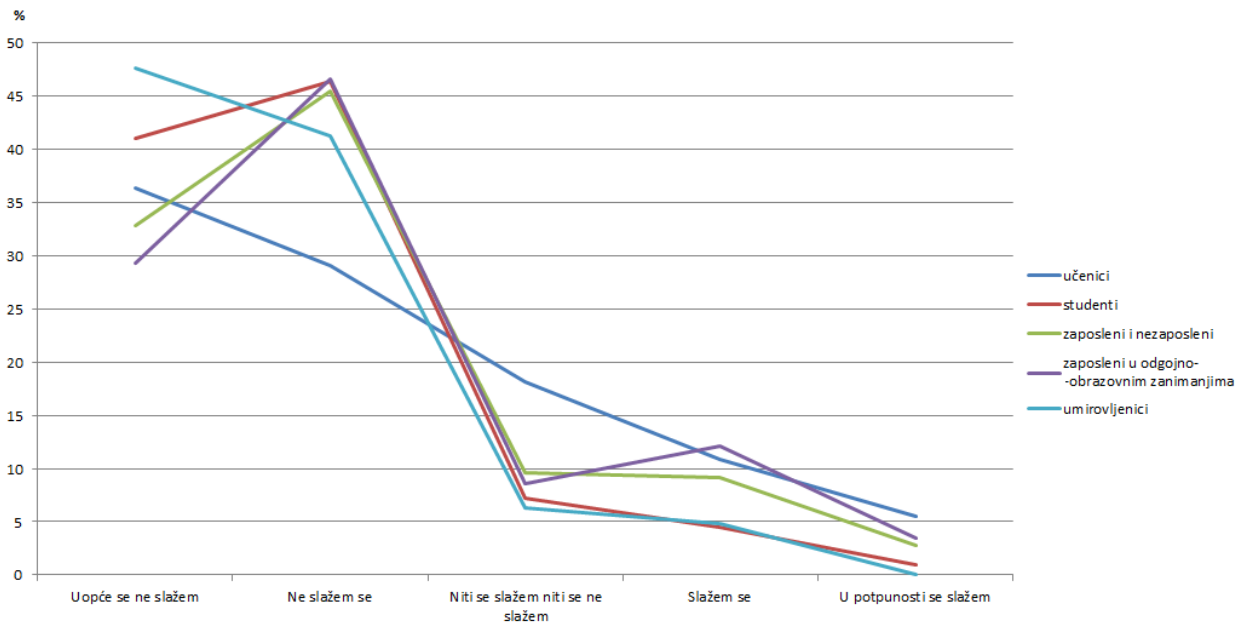
Sl.23. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanje kontinenata, država i gradova* prema dobnim skupinama

Analizom stavova s obzirom na obrazovno-ekonomski status ponovno se pokazalo da nema većih razlika u stavovima, osim prema tvrdnjama *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'*. (Tablica 25 u prilogu, Sl. 24) i *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanje kontinenata, država i gradova*. (Tablica 26 u prilogu, Sl.25), kao što je pokazala i analiza prema dobnim skupinama. Kod prve tvrdnje uočava se negativno stajalište studenata, odnosno češće korištenje naziva geografija dok gotovo jednak broj učenika podržava i naziv zemljopis i naziv geografija. Zaposleni i nezaposleni te umirovljenici se uglavnom slažu s nazivom zemljopis, međutim kod ispitanika zaposlenih u odgojno-obrazovnim zanimanjima prevladava dominantno slaganje s nazivom zemljopis, odnosno dominantno neslaganje s nazivom geografija.

Slično vrijedi i za drugu tvrdnju, s tim da u svim skupinama prevladava neslaganje i neodređen stav izuzev ispitanika zaposlenih u odgojno-obrazovnim zanimanjima od kojih se gotovo 40% *slaže* i nešto manje od 10% *u potpunosti slaže* da se geografski tekstovi bave isključivo opisivanjem kontinenata, država i sl.

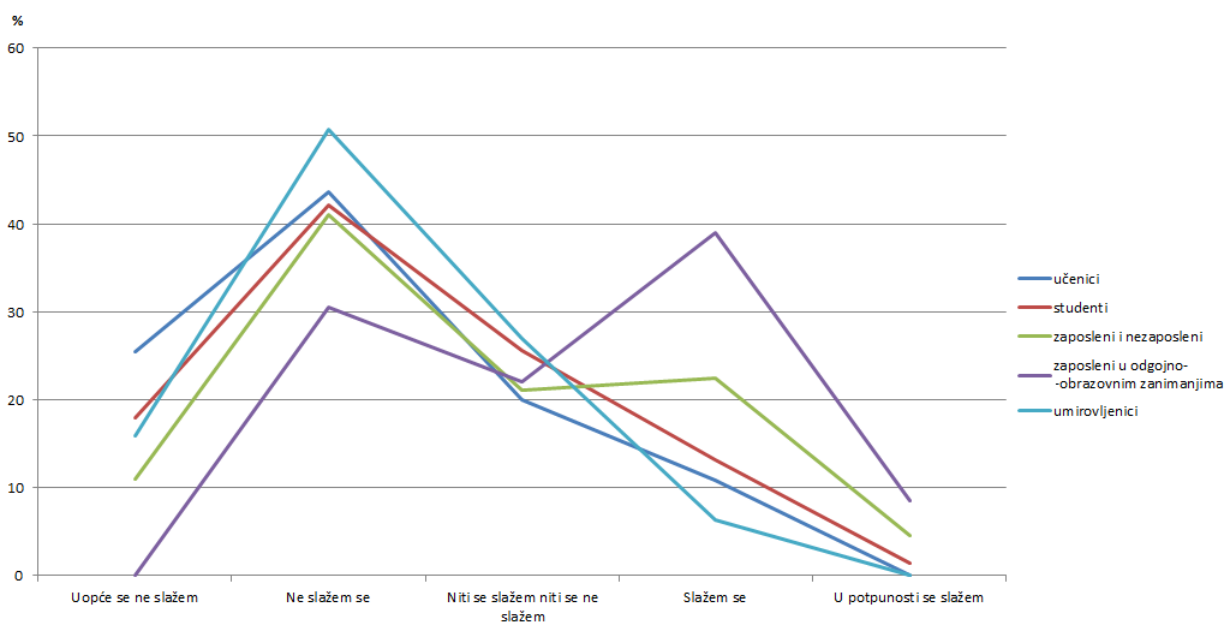

Sl.24. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'*, s obzirom na obrazovno-ekonomski status

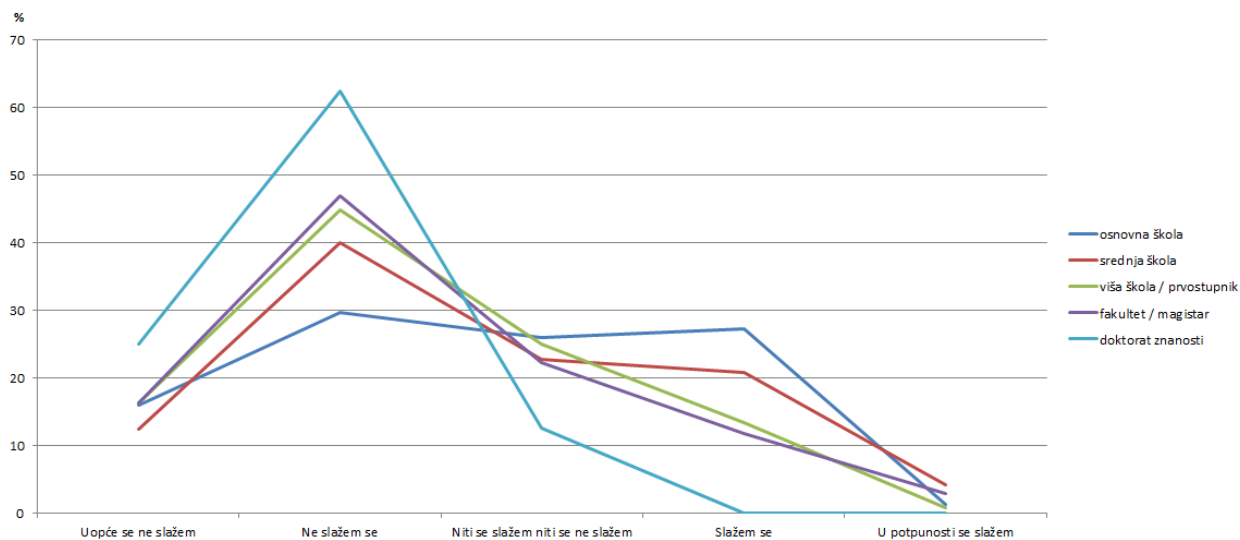
Sl.25. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanje kontinenata, država i gradova.* s obzirom na obrazovno-ekonomski status

Kod tvrdnje *Nastava geografije/zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama.* (Tablica 21 u prilogu, Sl.26) prevladava dominantno neslaganje s odstupanjem stavova učenika koji su se rjeđe ne slagali s tvrdnjom, odnosno nešto češće su bili neodlučni. Zaposleni u nastavno-obrazovnim zanimanjima su u najmanjem postotku izražavali potpuno neslaganje, a najveći postotak od svih skupina ih se slaže s tvrdnjom, iako neznatno više od učenika.

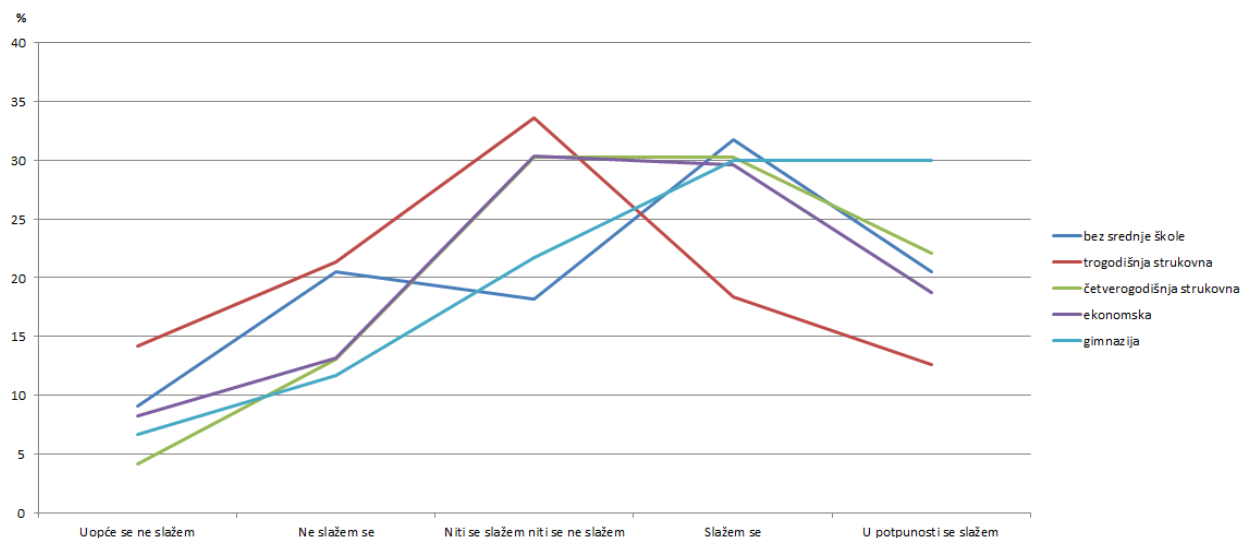
Sl.26. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Nastava geografije/zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama.* s obzirom na obrazovno-ekonomski status

S obzirom na stečeni stupanj obrazovanja nema značajnijih razlika u stavovima s tim da se ističe stav ispitanika s doktoratom znanosti što se može okarakterizirati nedovoljnom reprezentativnošću te skupine s obzirom na izrazito mali broj ispitanika. Najznačajnije su razlike u stavovima prema tvrdnji *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanje kontinenata, država i gradova.* (Tablica 35 u prilogu, Sl.27). S tom se tvrdnjom najviše ne slažu ispitanici s doktoratom znanosti, a najmanje ispitanici sa završenom samo osnovnom školom dok je sasvim obratna učestalost stava *slažem se.*

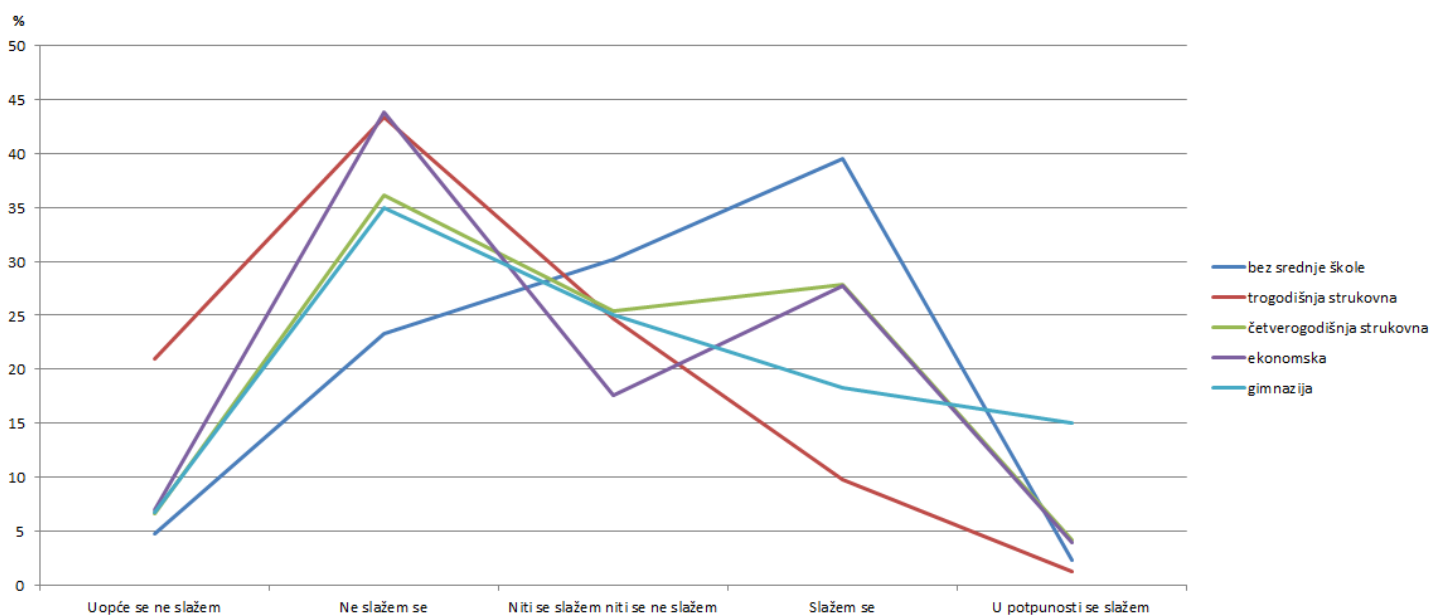
Sl.27. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanje kontinenata, država i gradova.* s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja

Analiza stavova s obzirom na vrstu završene srednje škole pokazuje da su najveće razlike u stavovima u tvrdnjama *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'.* (Tablica 43 u prilogu, Sl. 28) i *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanje kontinenata, država i gradova.* (Tablica 44 u prilogu, Sl.29), dakle ponovno kao što su pokazale analize s obzirom na dobne skupine i na obrazovno-ekonomski status. Kod prve tvrdnje ispitanici sa završenom trogodišnjom strukovnom školom imaju najmanje izražen stav, a najveća polarizacija odgovora kod svih ostalih skupina jest u stavu *slažem se.*

Sl.28. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'*, s obzirom na kriterij završene srednje škole

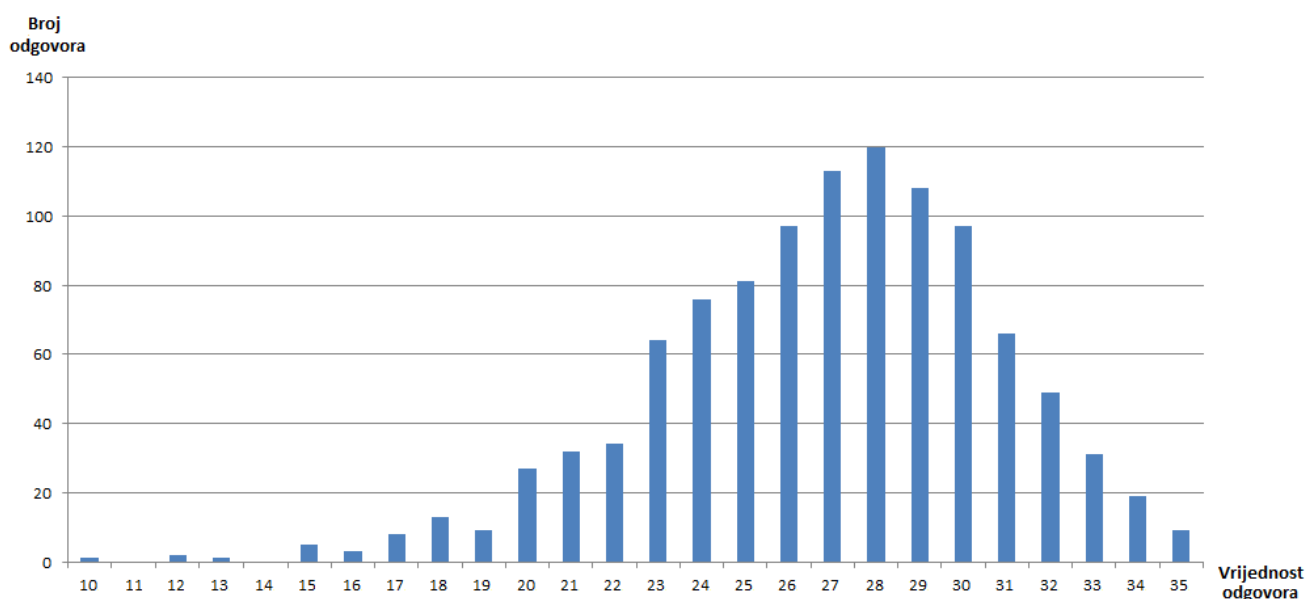
Kod druge tvrdnje se ponovno uočavaju povećani udjeli stava *Ne slažem se* kod svih ispitanika osim onih koji nisu završili srednju školu te stava *Slažem se* kod svih ispitanika osim onih koji su završili trogodišnju strukovnu školu i gimnaziju, ali postoje velike razlike u udjelima među pojedinim skupinama.

Sl.29. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanje kontinenata, država i gradova.* s obzirom na kriterij završene srednje škole

Konačno je analizom odgovora na tvrdnje iz trećeg zadatka izračunat i ukupan, prosječni stav o geografiji. U obzir su uzete sve tvrdnje osim *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'*. i *Razumijem čime se bavi geografija/zemljopis kao znanost*. jer ne odražavaju stav ispitanika o geografiji za razliku od ostalih iz kojih se može iščitati pozitivan ili negativan stav. Tvrdnje *Nastava geografije/zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama.*, *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao bavili su se isključivo opisivanjem kontinenta, država ili gradova.* i *Ne doživljavam geografiju/zemljopis kao ozbiljnu znanost.* su pak pisane kao negativne zbog čega je u analizi bilo potrebno obrnuti vrijednost odgovora tako da vrijednost stava *Uopće se ne slažem* bude 5, a stava *U potpunosti se slažem* bude 1 dok je kod ostalih tvrdnji vrijednost stavova od 1 za *uopće se ne slažem* do 5 za *u potpunosti se slažem*.

Teoretski bi minimalan zbroj vrijednosti odgovora mogao biti 7, a maksimalan 35. Iz Sl.33 uočljivo je da brojnošću odgovoru prevladavaju odgovori s vrijednošću većom od 21 koja predstavlja granicu između većinski pozitivnog i većinski negativnog stava i na kojoj se nalazi 3% ispitanika odnosno njih 32. Pozitivan stav o geografiji ima 90,5% ispitanika odnosno njih čak 964.

Sl.30. Ukupan stav javnosti o geografiji

4.4. Percepcija područja djelovanja geografa

U četvrtom zadatku od ispitanika se otvorenim tipom pitanja tražilo da navedu institucije (osim škole) u kojima bi prema njihovom mišljenju mogao raditi geograf. Otvoreni tip pitanja izabran je kako bi se izbjegla sugestivnost pitanja. S obzirom da je većina ispitanika umjesto definiranih institucija upisivala šira područja u kojima bi geograf mogao raditi, nužno je bilo prilagoditi kategorije odgovora da odgovaraju i područjima i institucijama.

U kategoriju *turizam* ušli su odgovori: općenito rad u turizmu, rad u turističkim agencijama i rad kao turistički vodič. Kategorija *prostorno planiranje* obuhvaća odgovore: prostorno planiranje, urbanizam, upravljanje prostorom i ministarstvo prostornog uređenja. Pod kategorijom *uprava* podrazumijevaju se svi odgovori u kojima su ispitanici naveli državnu, županijsku i lokalnu upravu, općenito ministarstva i određena ministarstva.

U kategoriju *ekologija i zaštita prirode* spadaju odgovori: zaštita prirode, ekološke udruge i organizacije, očuvanje prirode, rad u Nacionalnom parku i Parku prirode te Ministarstvo zaštite okoliša i prirode. Pod kategorijom *meteorologija i hidrologija* obuhvaćeni su odgovori koji spominju jedan od ova dva pojma ili Državni hidrometeorološki zavod.

Kategorija *tvrtke* obuhvaća poslove koji se obavljaju u sklopu javnih i privatnih tvrtki, poput rada u GIS-u, Hrvatskim cestama, Hrvatskim vodama, Hrvatskim šumama, naftnim tvrtkama te najučestaliji odgovor u ovoj kategoriji – rad u građevinskim tvrtkama. Iako se neke druge kategorije i odgovori mogu svrstati u ovu (npr. geodet može raditi u privatnoj tvrtci) zbog učestalosti pojavljivanja izdvojeni su u posebne kategorije. Kategorija *ekonomija* podrazumijeva odgovore: upravljanje tržištem, gospodarenje resursima, općenito rad u ekonomiji, rad u gospodarstvu.

Kategorija *geodezija* obuhvaća odgovore: općenito rad u geodeziji, odnosno geodetskim uredima, rad u geodetskom institutu, izmjera zemljišta. Pod kategorijom *geologija* misle se odgovori geološki institut i općenito rad u geologiji s obzirom da nije bilo drugih odgovora koji bi se svrstali u ovu kategoriju. Pod kategorijom *vojska* nalazi se odgovor rad u vojsci.

Kategorija *katastar* obuhvaća odgovore katastar i gruntovnica. Kategorija *kartografski zavod* obuhvaća odgovore koji podrazumijevaju izradu karata i općenito rad

u kartografskim uredima, zavodima ili institutima. Kategorija *statističke ustanove* podrazumijeva odgovore: općenito rad u statističkim ustanovama, Državni zavod za statistiku, rad u popisima stanovništva i prikupljanje statističkih podataka na terenu.

U kategoriju *mediji* spadaju odgovori: općenito rad u medijima, rad na TV-u, pisanje članaka za časopise i novine.

U druga znanstvena područja stavljene su kategorije koje nemaju značajan postotak pojavljivanja, izuzev geografskog instituta kojeg je napisalo 2,9% ispitanika, međutim zbog njegovog nepostojanja u Hrvatskoj i sugestivnosti pitanja kojeg možemo usporediti s pitanjem *Koja rijeka teče ispod savskog mosta?* ta kategorija je također stavljena u ostala znanstvena područja. Ostale kategorije u unutar ove kategorije su: astronomija uključujući zvezdarnice (21), demografski instituti (18), seizmologija (15), oceanografija (8),

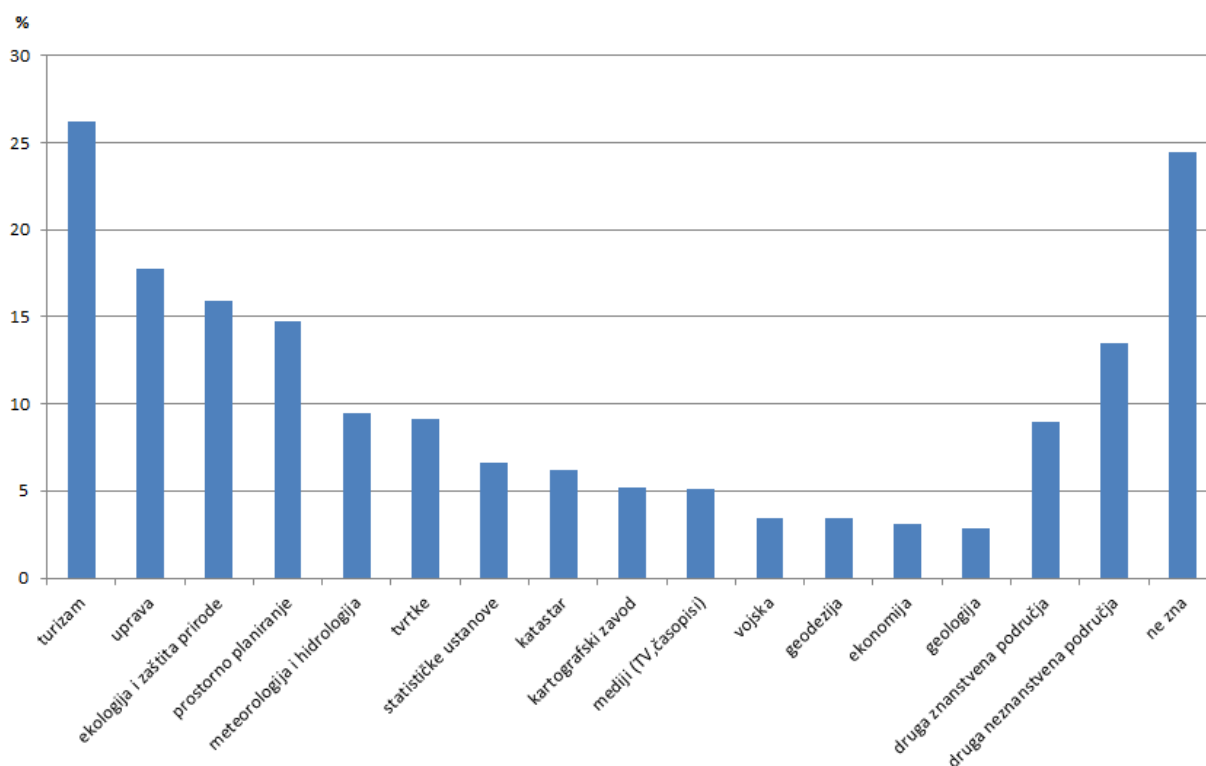
arheologija, geofizika, Institut Ruđer Bošković, Leksikografski zavod, klimatske promjene, biologija, speleologija, geomorfologija, antropologija, prirodni rizici, topografski institut (svi s manje od 5 ispitanika).

Ostala neznanstvena područja u kojima geograf može raditi prema mišljenju ispitanika obuhvaća kategorije: muzeji (32), politika (25), promet (21), poljoprivreda (20), zaštita kulturne baštine (13), pomorstvo (8), diplomacija (5), šumarstvo, policija, rudarstvo i alpinizam (svi s manje od 5 ispitanika). Kategorija *muzeji* nije izdvojena kao posebna kategorija s obzirom na slabu učestalost tog odgovora pri inicijalnoj izradi kategorija za ovo pitanje, a nakon što je frekvencija odgovora porasla obrada podataka je previše podmakla da bi se moglo nanovo modelirati bazu podataka.

Tablica 7. **Frekvencije odgovora na pitanje U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?**

institucije i područja rada	broj ispitanika	udio ispitanika (%)
<i>turizam</i>	276	26,2
<i>uprava</i>	187	17,8
<i>ekologija i zaštita prirode</i>	167	15,9
<i>prostorno planiranje</i>	155	14,7
<i>meteorologija i hidrologija</i>	100	9,5
<i>tvrtke</i>	96	9,1
<i>katastar</i>	70	6,2
<i>statističke ustanove</i>	65	5,7
<i>kartografski zavod</i>	55	5,2
<i>mediji</i>	54	5,1
<i>vojska</i>	36	3,4
<i>geodezija</i>	36	3,4
<i>ekonomija</i>	33	3,1
<i>geologija</i>	30	2,9
<i>druga znanstvena područja</i>	94	8,9
<i>ostala neznanstvena područja</i>	142	13,5
<i>ne zna</i>	257	24,2
UKUPNO	1052	100,0

Rezultati odgovora na četvrto pitanje prikazani su u Tablici 7 i Sl.31.

Sl.31. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?*

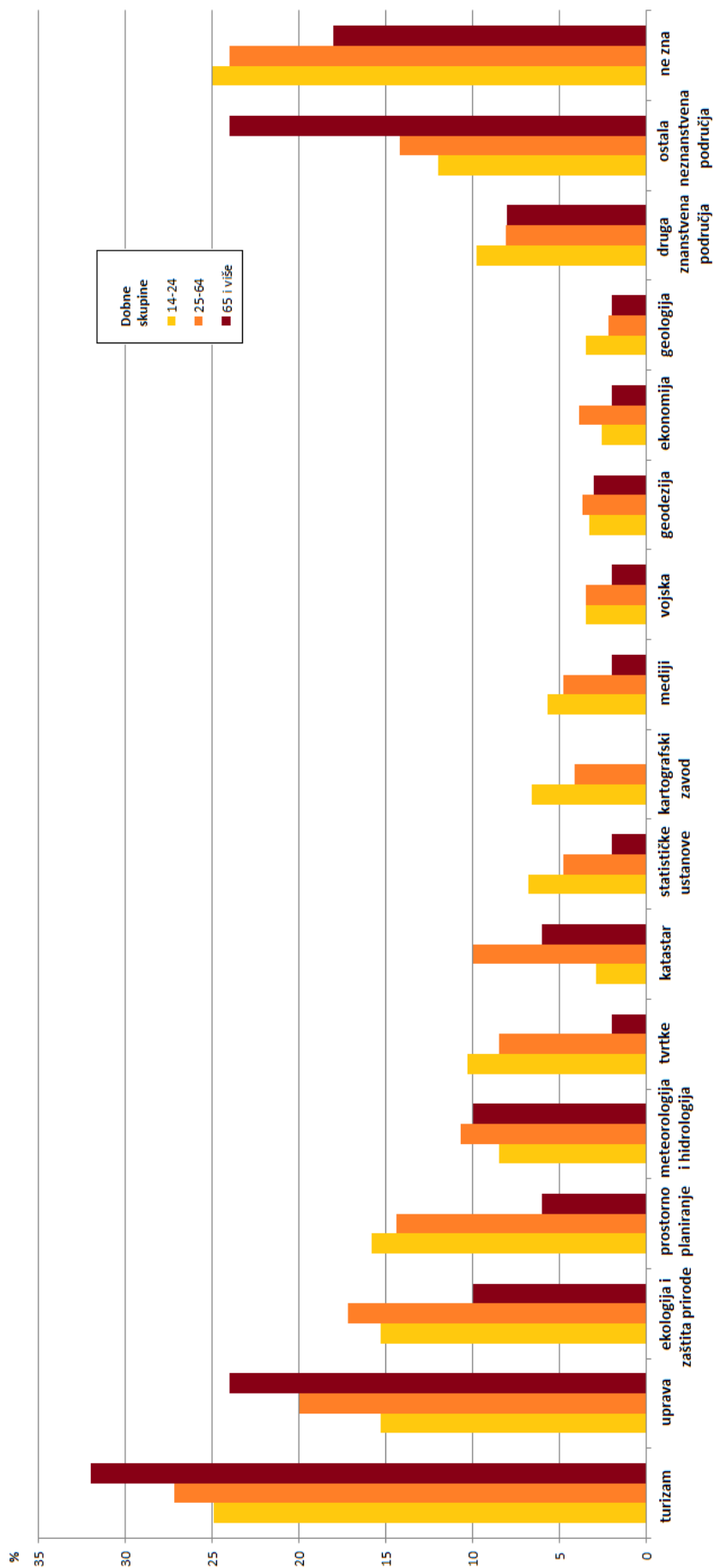
Najveći dio ispitanika (26,2%) smatra da geograf može raditi u *turizmu i turističkim djelatnostima* dok tek nešto manji broj ispitanika (24,2%) nije znao odrediti gdje geograf može raditi osim u školama. Sljedeće najfrekventnije kategorije odgovora su *uprava, ekologija i zaštita prirode* i *prostorno planiranje* za koje otprilike jedna šestina ispitanika smatra da mogu biti radno mjesto geografa. 5 do 10% ispitanika smatra da geograf može raditi u *meteorološkim i hidrološkim ustanovama, u tvrtkama, statističkim ustanovama, katastru, kartografskim zavodima* i u *medijima*.

Analizirajući kategorije odgovora na četvrto pitanje (Tablica 47 u prilogu, Sl.32) prema dobnim skupinama uočavaju se razlike između starijih ispitanika u odnosu na mlade i zrele. Ispitanici između 14 i 25 godina najčešće nisu znali odgovoriti na ovo pitanje, a gotovo isti toliki broj (24%) ih je naveo *turizam*. Ispitanici zrele dobne skupine također su najčešće kao odgovor navodili područje *turizam*, a drugi najčešći odgovor je da ne znaju gdje može raditi geograf. I kod starijih ispitanika najčešći odgovor je *turizam*, zatim *uprava*, a tek onda po udjelu slijede oni koji ne znaju odgovor. Stariji ispitanici su najčešće navodili odgovore koji su ušli u kategoriju *ostalih neznanstvenih područja* zbog

slabe frekvencije odgovora ispitanika ostalih dobnih skupina, a od mladih i zrelih ispitanika se najviše razlikuju u rjeđem navođenju *ekologije i zaštite prirode, prostornog planiranja, privatnih tvrtki, statističkih ustanova, kartografije, medija i vojske*. Kategorije odgovora mladih i zrelih ispitanika uglavnom su ujednačene po udjelima osim po pitanju kategorije *katastar* koju je stavilo trostruko više zrelih ispitanika u odnosu na mlade.

Analiza kategorija odgovora s obzirom na obrazovno-ekonomski status ispitanika (Tablica 48 u prilogu) ukazuje na povećan udio ispitanika koji se bave odgojno-obrazovnim zanimanjima u pojedinim kategorijama u odnosu na sve ostale skupine. Svaki četvrti učenik nije znao odgovoriti na ovo pitanje, a njih 30% navelo je *turizam*. U odnosu na ostale skupine učenici su češće navodili *medije*, a rjeđe *katastar* i *upravu*. U ostalim skupinama s više-manje različitim udjelima najčešće navođeni su *turizam, uprava, ekologija i zaštita prirode, prostorno planiranje* i odgovor *ne znam*.

Značajno je da učestalost neznanja odgovora na ovo pitanje opada s porastom stupnja obrazovanja iako gotovo svaki treći ispitanik s višom stručnom spremom nije znao odgovor, kao i oni ispitanici bez srednje škole (Tablica 49 u prilogu). *Turizam* je i dalje najčešće navođeno područje rada svih skupina s obzirom na stupanj obrazovanja, a naveo ga je svaki treći ispitanik sa završenim faksom. Najdrastičnije su razlike upravo između njih i ispitanika bez srednje škole.

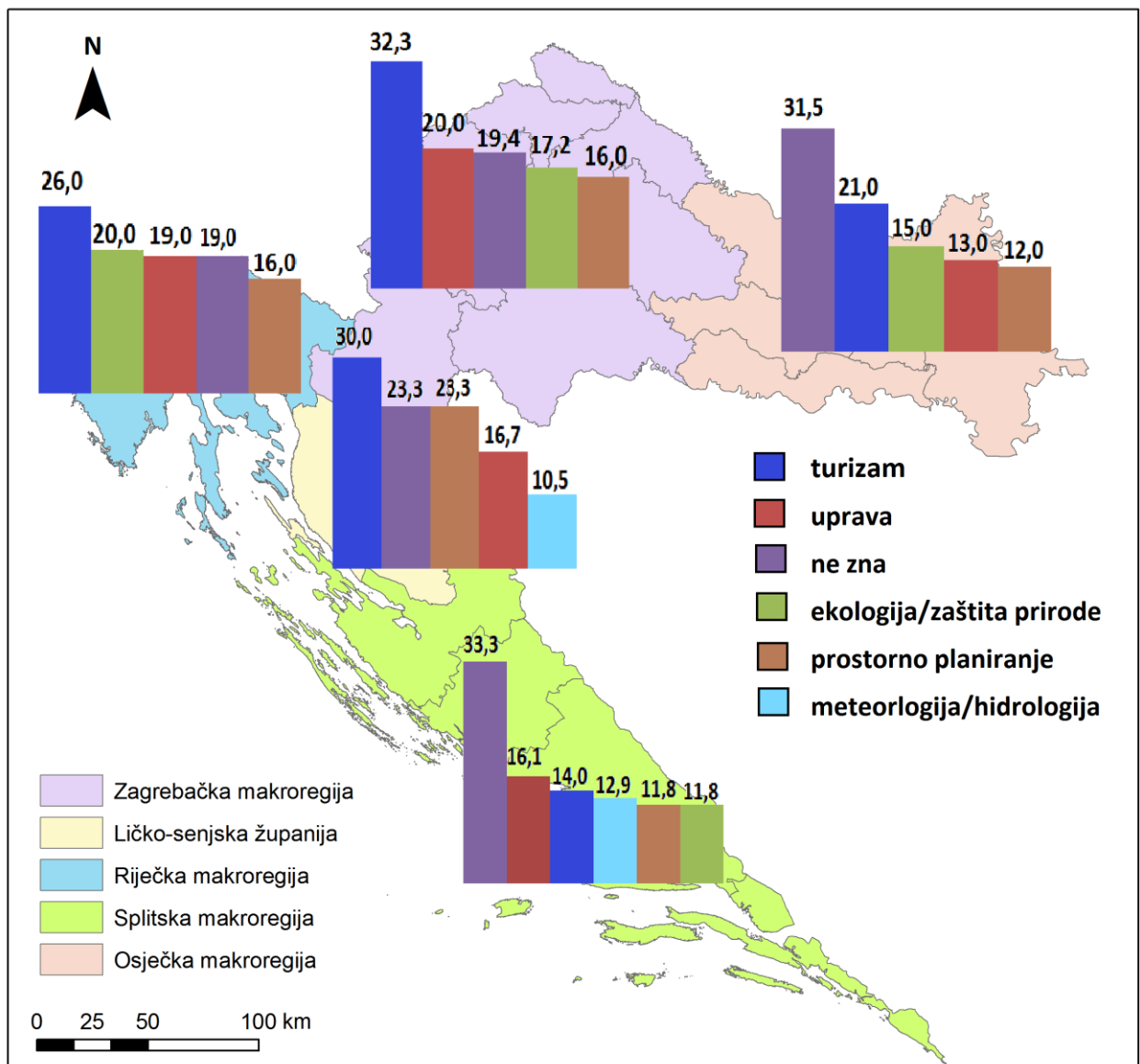

Sl.32. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf? po dobnim skupinama

Određena pravilnost povećanja učestalosti navođenja pojedinih kategorija odgovora može se uočiti kroz analizu s obzirom na završenu srednju školu ispitanika (Tablica 50 u prilogu). Ispitanici sa završenom samo osnovnom školom najrjeđe od svih skupina navode *turizam, ekologiju i zaštitu prirode, prostorno planiranje* (sve čak dvostruko rjeđe), *tvrtke* (trostruko rjeđe) dok *statističke ustanove, medije, vojsku, geodeziju i ekonomiju* ni ne navode. Ispitanici sa završenom trogodišnjom strukovnom školom najčešće navode *turizam* kao područje rada dok u odnosu na druge skupine rjeđe navode *upravu i tvrtke*, a češće *katastar i vojsku*, no *statističke ustanove i ekonomiju* uopće ne navode.

Ispitanici sa završenom četverogodišnjom strukovnom i ekonomskom školom ne izdvajaju se posebno osim što potonji tek nešto češće navode *tvrtke, statističke ustanove, geodeziju i ekonomiju*. Ispitanici sa završenom gimnazijom najčešće od svih skupina navode *prostorno planiranje* i kartografski zavod dok ostale kategorije navode prosječno učestalo. Kao što je slučaj sa stečenim stupnjem obrazovanja ispitanika, tako i sa završenom srednjom školom (u odnosu na satnicu i količinu geografskih sadržaja) se smanjuje učestalost neznanja odgovora na ovo pitanje od ispitanika bez srednje škole do ispitanika sa završenom gimnazijom.

Među pojedinim makroregijama postoji razlika u izdvajanju pojedinih područja i institucija u kojima bi mogao raditi geograf (Tablica 51 u prilogu, Sl.33). Prije svega se uočava da su ispitanici u zagrebačkoj i riječkoj makroregiji najčešće navodili *turizam*, dok je to područje najslabije zastupljeno u splitskoj makroregiji gdje je za više od dva puta rjeđe navođeno u odnosu na zagrebačku makroregiju. U splitskoj i osječkoj makroregiji svaki treći ispitanik nije znao odgovoriti na pitanje, a u riječkoj i zagrebačkoj makroregiji postotak takvih ispitanika je manji, iako i dalje visok te je po učestalosti četvrti odnosno treći odgovor. *Ekologija i zaštita prirode* je najslabije zastupljena i splitskoj makroregiji dok po učestalosti navođenja *prostornog planiranja i uprave* nema drastičnijih razlika.

Sl.33. Prostorne razlike u učestalosti odgovora ispitanika na pitanje *U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?*

4.5. Percepcija ponesenih geografskih znanja i vještina iz škole

Petim pitanjem u upitniku od ispitanika se tražilo da navedu znanja i/ili vještine koje su stekli učeći geografiju u školi. Ponovno se pristupilo otvorenim tipom pitanja kako bi se izbjegla sugestivnost pitanja. U Tablici 8 i na Sl.34 prikazane su kategorije odgovora.

Pod kategorijom *orijentacija i snalaženje u prostoru* podrazumijevaju se sposobnosti orijentacije uz pomoć kompasa i prirodnih pojava te općenito razvijanje

'osjećaja' za orijentaciju. Najčešći odgovori uvršteni u ovu kategoriju jest *spособnost orijentacije u vremenu i prostoru*.

Regionalnogeografsko znanje obuhvaća znanja o obilježjima država svijeta.

Pod kategoriju *općegeografsko znanje* uvrstili smo sve odgovore koji navode stjecanje znanja o prirodnim i društvenim procesima na Zemlji i koji ističu razvijanje geografskog načina promatranja prostora, odnosno sposobnost uočavanja uzročno-posljedičnih veza.

Pod kategorijom *snalaženje na geografskoj karti svijeta* nalaze se odgovori koji

upućuju na stjecanje znanja o geografskom smještaju određenih geografskih pojmova, odnosno sposobnosti pronalaženja istih na geografskoj karti. Jedan od odgovora navedenih u anketi koji najlakše opisuje sadržaj ove kategorije jest "znam gdje je što na karti". *Korištenje geografske karte* obuhvaća odgovore u kojima ispitanici navode sposobnost korištenja karte, čitanje i razumijevanje sadržaja geografske karte te preračunavanje udaljenosti na karti.

Kategorija *opća kultura* obuhvaća samo one odgovore u kojima su svoja školska geografska znanja ispitanici okarakterizirali kao opću kulturu. Kategorija *faktografski podaci* obuhvaća odgovore poput poznavanje glavnih gradova, zastava zemalja, statističkih podataka te one u kojima su ispitanici sami naveli kao nepotrebne činjenice koje se iz godine u godinu mijenjaju.

Kategorija *širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama* jest odgojno znanje koje obuhvaća odgovore u kojima su ispitanici navodili da su učeći geografiju naučili o običajima drugih naroda i samim time razvili razumijevanje za različitosti, odnosno toleranciju te proširili svoje vidike.

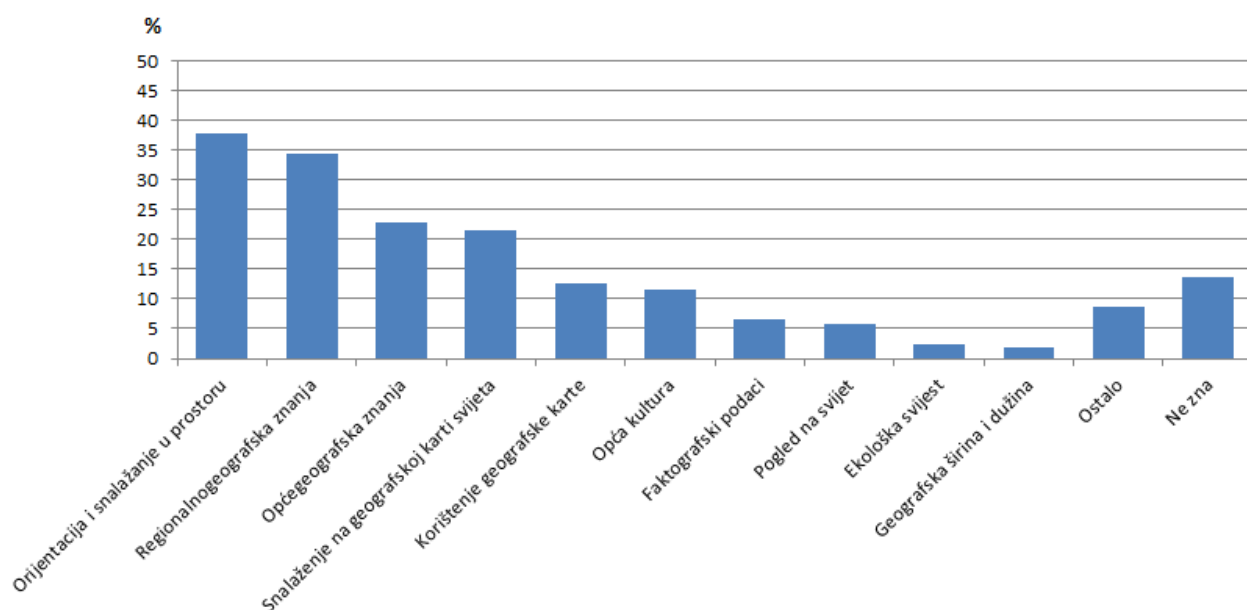
Tablica 8. **Frekvencije odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeći geografiju / zemljopis u školama?***

znanja i vještine	broj ispitanika	udio ispitanika (%)
<i>orijentacija i snalaženje u prostoru</i>	397	37,9
<i>regionalnogeografsko znanje</i>	362	34,6
<i>općegeografsko znanje</i>	240	22,9
<i>snalaženje na geografskoj karti svijeta</i>	227	21,7
<i>korištenje geografske karte</i>	122	11,7
<i>opća kultura</i>	120	11,5
<i>faktografski podaci</i>	68	6,5
<i>širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama</i>	60	5,7
<i>ekološka osviještenost</i>	26	2,5
<i>određivanje geografske širine i dužine</i>	19	1,8
<i>ostala znanja i vještine</i>	90	8,6
<i>ne zna</i>	144	13,8

Posljednje dvije kategorije izdvojene su zbog svoje važnosti unatoč malenom postotku učestalosti u odgovorima. Pod *ekološka osviještenost* ulaze spadaju odgovori u kojima je istaknuta spoznaja o potrebi očuvanja okoliša i njegovoj važnosti za čovjeka. Kategorija *određivanje geografske širine i dužine* obuhvaća istoimenu sposobnost.

Pod ostala znanja i vještine stavljene su one kategorije koje nisu imale veće frekvencije odgovora: geologija, odnosno znanja iz geološke domene poput građe Zemlje (38 ispitanika), svemir, odnosno spoznaja o nastanku svemira, planetima i položaju Zemlje u istom (35), računanje vremenskih zona (20), sposobnost uočavanja i zaključivanja (5), rad u skupinama (4), čitanje dijagrama (2).

Očekivano najčešći odgovor bio je *orijentacija i snalaženje u prostoru*. Druga najučestalija kategorija su *regionalnogeografska znanja*, a treća općegeografska znanja. Više od jedne petine ispitanika navodilo je odgovore koji su u konačnici kategorizirani pod imenom *snalaženje na geografskoj karti svijeta*. Potom slijede kategorije *korištenje geografske karte* i *opća kultura* koje je navelo oko 12% ispitanika. *Faktografske podatke* navelo je 6.5% ispitanika, a odgovore iz kategorije *širina pogled i snalažljivost u drugim sredinama* gotovo 6% ispitanika. Svega 2.5% ispitanika navelo je odgovore koje obuhvaća kategorija *ekološka osviještenost*. Nešto manje od 2% ispitanika navelo je "da zna odrediti geografsku dužinu i širinu". Čak 14% ispitanika nije znalo navesti ni jednu vještinu ni znanje koje su stekli na nastavi geografije.

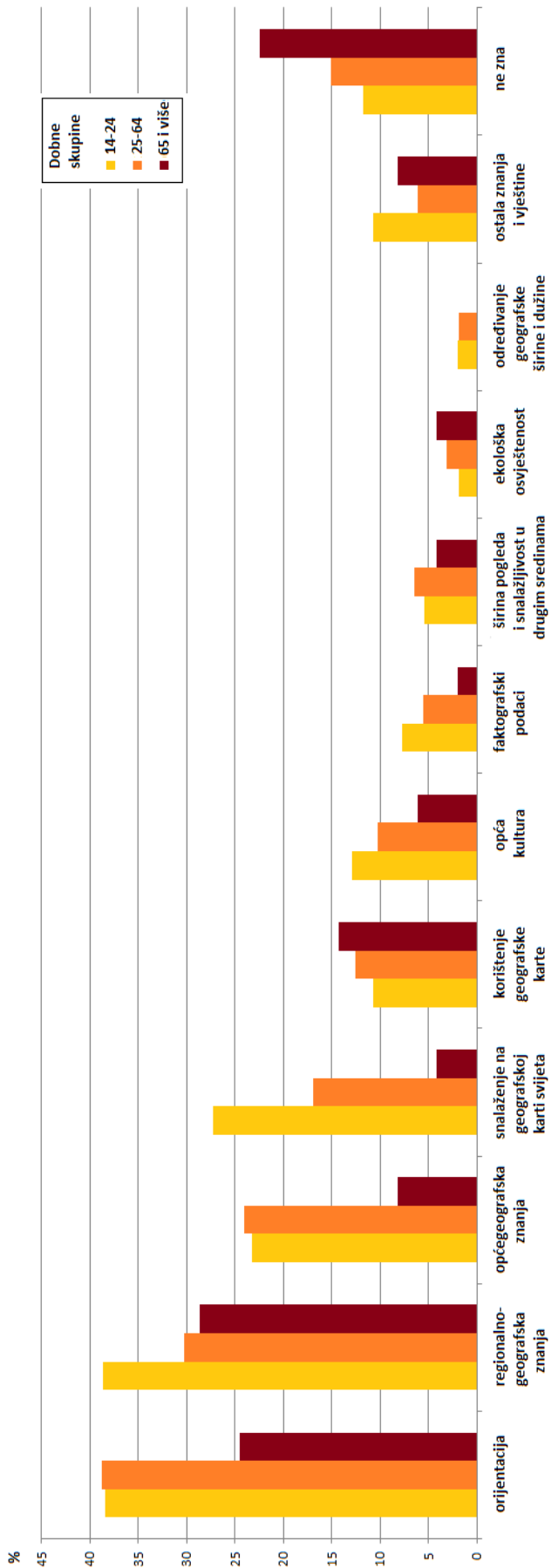
Sl.34. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeći geografiju / zemljopis u školama?*

Analizirajući učestalost kategoriziranih odgovora na peto pitanje s obzirom na dobne skupine ispitanika (Tablica 52 u prilogu, Sl.35) uočava se generalni trend smanjenja učestalosti odgovora od mladih ispitanika do starijih, osim kod kategorija *korištenje geografske karte* i *ekološka osviještenost* gdje je trend obratan. Stariji ispitanici mnogo su rjeđe davali odgovore koji bi ušli u kategorije *orijentacija*, *općegeografska znanja* i *snalaženje na karti*, a u odnosu na mlade i zrele ispitanike najčešće nisu znali dati odgovor. Mladi ispitanici su najčešće davali odgovore koji bi ušli u kategorije *regionalnogeografska znanja*, *orijentacija* i *snalaženje na geografskoj karti svijeta*.

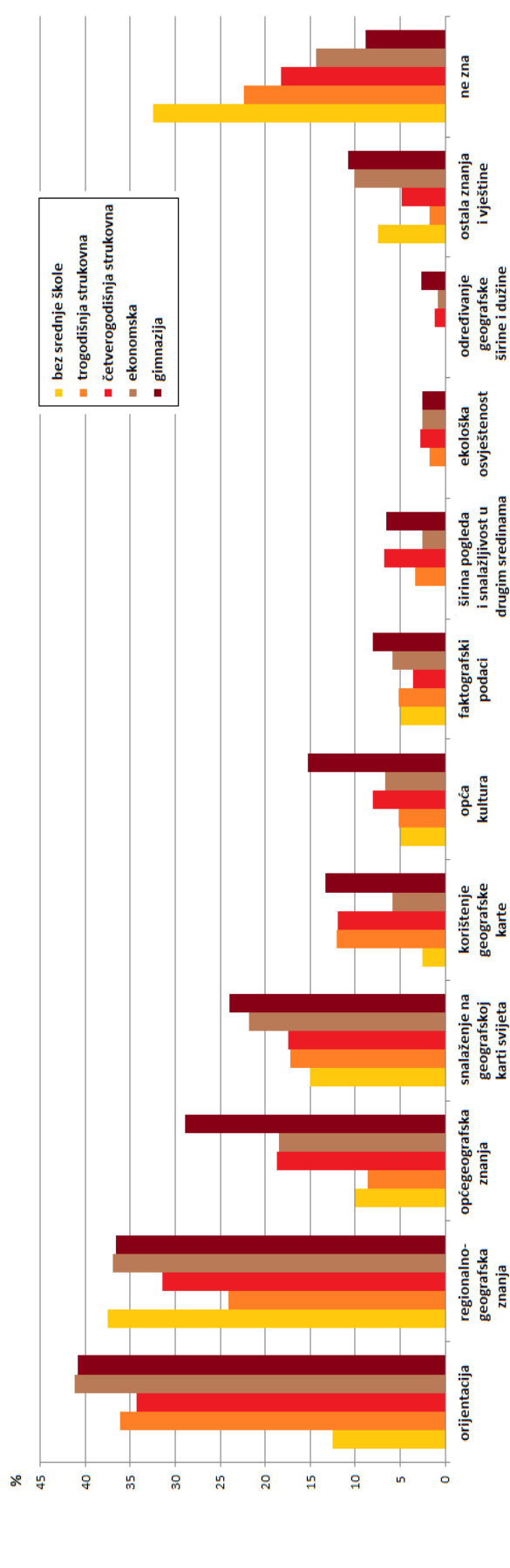
Nema značajnijih razlika u učestalosti odgovora među ispitanicima s obzirom na obrazovno-ekonomski status (Tablica 53 u prilogu), međutim bitno je uočiti da učenici pa i studenti češće navode *regionalnogeografska znanja* od ostalih skupina kao i *snalaženje na geografskoj karti svijeta*. Ispitanici zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima pak češće navode odgovore iz kategorija *opća kultura*, *širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama* te *ekološka osviještenost*. Učenici kojima su sadržaji iz geografije najsvježiji češće su od ostalih navodili *ostala znanja i vještine*. U konačnici se može uočiti trend povećanja učestalosti neznanja odgovora na ovo pitanje od učenika preko studenata, zaposlenih i nezaposlenih do umirovljenika.

Više-manje ujednačena učestalost odgovora uočava se i u analizi s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja ispitanika (Tablica 54 u prilogu). Značajnije je da ispitanici koji su završili samo osnovnu školu rjeđe od ostalih navode odgovore koji bi se svrstali u kategorije *orijentacija i snalaženje u prostoru*, *opća kultura* te *širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama*. *Ekološku osviještenost* nisu stekli dok najučestalije navode da su iz škole ponijeli *regionalnogeografska znanja*.

U analizi učestalosti odgovora s obzirom na kriterij završene srednje škole (Tablica 55 u prilogu, Sl.36) uočava se da su gimnazijalci generalno ponijeli najviše znanja i vještina iz nastave geografije dok se učestalost te pojave smanjuje sa školama u kojima su satnica geografije i geografski sadržaji sve manji, odnosno od ispitanika koji su završili gimnaziju do učenika koji su završili trogodišnju strukovnu školu i koji su završili samo osnovnu školu. Ispitanici koji su završili samo osnovnu školu rjeđe od ostalih navode odgovore koji se kategoriziraju kao *orijentacija i snalaženje u prostoru* te *korištenje geografske karte* dok češće od ostalih navode *regionalnogeografska znanja*, no značajno je što nitko od tih istih ispitanika nije naveo da je stekao *širinu pogleda i*

Sl.35. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeci geografiju / zemljopis u školama?* prema dobnim skupinama ispitanika

Sl.36. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeci geografiju / zemljopis u školama?* prema kriteriju završene srednje škole

snalažljivost u drugim sredinama, ekološku osviještenost ni vještinu određivanja geografske širine i dužine, a svaki treći nije znao odgovor na pitanje. Učestalost neznanja odgovora na ovo pitanje smanjuje se od ispitanika koji su završili samo osnovnu školu do ispitanika koji su završili gimnaziju. Ispitanici sa završenom ekonomskom školom imaju podjednako učestale odgovore kao i gimnazijalci, ali razlike su velike u područjima *općegeografskih znanja, korištenja geografske karte, opće kulture i širine pogleda i snalaženja u drugim sredinama* – u korist ispitanika sa završenom gimnazijom. Između ispitanika sa završenom trogodišnjom i četverogodišnjom strukovnom školom značajne su razlike u stečenosti *općegeografskih znanja*.

Prostorna analiza učestalosti pojedinih kategorija odgovora (Tablica 56 u prilogu) pokazuje da nema značajnijih razlika među makroregijama s tim da je učestalost odgovora koji bi se mogli svrstati u kategorije *snalaženje na geografskoj karti svijeta, korištenje geografske karte i faktografski podaci* značajno veća u Ličko-senjskoj županiji u odnosu na sve makroregije. Oni također puno češće navode i druga znanja i vještine, ali nijedan ispitanik nije naveo da je stekao *širinu pogleda i snalažljivost u drugim sredinama te ekološku osviještenost*. Ličko-senjska županija je istodobno i prostorna jedinica s najmanjom učestalošću odgovora *ne zna* (trostruko rjeđe od ostalih prostornih jedinica), međutim zbog malenog broja ispitanika te podatke treba uzeti sa zadržkom.

4.6. Percepcija objekta istraživanja geografije

U šestom zadatku ispitanici su zamoljeni da ukratko vlastitim riječima objasne čime se bavi geografija. I kod ovog zadatka odabran je otvoreni tip zadatka kako bi se dobili što raznovrsniji odgovori i izbjegla sugestivnost pitanja.

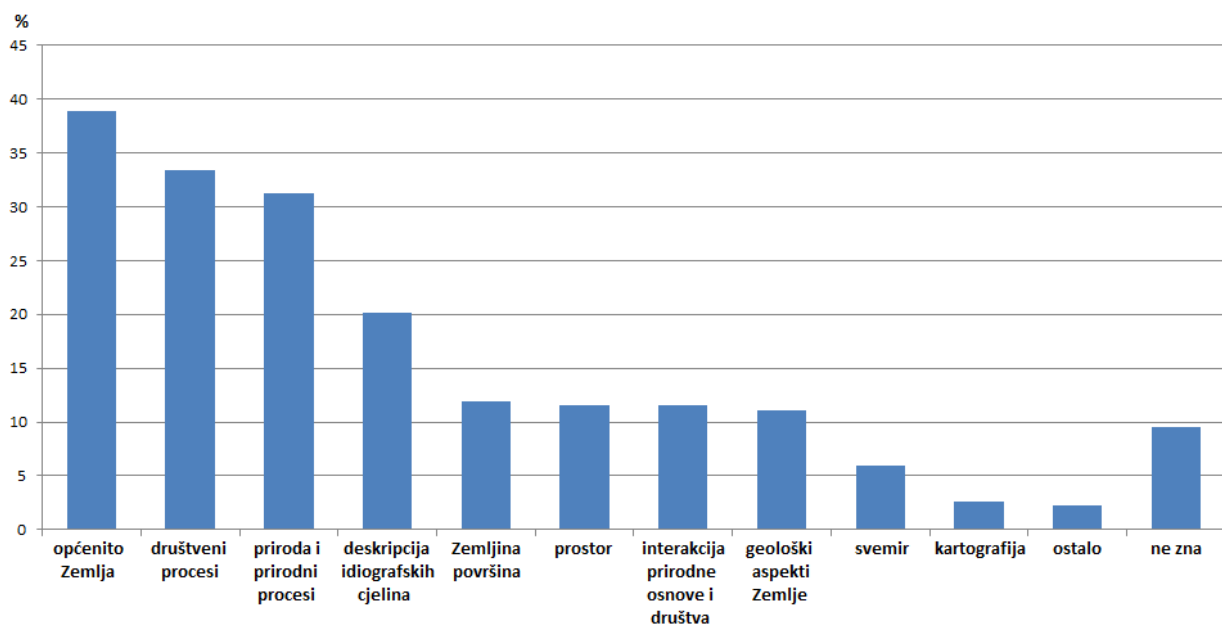
U Tablici 9 i na Sl.37 prikazane su kategorije odgovora sastavljene na temelju analize odgovora kroz izdvajanje ključnih riječi. Najučestaliji odgovor bio je da se "bavi Zemljom" što je uz slične odgovore kategorizirano kao *općenito Zemlja*. Trećina ispitanika smatra da se geografija bavi *društvom i društvenim procesima* pri čemu su obuhvaćeni odgovori poput društvo, društveni procesi, stanovništvo, narod, demografski procesi, gospodarstvo, ekonomski procesi, politika i odgovori vezani uz političke aspekte te kultura i odgovori vezani uz kulturološke aspekte (Sl.38).

Nešto manje od trećine ispitanika smatra da se geografija bavi *prirodom i prirodnim procesima* pri čemu su obuhvaćeni odgovori poput priroda, prirodni procesi, klima, reljef, tlo, vode, mora, jezera, rijeke, flora, fauna (Sl.38). Svaki peti ispitanik doživljava da se geografija bavi *deskripcijom idiografskih područja* odnosno opisivanjem prostornih jedinica i krajolika. Po 11% ispitanika navelo je da se geografija bavi *Zemljinom površinom, prostorom* (u što su ušli i odgovori poput geoprostora) te *geološkim aspektima Zemlje* u što su ušli odgovori poput Zemljine unutrašnjosti i Zemljine građe. 6% ispitanika smatra da geografija proučava (i) *svemir*. U prosjeku tek svaki četrdeseti ispitanik naveo je da se geografija bavi *kartografijom* što je obuhvatilo odgovore poput kartografije i izrada karata. 24 ispitanika navela su ostale objekte

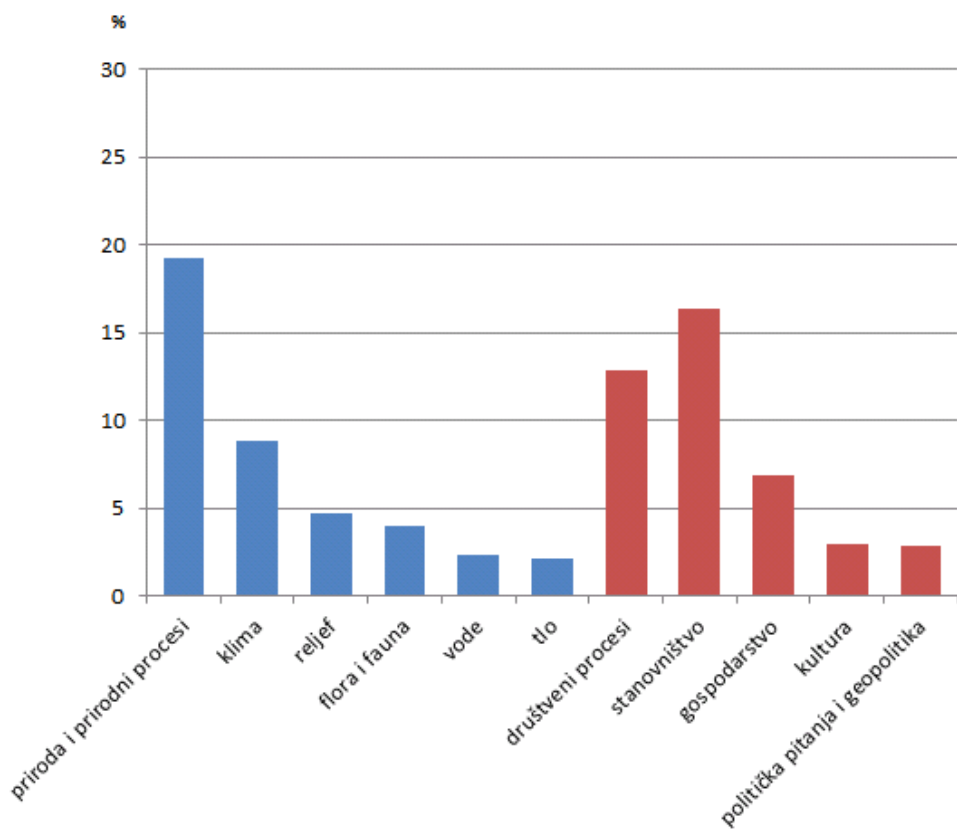
Tablica 9. **Frekvencije odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?***

objekt proučavanja	broj ispitanika	udio ispitanika (%)
<i>općenito Zemlja</i>	401	38,9
<i>društvo i društveni procesi</i>	344	33,4
<i>društvo i društveni procesi</i>	132	12,8
<i>stanovništvo i demografski procesi</i>	169	16,4
<i>gospodarstvo i ekonomski procesi</i>	71	6,9
<i>kultura i kulturološki aspekti</i>	30	2,9
<i>politika i politički aspekti</i>	29	2,8
<i>priroda i prirodni procesi</i>	323	31,3
<i>priroda i prirodni procesi</i>	198	19,2
<i>klima</i>	91	8,8
<i>reljef</i>	48	4,7
<i>flora i fauna</i>	41	4,0
<i>vode</i>	24	2,3
<i>tlo</i>	22	2,1
<i>deskripcija idiografskih cjelina</i>	207	20,1
<i>Zemljina površina</i>	123	11,9
<i>prostor</i>	120	11,6
<i>interakcija prirodne osnove i društva</i>	119	11,5
<i>geološki aspekti Zemlje</i>	114	11,1
<i>svemir</i>	62	6,0
<i>kartografija</i>	27	2,6
<i>ostalo</i>	24	2,3
<i>ne zna</i>	98	9,5

koje proučava geografija koji nisu navedeni zbog malene frekvencije odgovora, ali potrebno je istaknuti da je 6 ispitanika kao odgovor navelo *upravljane prostorom*. U prosjeku svaki deseti ispitanik nije znao odgovoriti čime se bavi geografija.

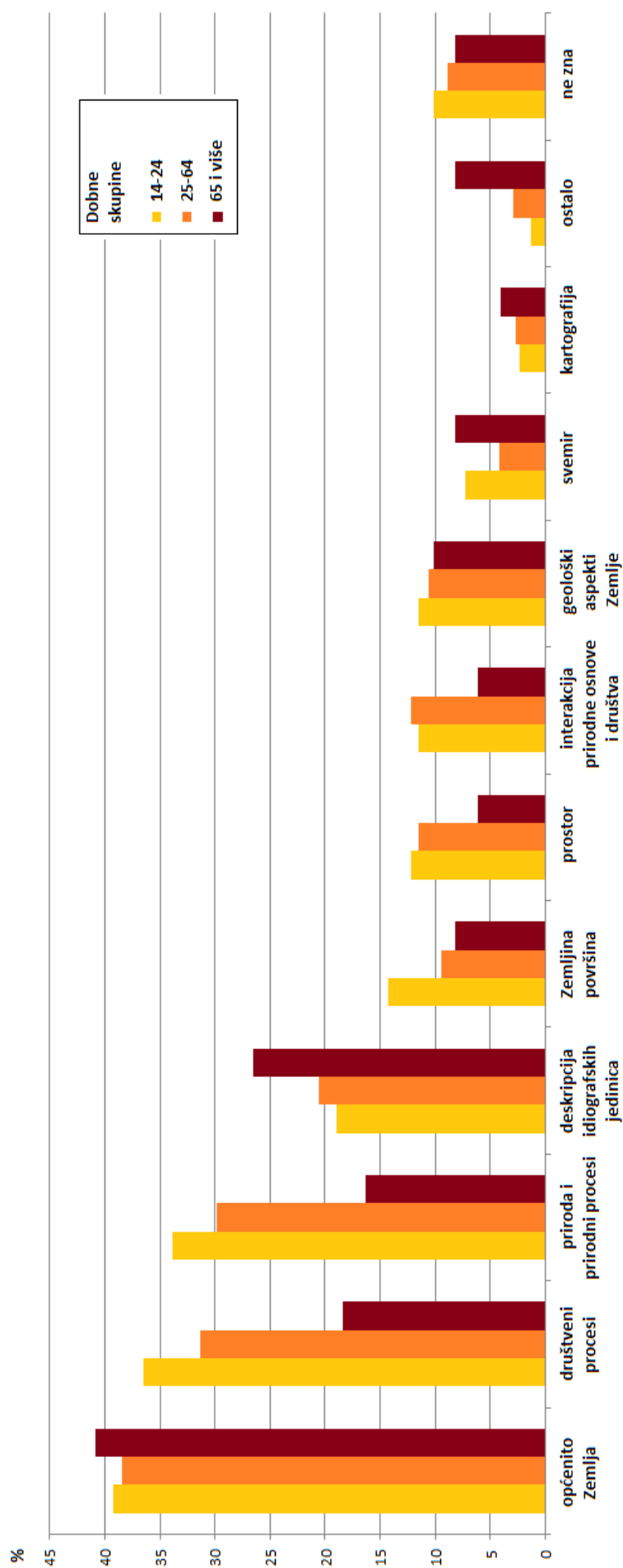
Sl.37. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?*

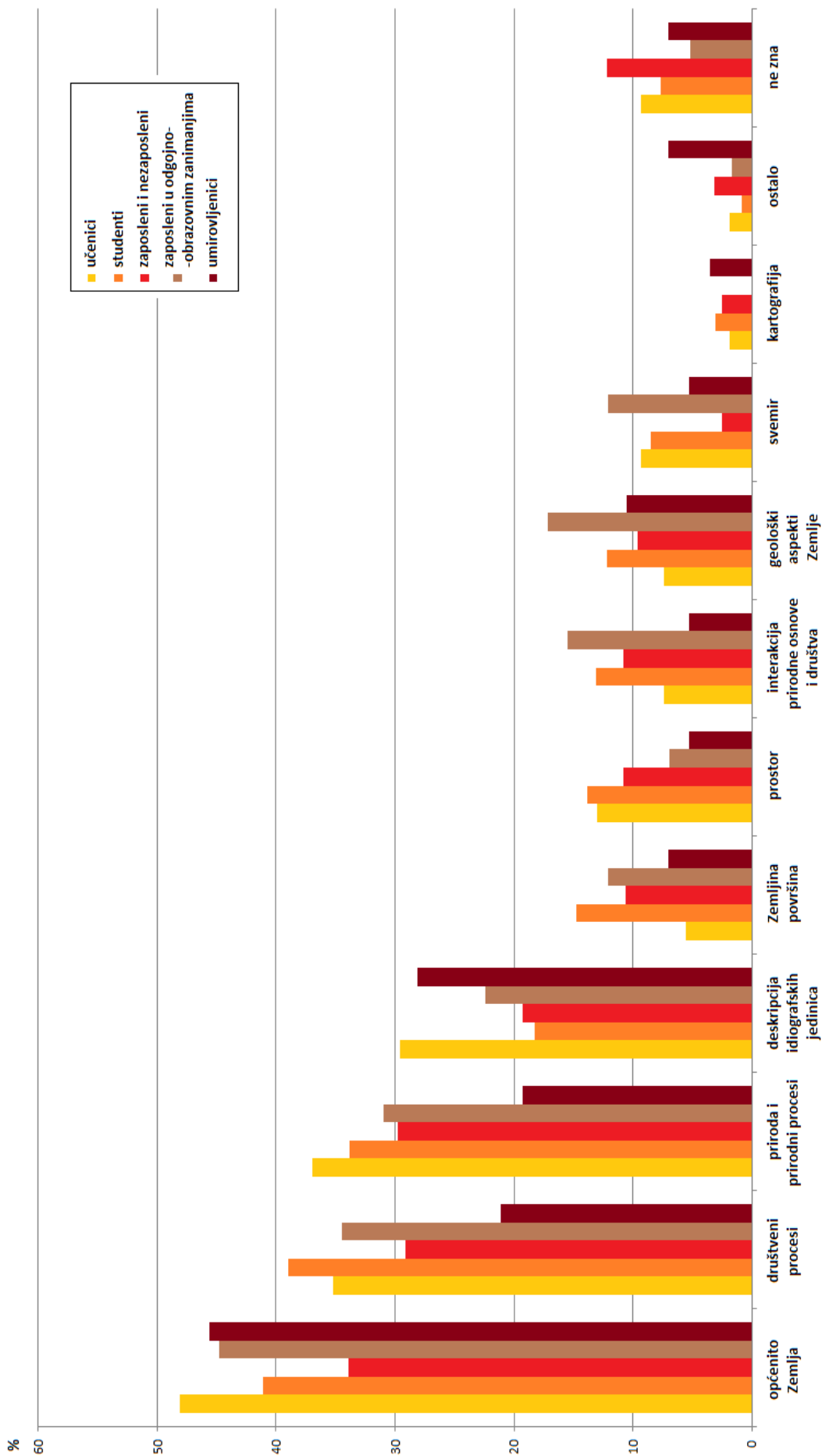
Sl.38. Frekvencije potkategorija odgovora u kategorijama *priroda i prirodni procesi* te *društvo i društveni procesi* na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?*

Analiza kategorija odgovora na posljednje pitanje u upitniku s obzirom na dobne skupine ispitanika (Tablica 57 u prilogu, Sl.39) ukazuje na prisutnost kategorije *općenito Zemlja* u odgovorima najvećeg broja ispitanika svih dobnih skupina. Mlađi ispitanici učestalije od ostalih daju odgovore da se geografija bavi *društvom i društvenim procesima, prirodom i prirodnim procesima te Zemljinom površinom*. Stariji ispitanici pak učestalije smatraju da se geografija bavi *opisivanjem prostornih jedinica i krajolika*, a značajno rjeđe daju odgovore da se geografija bavi *društvom i društvenim procesima, prirodom i prirodnim procesima te prostorom i interakcijom prirodne osnove i društva*. Stariji ispitanici su i najučestalije davali odgovore koji su kategorizirani u grupu *ostalo*. Odgovor na šesto pitanje češće nisu znali mlađi nego stariji ispitanici, no razlike su zanemarive.

Razlike u učestalosti pojedinih kategorija odgovora na posljednje pitanje s obzirom na obrazovno-ekonomski status postoje (Tablica 58 u prilogu, Sl.40). Učenici učestalije od ostalih navode da geografija proučava *Zemlju* i da *opisuje prostorne jedinice i krajolike* te da se bavi *prirodom i prirodnim procesima* dok rjeđe od ostalih navode da proučava *Zemljinu površinu* i *interakciju prirodne osnove i društva*. Studenti učestalije od ostalih smatraju da geografija proučava *društvo i društvene odnose*, a rjeđe da se bavi *deskripcijom idiografskih jedinica*. Zaposleni i nezaposleni su učestalije od ostalih odgovarali da ne znaju čime se bavi geografija, a rjeđe su od ostalih među odgovore upisivali da proučava *Zemlju, svemir* i da *opisuje prostorne jedinice i krajolike*. Ispitanici zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima učestalije su od ostalih među odgovorima navodili *interakciju prirodne osnove i društva, geološki aspekt Zemlje i svemir* dok su rjeđe od ostalih smatrali da proučava prostor, a nijedan ispitanik iz te skupine nije naveo da se bavi kartografijom. Umirovljenici su učestalije od ostalih navodili da se geografija bavi *opisivanje prostornih jedinica i krajolika* i češće su navodili *ostale odgovore* dok su rjeđe od ostalih držali da se geografija bavi *prirodnom i prirodnim procesima, društvom i društvenim procesima, interakcijom prirodne osnove i društva, Zemljinom površinom i prostorom*.

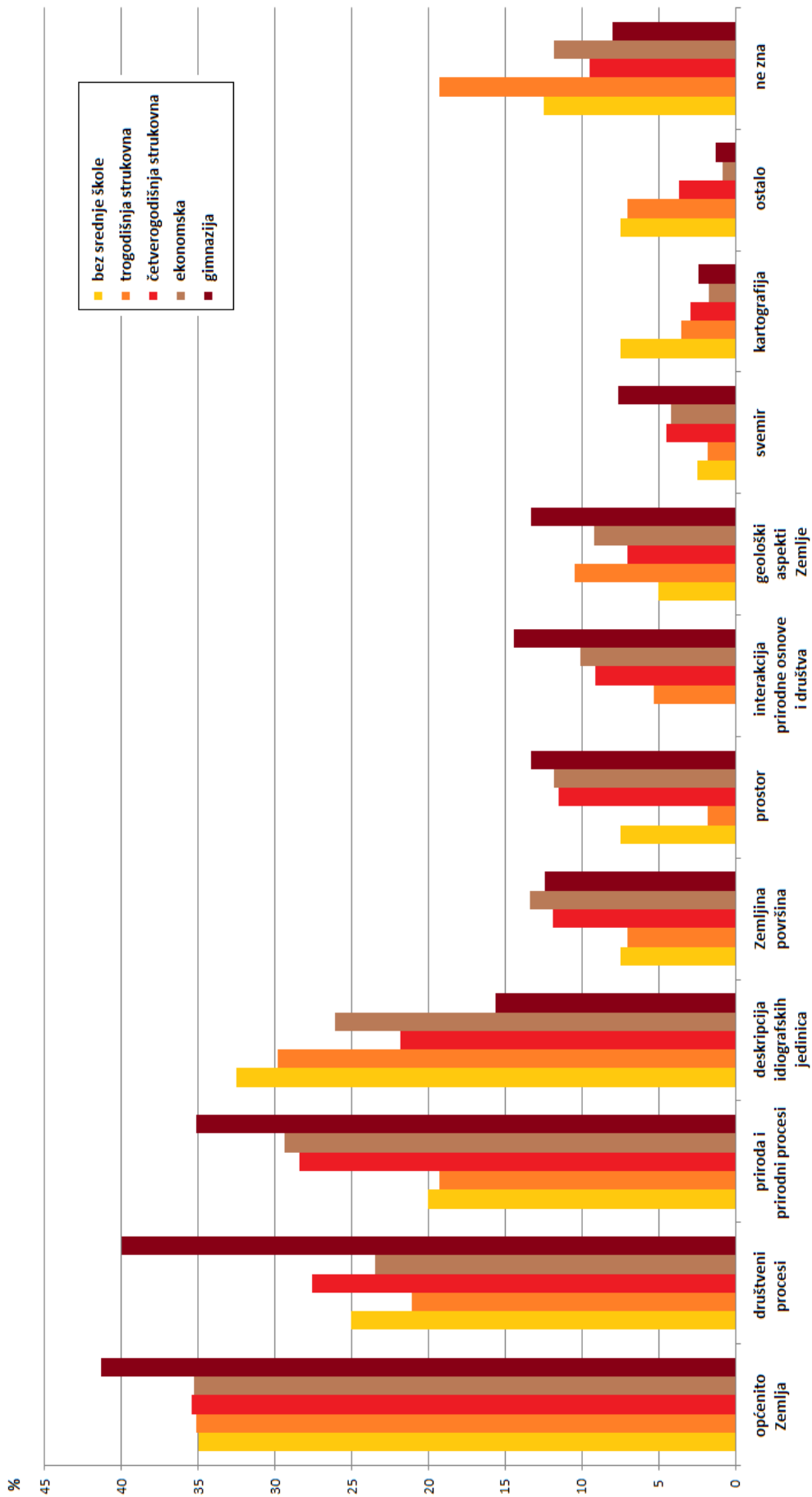
Sl.39. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* prema dobnim skupinama ispitanika

Sl.40. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* prema obrazovno-ekonomskom statusu ispitanika

Razlike u učestalosti odgovora s obzirom na stečeni stupanj obrazovanja ispitanika manje su nego s obzirom na obrazovno-ekonomski status (Tablica 59 u prilogu, Sl.41). Ispitanici sa završenom samo osnovnom školom češće su od ostalih navodili da se geografija bavi *Zemljom i deskripcijom idiografskih jedinica te kartografijom* dok su rjeđe od ostalih smatrali da *društvom i društvenim procesima, Zemljinom površinom, prostorom, interakcijom prirodne osnove i društva i geološkim aspektom Zemlje*. Ispitanici koji su završili srednju školu, koji imaju višu stručnu spremu ili prvostupnički ispit te ispitanici koji su završili fakultet ne izdvajaju se od ostalih prema učestalosti odgovora. Značajnije se izdvajaju ispitanici s doktoratom znanosti koji su češće od ostalih navodili *deskripciju idiografskih jedinica i interakciju prirodne osnove i društva*, ali su rjeđe navodili *prirodu i prirodne procese te društvo i društvene procese* dok nijedan ispitanik iz te skupine nije naveo nijedan odgovor iz kategorija *svemir, kartografija, ostalo* niti je upisao da *ne zna* odgovor. Ipak, zbog malog broja ispitanika u toj skupini i samim time vrlo upitne reprezentativnosti, ove rezultate treba gledati sa znatnom zadržkom.

S obzirom na završenu srednju školu također postoje razlike u učestalosti odgovora (Tablica 60 u prilogu, Sl.42). Ispitanici koji nisu završili srednju školu učestalije od ostalih navode da se geografija bavi *opisivanjem prostornih jedinica i krajolika te kartografijom* dok rjeđe od ostalih stavljaju odgovore u kategorijama *priroda i prirodni procesi, prostor, svemir i geološki aspekt Zemlje*, a nijedan ispitanik iz te skupine nije naveo *interakciju prirodne osnove i društva*. Ispitanici sa završenom trogodišnjom strukovnom školom češće od ostalih navode *deskripciju i geološki aspekt Zemlje* te najčešće od svih ne znaju odgovor na postavljeno pitanje. S druge strane, rjeđe od ostalih smatraju da se geografija bavi *društvom i društvenim procesima, prirodom i prirodnim procesima, Zemljinom površinom, prostorom i svemirom*. Ispitanici sa završenom četverogodišnjom strukovnom školom kao ni ispitanici sa završenom ekonomskom školom ne izdvajaju se prema učestalosti odgovora. Ispitanici sa završenom gimnazijom češće su od ostalih navodili da geografija proučava *Zemlju, društvo i društvene procese, prirodu i prirodne procese, interakciju prirodne osnove i društva, svemira* te da se bavi *geološkim aspektom Zemlje*, a rjeđe su od ostalih smatrali da se bavi *deskripcijom idiografskih jedinica i kartografijom* te su najrjeđe upisivali odgovor *ne znam*.

Sl.42. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis? prema završenoj srednjoj školi*

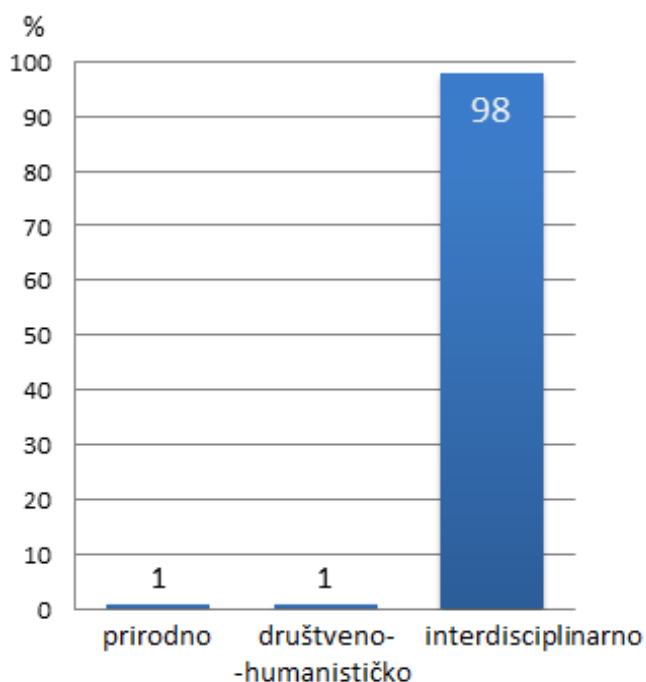
Prostorno gledano nema značajnijih razlika u učestalosti odgovora među makroregijama (Tablica 61 u prilogu). U svim prostornim jedinicama osim splitske makroregije najučestaliji odgovori bio je *Zemlja*, jedino je u splitskoj makroregiji *društvo i društveni procesi* dok su na drugom mjestu izjednačeni po učestalosti *Zemlja* i *priroda i prirodni procesi*. U ostalim prostornim jedinicama na drugom mjestu je *društvo i društveni procesi* osim u osječkoj makroregiji u kojoj je od tog odgovora učestaliji odgovor *priroda i prirodni procesi*. *Priroda i prirodni procesi* je treći najučestaliji odgovor u svim makroregijama dok je u Ličko-senjskoj županiji *prostor*. U riječkoj, splitskoj i osječkoj makroregiji četvrti i peti najčešći odgovor su *deskripcija* i *Zemljina površina*, u zagrebačkoj makroregiji *deskripcija* i *prostor*, a u Ličko-senjskoj izjednačeni *priroda i prirodni procesi* i *deskripcija*.

4.7. Rezultati analize odgovora studenata geografije

Identičan anketni upitnik proveden na uzorku od 100 studenata geografije s Geografskog odsjeka PMF-a i Geografskog odjela Sveučilišta u Zadru, jedine dvije ustanove za visoko obrazovanje geografa u Hrvatskoj, daju uočljivo drugačije rezultate u odnosu na širu javnost.

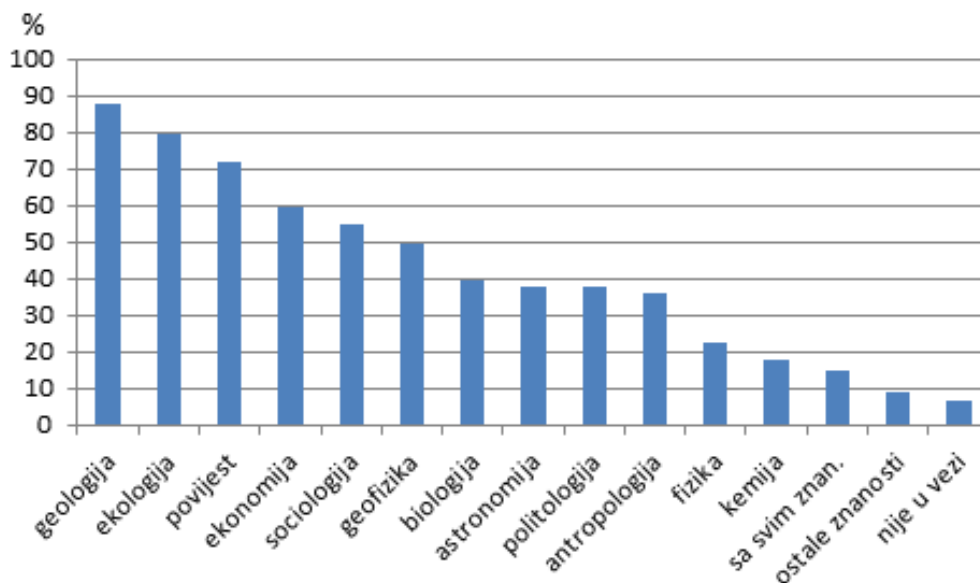
Dominantna većina studenata geografije, odnosno njih 98% ili 98 ispitanika, smatra da geografija spada u područje interdisciplinarnih znanosti (Sl. 43.).

Geologija je znanost za koju gotovo 90% studenata geografije smatra da je u čvrstoj vezi s geografijom, a postotak učestalosti navođenja iznad 50% još imaju redom ekologija, povijest, ekonomija, sociologija te geofizika koju je navelo točno 50% ispitanika (Sl. 44.). Da geografija nije u čvrstoj vezi s nijednom drugom znanosti odgovorilo je 7% studenata geografije, a dvostruko više njih smatra da je u vezi sa svim znanostima. Svega njih 9% navelo je neke druge znanosti

Sl. 43. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* među studentima geografije

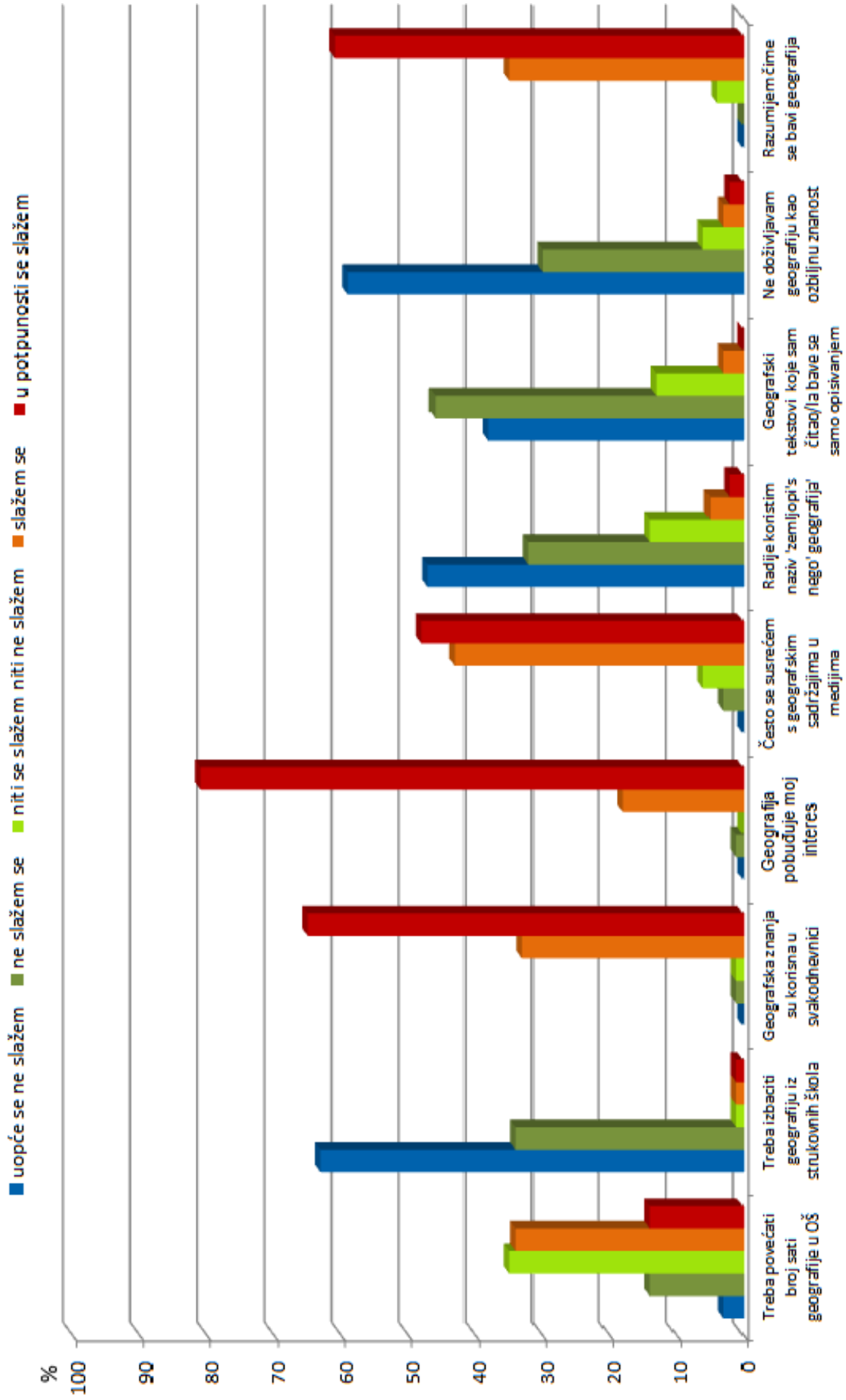
koje nisu ponuđene u samom anketnom upitniku, a to su geodezija (4), demografija (3), prometna znanost (3) i lingvistika (1).

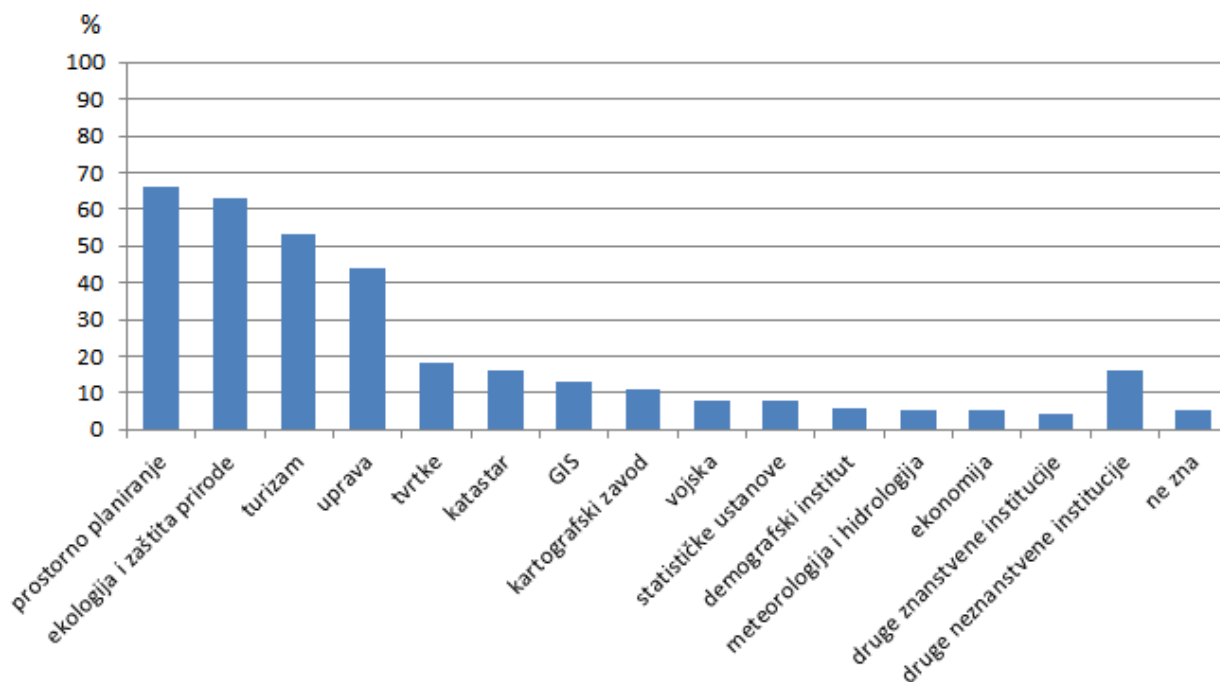
Sl.44. Frekvencije odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanosti (ili više njih) i kojom/kojima?* među studentima geografije

Stavovi studenata geografije o geografiji kao znanosti i školskom predmetu očekivano odražavaju dominantno pozitivan stav prema geografiji, s iznimkom stavova o tvrdnji *Trebalo bi povećati broj sati geografije/zemljopisa u osnovnim školama.* (Sl.45.) koja je jedina postavljena tvrdnja prema kojoj studenti geografije imaju izraženiji neodlučan stav (prosječan stav je 3,42).

Najveći broj studenata geografije (66%) smatra da će jednog dana moći raditi u području *prostornog planiranja*, a gotov jednako toliki postotak (63%) u području *ekologije i zaštiti prirode* (Sl.46.). Po učestalosti odgovora slijede područje *turizma, uprava te rad u tvrtkama* iz kojih je izdvojena kategorija *rada s GIS-om* zbog češćeg navođenja nego što je to slučaj kod "neupućenije" javnosti. Unutar kategorije *tvrtke* najčešći odgovor jest rad u Hrvatskim vodama (12) i Hrvatskim šumama (8), a još se spominju Hrvatske ceste (4) i građevinske tvrtke (4). Unutar kategorije *druge neznanstvene institucije* nalaze se rjeđe navođeni odgovori poput zaštita kulturne baštine (4), politika (2), mediji (2), muzeji (2), geomarketing (2), knjižnice (1) i promet (1), a kategorija *druge znanstvene institucije* obuhvaća rad u geografskom institutu (3) i institutu Ivo Pilar (1). U kojem području osim škole će moći raditi nakon završetka studija ne zna 5% studenata geografije.

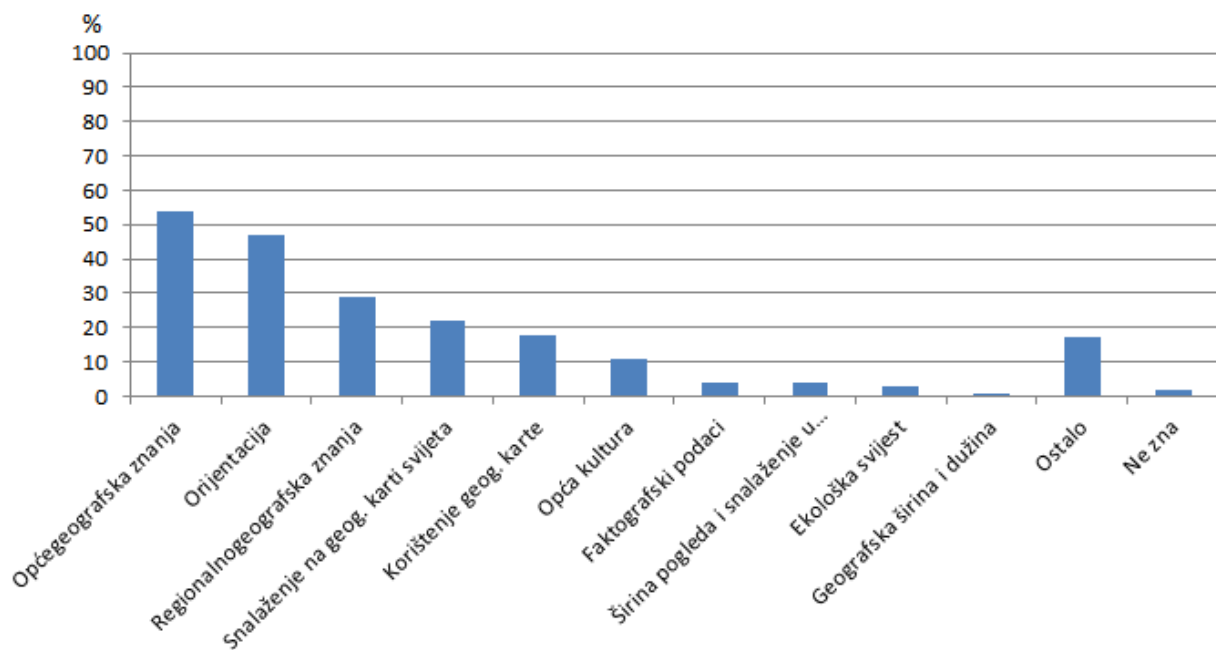
Sl.45. Stavovi studenata geografije prema geografiji kao znanosti i školskom predmetu

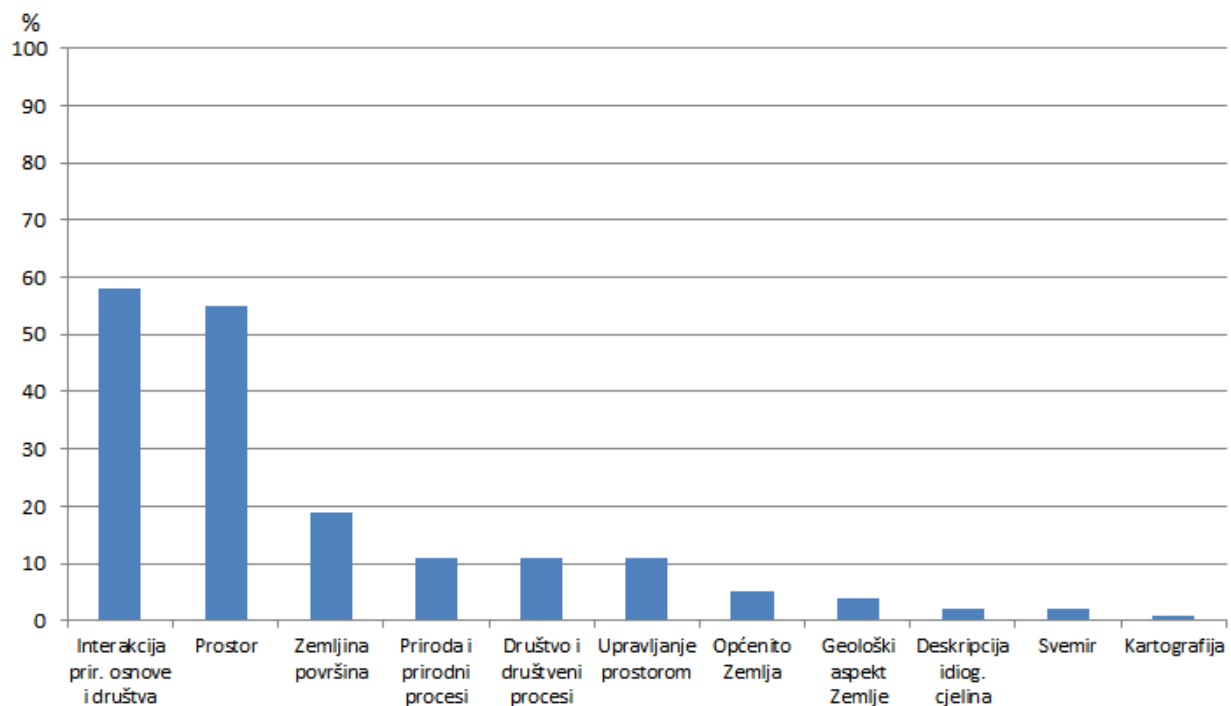
Sl.46. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?* među studentima geografije

Tijekom školskog obrazovanja najveći broj studenata geografije stekao je *općegeografska znanja* (odgovori su grupirani u kategorije po istom principu kao što je to slučaj s ispitanicima koji nisu studenti geografije), a češći frekvenciju odgovora su imale i kategorije *spособnost orijentacije*, *regionalnogeografska znanja* i *snalaženje na geografskoj karti svijeta* (Sl. 47.). U kategoriju *ostalo* stavljeni su odgovori koji opisuju što su naučili tijekom fakultetskog obrazovanja, a ne osnovnoškolskog i srednjoškolskog, te znanja iz domene geologije (4), spoznaje o svemiru (1), sposobnost razumijevanja dijagrama (1) i sposobnost računanja vremenskih zona (1). Samo dvoje studenata geografije nije znalo definirati što su naučili tijekom školskog obrazovanja iz predmeta geografija.

Na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* niti jedna student geografije nije odgovorio da ne zna, a njih više od 50% navelo je da se bavi *interakcijom prirodne osnove i društva* te *prostorom*, odnosno češće navođen odgovor je bio *geoprostorom*. Sve ostale kategorije imaju frekvenciju odgovora manju od 20% (Sl.48.). Zbog polarizacije odgovora, ali i manjeg uzorka, ne postoje odgovori koji bi se svrstali u kategoriju *ostalo*. Najmanju frekvenciju odgovora imale su kategorije *deskripcija idiografskih cjelina* (2) , *svemir* (2) i *kartografija* (1).

Sl.47. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeci geografiju / zemljopis u školama?* među studentima geografije

Sl.48. Frekvencije kategorija odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* među studentima geografije

5. RASPRAVA

Unatoč tome što su rezultati pokazali da većina ispitanika smatra da geografija spada u područje interdisciplinarnih znanosti, u obzir treba uzeti potencijalnu sugestivnost pitanja jer je ispitanicima bio ponuđen odgovor "interdisciplinarne znanosti" koji predstavlja relativno stručan pojam čije razumijevanje nije upitnikom ispitano te smatramo da je taj pojam (uz pridano mu objašnjenje) izgledao dovoljno egzotično da bi privukao dio ispitanika. Pritom je teško predvidjeti bi li ispitanici, da nije bilo ponuđenog odgovora "interdisciplinarne znanosti" češće stavljali geografiju u prirodne ili u društveno-humanističke znanosti s obzirom da prema rezultatima nešto više od trećine ispitanika ipak smatra da je geografija prirodna znanost i nemoguće je jednoznačno utvrditi jesu li ispitanici koji su odgovorili da je geografija interdisciplinarna znanost zbog geografskih sadržaja vezanih za društvene i humanističke znanosti navedene u ponuđenim odgovorima odlučili odgovoriti tako kako su odgovorili. Ipak, na temelju odgovora na drugo i šesto pitanje može se izvući određeni zaključak da većina ispitanika percipira geografiju primarno kao prirodnu znanost, a ne interdisciplinarnu.

Značajno je što stariji ispitanici češće smatraju da je geografija prirodna znanost nego interdisciplinarna što se može povezati s vremenom u kojem su se oni obrazovali, dakle u razdoblju prije 1975. godine kad se geografija kao nastavni predmet poučavala u šestom, sedmom i osmom razredu kroz regionalnogeografske sadržaje koji su redovito počinjali deskripcijom prirodnih uvjeta u pojedinim prostorima dok se opća geografija nije predavala već su se društvenogeografski sadržaji predavali u sklopu nastavnog predmeta upoznavanje društva što bi moglo značiti da ih velik dio stariji ispitanika nije ni doživljavao kao geografske. S druge strane, zreli ispitanici geografiju su slušali nakon 1975. godine kad su se osnove geografije predavale u sklopu nastavnog predmeta geografija, ali su se geografski sadržaji u četverogodišnjim srednjim školama zbijali u prve dvije godine. Najmlađi ispitanici koji su geografiju slušali nakon 1998. godine mnogo je najrjeđe doživljavaju kao prirodnu što odgovara razvoju geografije kao znanosti što onda prati i razvoj nastavnog predmeta.

Očekivano se kod ispitanika s višim stupnjem obrazovanja i kod onih koji su završili srednju školu s većom satnicom geografije i većim opsegom geografskih sadržaja smanjuje učestalost smještanja u prirodne, a povećava učestalost smještanja u interdisciplinarne znanosti s tim da, iako se u ekonomskim školama stavlja naglasak na

društvenogeografske sadržaje (primarno ekonomskogeografske), oni četverostruko češće svrstavaju geografiju u prirodne znanosti nego u društveno-humanističke. Osim toga najučestalije za objekt istraživanja geografije navodili su odgovore u kategorijama *Zemlja i priroda i prirodni procesi*, a među ponesenim znanjima najčešće navode *regionalnogeografska znanja*. Stoga se postavlja pitanje kako se regionalnogeografski sadržaji uopće percipiraju budući da obrađuju kako prirodnogeografske i ekološke teme tako i socijalne, ekonomske, političke i kulturne teme. Moguće je da je općenita percepcija da sve ono što ima veze sa Zemljom automatski ulazi u domenu 'prirodno', bilo da se proučavaju prirodni, bilo društveni procesi.

Prema prostornoj analizi odgovora ispitanika uočava se da se od juga prema sjeveru i istoka prema zapadu povećava udio ispitanika koji su geografiju svrstali u interdisciplinarne znanosti dok se u suprotnom smjeru povećava udio ispitanika koji se je svrstali u prirodne znanosti. Takvi rezultati mogli bi biti odraz obrazovne strukture stanovništva u makroregijama jer zagrebačka i riječka makroregija imaju veći udio stanovništva sa završenim fakultetom i višom školom te onih sa stečenom titulom magistra i doktora znanosti od splitske i posebice osječke makroregije koja ima najmanji udio tih stanovnika (Popis stanovništva, 2001).

Među studentima geografije očekivano su gotovo svi geografiju smjestili u interdisciplinarne znanosti kako se i poučava na studijima geografije u Hrvatskoj te bi se njihovom zaslugom u javnosti trebala sve više osvještivati interdisciplinarnost ove znanosti te da ona napokon izađe iz ustaljene percepcije pripadnosti prirodnim znanostima.

S obzirom da je geografija sintezna znanost koja integracijom rezultata istraživanja vlastitih disciplina s rezultatima istraživanja prirodnih, društvenih i tehničkih znanosti proučava i objašnjava prostornu stvarnost Zemljine površine (Pejnović, 2008), očigledno je da je geografija po prirodi vezana s različitim drugim znanostima. Međutim, učestalost tehničkih znanosti znatno je smanjena sugestivnošću prvog pitanja u kojem su navedene bile samo neke prirodne i društveno-humanističke znanosti.

Iako je većina ispitanika geografiju svrstala u interdisciplinarne znanosti, analiza rezultata o vezanosti geografije s pojedinim znanostima ukazuje na češće vezivanje geografije uz prirodne znanosti nego društvene. Tako se povijest, najčešće navođena društveno-humanistička znanost, nalazi tek na 4. mjestu najčešće navođenih znanosti, a ostale iz tog znanstvenog područja se nalaze redom na 7., 8. i 9. mjestu. To znači da je

u prvih 6 najčešće navođenih znanosti samo jedna društveno-humanistička znanost. Takvi rezultati ponovno ukazuju na sugestivnost prvog pitanja u anketnom upitniku (u kojem znanstvenom području se nalazi geografija) te, da područje interdisciplinarnih znanosti nije bilo ponuđeno u upitniku, sigurno bi se mnogo rjeđe navodilo u odgovorima. Međutim tada se javlja drugačiji problem, a to je da oni koji zaista i smatraju da je geografija interdisciplinarna znanost možda ne bi znali artikulirati odgovor čime se ponovno ne bi moglo detektirati stvarno stanje.

Sadržaji geologije su tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja najvećim dijelom uklopljeni u nastavne sadržaje predmeta geografije, a manjim dijelom i u nastavne sadržaje predmeta biologije, fizike i kemije (Gušić, 2008), stoga ne iznenađuje da najveći broj ispitanika od svih znanosti geologiju doživljava najčvršće vezanu znanost uz geografiju. Uz to treba promotriti rezultate posljednjeg anketnog pitanja, onog koje ispituje čime se bavi geografija. Ti rezultati otkrivaju da u prosjeku svaki deveti ispitanik smatra da se geografija između ostalog bavi i proučavanjem unutrašnjosti Zemlje, odnosno onoga što je ispod njene površine, što je zapravo objekt proučavanja geologije (i manjim dijelom geofizike). Prema Gušiću (2008) geografi nisu adekvatno obrazovani da predaju geološke sadržaje zbog čega pojedini nastavnici geografije tzv. teže i njima strane sadržaje ili preskoče ili nedovoljno dobro obrade, a istodobno ne naprave razliku između geologije i geografije zbog čega učenici steknu dojam "sve je to geografija".

S obzirom da se sadržaji astronomije u školama također obrađuju u sklopu predmeta geografija ne iznenađuje što je vezanost astronomije s geografijom navedena kod nešto manje od 40% ispitanika i to što svaki sedamnaesti ispitanik smatra da geografija proučava *svemir i astronomske pojave*. Analizirajući odgovore tih ispitanika može se zaključiti da njihova percepcija geografije kao znanosti ne odudara od percepcije geografije kao školskog predmeta.

Druga najčešće navođena znanost, ekologija, korelira s velikom učestalosti odgovora u kategoriji *ekologija i zaštita okoliša* na pitanje gdje geografi mogu raditi. Razlog velikog postotka ispitanika koji vide vezu geografije i ekologije može se protumačiti time što se geografija često veže s prirodom, a ekologija se veže uz zaštitu prirode pa je samim time velik broj ispitanika koji vide geografa u poslovima vezanim za očuvanje prirode.

Smatramo da se geofizika kao treća najčešće vezana znanost za geografiju na tom mjestu našla prvenstveno zbog prefiksa *geo*. Takav stav ne možemo izravno potvrditi jer se na ovo pitanje nije tražilo objašnjenje zašto je neka znanost odabrana, međutim geofizika se gotovo ne spominje u odgovorima otvorenog tipa zadatka za razliku od ostalih znanosti koje su češće spominjane, a i upitno je koliko ispitanici uopće poznaju što obuhvaća geofizika (kod starije dobne skupine sve 'manje poznate' znanosti poput antropologije, politologije i geofizike imaju značajno slabiju frekvenciju odgovora). Pitanje je, s obzirom da se često kao područje rada geografa navodila *meteorologija*, povezuju li ispitanici češće meteorologiju s geografijom zbog klimatologije ili s geofizikom gdje i pripada, i razlikuje li većina uopće klimatologiju od meteorologije.

Udio ispitanika koji je povezivao povijest s geografijom manji je od očekivanog, ali i dalje značajan budući da svaki drugi ispitanik vidi vezu. Ona se može objasniti i korelacijama nastavnih sadržaja geografije i povijesti pri obrađivanju regionalnogeografskih sadržaja te time što su u brojnim školama nastavnici povijesti istodobno i nastavnici geografije, a među studijskim programima geografije postoje objedinjeni nastavnički studiji geografije i povijesti.

Iznenadujuće se među pet najučestalije navođenih znanosti povezanih s geografijom našla i biologija. Analiza je pokazala da je 86,9% ispitanika koji su naveli biologiju navelo i ekologiju što se može protumačiti time da većina ispitanika veže ekologiju uz biologiju, a s obzirom da ju istodobno povezuju i s geografijom, ekologija postaje mostna znanost između geografije i biologije i utječe na percepciju da su samim time geografija i biologija povezane. Do drugog razloga može se neizravno doći analizirajući odgovore u šestom zadatku (objekt proučavanja geografije) gdje su se među odgovorima 41 ispitanika našli *flora i fauna* koji ulaze u objekt istraživanja biologije, a istodobno se spominju u regionalnogeografskim sadržajima u sklopu nastavnog predmeta geografije. Tako se proučavanje flore i faune svrstava u objekt proučavanja geografije dva puta češće nego što se svrstava proučavanje voda, iako je mali udio ispitanika navelo taj odgovor.

Poseban osvrt potreban je na vezivanje ekonomije s geografijom s obzirom da je to znanost koju su stariji ispitanici najčešće navodili kao znanost koja je čvrsto vezana s geografijom dok je među mladim i zrelim dobnim skupinama tek na sedmom mjestu po učestalosti. Razlog tome je vjerojatno što se u srednjim školama nakon sredine 20. stoljeća obrađivala regionalna ekonomska geografija svijeta i Jugoslavije (Matas, 1988).

Unatoč tome što im je tijekom srednjoškolskog obrazovanja naglasak stavljen na ekonomskogeografske sadržaje, ispitanici sa završenom srednjom ekonomskom školom ne pokazuju tendenciju izraženijeg vezivanja ekonomije s geografijom što znači da u četiri godine obrazovanja nisu stekli dojam da je geografija bitna za ekonomiju i obratno. Naime, ekonomija predstavlja temeljni način funkcioniranja opskrbnog sustava kroz koji se različitim proizvodima i uslugama opskrbljuju prostorno dislocirani korisnici dok je temeljna primijenjena funkcija geografije organizacija prostora u smislu optimalnog razmještaja različitih proizvodnih i korisničkih elemenata radi obostrane dobiti. Slijedi da se ekonomskogeografski sadržaji i primijenjena funkcija geografije u ekonomiji nedovoljno ističu u nastavnima programima ili u nastavnom procesu ekonomskih škola već se oni svode na nestručne, regionalnogeografske sadržaje čemu u prilog ide i činjenica da je najviše ispitanika sa završenom ekonomskom školom odgovorilo da je iz nastave geografije ponijelo *regionalnogeografska znanja* (ne uzimajući pritom u obzir *orijentaciju* koja predstavlja vještinu stečenu u osnovnoj školi) dok je čak dvostruko manje njih navelo *općegeografska znanja* koja su temelj geografskog načina razmišljanja. Posebno je značajno što je *općegeografska znanja* istaknuo podjednak broj ispitanika sa završenom ekonomskom školom kao i onih koji nisu znali odgovor na to pitanje. Sukladno tome najveći broj ispitanika sa završenom ekonomskom školom kao objekt istraživanja u geografiji ističe *općenito Zemlju*, nakon toga *prirodu i prirodne procese, deskripciju idiografskih jedinica*, a tek onda *društvo i društvene procese* i taj su odgovor navodili čak rjeđe u odnosu na ispitanike drugih četverogodišnjih škola. Općenito je trend među ispitanicima koji su završili druge vrste srednjih škola da učestalije daju odgovor *društvo i društveni procesi* nego *priroda i prirodni procesi* (s tim da je kod ispitanika s četverogodišnjom strukovnom školom omjer odgovora podjednak) pa se postavlja pitanje zašto ispitanici koji dolaze iz ekonomske škole, u kojoj se u nastavnom programu geografije ističu društvenogeografski sadržaji, češće geografiju vežu uz *prirodne procese i pojave* nego što to čine ispitanici koji su završili ostale vrste srednjih škola, posebice gimnazijalci kod kojih su prirodnogeografski sadržaji najzastupljeniji. Kao vjerojatna posljedica toga svega 5% ispitanika sa završenom ekonomskom školom je navelo da geografi mogu raditi u području ekonomije što je ipak češće nego što to misle ostali ispitanici, ali svejedno izrazito malen postotak s obzirom na vrstu završene srednje škole.

Kako je već navedeno, zbog sugestivnosti prethodnog pitanja izostali su iscrpniji odgovori o povezanosti geografije s tehničkim znanostima, međutim pet ispitanika

navelo je geodeziju, a četiri ispitanika prometnu znanost iz čega proizlazi da percepcija povezanosti s tehničkim znanstvenim područjem postoji, ali ne možemo utvrditi kolika je.

Studenti geografije opravdali su dominantno svrstavanje geografije u područje interdisciplinarnih znanosti time što nisu izostavljali društveno-humanističke znanosti pri odgovaranju na drugo pitanje. Tako se prema njihovim odgovorima u prvih pet najčešće spomenutih znanosti nalaze dvije prirodne znanosti – geologija i ekologija, te 3 društveno-humanističke znanosti – povijest, ekonomija i sociologija što je velika razlika u odnosu na širu javnost i u duhu je interdisciplinarnog položaja geografije.

O povećanju broja nastavnih sati geografije u osnovnim školama javnost je izrazila neodređen stav jer je podjednak broj onih koji se slažu, onih koji se ne slažu i onih koji se ni ne slažu niti se slažu s takvom tvrdnjom s tim da se učenici srednjih škola najmanje slažu. Jedini su izrazitije pozitivan stav prema toj tvrdnji izrazili ispitanici zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima među kojima obično postoje rasprave s ciljem da gotovo svaki nastavnik želi povećanje satnice vlastitog predmeta nauštrb drugih. Kao glavni argument za povećanje satnice nastavnici geografije navode da bi se time dobilo više sati potrebnih za ponavljanje i vježbanje (Vranković i Vuk, 2009) čime bi se pojačalo usvajanje nastavnih znanja i vještina koja su izrazito korisna u svakodnevnom životu s čime se slaže gotovo 90% ispitanika.

Primjenjivost geografskih znanja u svakodnevici prije svega je pokazana u odgovorima na peto pitanje gdje je većina navela da je s nastave geografije ponijela vještinu *orijentacije i snalaženja u prostoru* te *regionalnogeografska znanja* koja su ključna za razumijevanje društvenih, političkih i ekonomskih događanja u suvremenom svijetu. Marušić (2006a) je provela istraživanje među učenicima osmog razreda osnovne škole koje je pokazalo da među školskim predmetima u tom razredu učenici prema korisnosti u sadašnjem životu geografiju smještaju na peto mjesto (iza stranog jezika, matematike, tjelesne i zdravstvene kulture i hrvatskog jezika) s prosječnom ocjenom korisnosti 5,31 od 7. Još je bolje pozicionirana po pitanju važnosti za budući život – na četvrtom mjestu (iza stranog jezika, matematike i hrvatskog jezika) s prosječnom ocjenom važnosti 5,30 od 7.

Po pitanju broja sati geografije u osnovnim školama studenti geografije se načelno slažu s takvom idejom, no najveći broj njih je izrazio neodlučan stav. Vjerojatan razlog neodobravanja povećanja satnice geografije u osnovnim školama jest briga da se učenike ne preoptereći obavezama i sadržajima. Prema Ljubiću (2008) rasterećenje

nastavnih planova i programa od nebitnih sadržaja moglo bi se možda istaknuti u krilatici: Život je prekratak da bi učili sadržaje koji nam nikada neće trebati, stoga je mudro u te planove uvrstiti one sadržaje koji će kod učenika razviti interes za znanja i vještine koji će im koristiti za deset ili više godina, koji će se tražiti na tržištu znanja.

Rezultati su pokazali da prevladava neslaganje s tvrdnjom da geografija nije potrebna u strukovnim školama. Štoviše, najveće neslaganje izrazili su upravo ispitanici koji su završili trogodišnje i četverogodišnje strukovne škole što znači da u velikoj mjeri gaje pozitivan stav prema geografiji kao školskom predmetu što je suprotno uvriježenom stavu u javnosti da učenici tih škola pokazuju najmanji interes za školovanje i odobravaju svako smanjenje obaveza u školama. To također znači da po njihovom mišljenju postoji određena korisnost geografskih znanja kojima su poučavani. U prilog tome ide činjenica da su ispitanici sa završenom trogodišnjom i četverogodišnjom strukovnom školom s najvećom frekvencijom izražavali apsolutno slaganje s tvrdnjom o korisnosti geografskih znanja u svakodnevnom životu. Apsolutno neslaganje s tvrdnjom da geografija nije potrebna u strukovnim školama izrazili su i studenti geografije koji prema tome smatraju da je učenje geografije potrebno bez obzira o vrsti škole.

Izjašnjavanje većine ispitanika da geografija pobuđuje njihov interes može se objasniti time što su interes za geografske sadržaje stekli još tijekom osnovnoškolskog obrazovanja. Naime, prema istraživanju koje je provela Marušić (2006a) za 8,3% učenika geografija je omiljeni predmet čime je 4. po broju učenika koji su je izabrali kao omiljeni predmet. Prva tri mjesta zauzimaju TZK, povijest i biologija. Čak polovica onih kojima je geografija omiljeni predmet izabrala ga je zbog zanimljivosti, a petina zbog nastavnih sadržaja i aktivnosti. To posebno dobiva na važnosti kad se uzme u obzir činjenica da je za većinu učenika zanimljivost glavni kriterij odabira omiljenog predmeta. Za samo 4,4% učenika geografija je najmanje drag predmet čime je najbolje pozicioniran znanstveni predmet, međutim zabrinjava što kao glavni razlog gotovo polovica učenika (49,4%) navodi nastavnike (Marušić, 2006a). Geografiju su češće kao omiljeni predmet birali učenici nego učenice (8,6 > 8,0) pa je za učenike treći najdraži predmet u prosjeku, a za učenice peti najdraži predmet u prosjeku (Marušić 2006b). Velik interes za geografijom ne iznenađuje ako se uzme u obzir da najveći broj ispitanika misli da se geografija bavi općenito Zemljom ili svime na Zemlji stoga je realno za očekivati da će barem nekakav sadržaj iz tako golemog područja pobuditi njihov interes iako on u stvarnosti uopće ne mora biti geografski.

Takvo shvaćanje područja istraživanja geografije objasnilo bi i činjenicu da dominantan broj ispitanika smatra da se često u svakodnevici putem različitih medija susreće s geografijom. Sve informacije o Zemlji i njenim sadržajima zbog toga se percipiraju kao geografske, pri čemu se kod utjecaja medija na mišljenje o geografiji ne smije zanemariti uloga kvizova znanja u kojima se pod kategorijom *zemljopis* nalaze informacije iz raznih područja koji nemaju veze s geografijom zbog čega javnost i u ovom slučaju stječe dojam "sve je to geografija" (tj. u ovom slučaju zemljopis). Da se s geografijom često susreću u medijima slažu se i studenti geografije pa se stoga postavlja pitanje kakve informacije oni doživljavaju kao geografske.

Ne postoji jasno izražen stav oko naziva geografija ili zemljopis jer po trećina ispitanika koristi radije jedan ili drugi naziv, a iz stava niti se slažem niti se ne slažem može se zaključiti da trećina ispitanika podjednako koristi oba naziva. Na znanstvenom skupu *Geografija u Jugoslaviji danas* održanom 1987. godine u Zagrebu postavljeno je pitanje naziva nastavnog predmeta i pokrenuta je inicijativa promjene iz naziva zemljopis u geografija kako bi se naziv nastavnog predmeta uskladio s nazivom znanstvene discipline (Matas, 1988) koja je pod nazivom geografija općepoznata i priznata u cijelom svijetu. Približno 65% nastavnika osnovnih škola odgovorilo je da nema potrebe mijenjati naziv nastavnog predmeta dok oko 75% srednjoškolskih nastavnika smatra da bi naziv geografija bio prikladniji (Matas, 1988). Ovakvo neslaganje u stavovima prisutno je između starijih ispitanika koji radije koriste naziv *zemljopis* i onih mlađih koji češće govore geografija što je u skladu s nazivom predmeta u srednjim školama. Vrijeme u kojem su osnovnu i srednju školu pohađali stariji ispitanici bilo je većim dijelom razdoblje u kojem se koristio naziv *geografija* (od 1960. do 1972. godine u osnovnim te od 1955. do 1984. u srednjim školama (Matas, 1988)), no izgleda da se u tom razdoblju među učenicima ipak nije uspio uvriježiti takav naziv s obzirom da su njihovi preci desetljećima koristili naziv *zemljopis* koji je kasnije ponovno vraćen u škole. Danas je geografija jedina znanost oko čijeg naziva ne postoji konsenzus hrvatske javnosti. S obzirom da su rezultati pokazali da upravo zaposleni u odgojno-obrazovni zanimanjima najviše od svih skupina ispitanika podržavaju naziv *zemljopis*, a tijekom nastavnih procesa taj naziv prenose na mlađe naraštaje, do konsenzusa vjerojatno neće doći još neko vrijeme. Među studentima geografije jasno je izražen stav da radije koriste naziv *geografija* što je u skladu s nazivom struke za koju se obrazuju iako postoji određen postotak onih koji i dalje koriste naziv *zemljopis*. S obzirom da ne postoji konsenzus oko korištenja naziva,

očigledno je da se geografska struka nedovoljno eksponira u medijima i da je nedovoljno prisutna u javnosti da bi utjecala na promjenu korištenja naziva znanosti.

Da se svi geografski tekstovi s kojima su ispitanici dolazili u dodir bave isključivo opisivanjem kontinenata, država ili gradova, većina se ne slaže dok se najveći broj onih koji se slažu pojavljuje u starijoj dobnoj skupini koja se obrazovala u vrijeme kad je deskriptivno-idiografski pristup bio najizraženiji u školskoj geografiji kao i među ispitanicima koji su završili samo osnovnu školu gdje prevladavaju regionalnogeografski sadržaji. Zabrinjava ipak činjenica da se s tom tvrdnjom slaže i velik broj ispitanika zaposlenih u odgojno-obrazovnim zanimanjima što ukazuje da se nedovoljno često susreću sa stručnijim geografskim tekstovima. Vjerojatno je to razlog zbog čega ova skupina ispitanika, zajedno s učenicima, ne izražava izrazitije neslaganje s tvrdnjom da ne doživljava geografiju kao ozbiljnu znanost. Učenici su prema istraživanju Marušić (2006a) po razumljivosti sadržaja geografiju svrstali na 3. mjesto, nakon TZK i vjeronauka, što navodi na zaključak da s lakoćom usvajaju sadržaje geografije i vjerojatno sukladno tome ne doživljavaju geografiju pretjerano ozbiljnom, za razliku od ostalih školskih predmeta koji nerazumljivošću nastavnih sadržaja odaju dojam složenosti.

Prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu (2006) cilj nastave geografije u osnovnim školama je stjecanje osnovnih geografskih znanja o Zemlji, značenju i povezanosti prirodnih elemenata i društvenih pojava i procesa u svjetlu suvremenih zbivanja u svijetu, razvijanje i njegovanje geografskih načina mišljenja i razvijanje socijalnoafektivnih sposobnosti učenika. Još neki od ciljeva su upoznati učenike s prirodnogeografskim, društvenokulturnim, i gospodarskim značajkama kontinenata na primjeru odabranih država, upoznati učenike s ekološkim problemima u svijetu i sa značenjem i mogućnostima očuvanja okoliša za zdravlje i kvalitetu života sada i u budućnosti, te uvesti učenike u osnove kartografske pismenosti i razvijati umijeće uporabe geografske karte i atlasa kao izvora znanja. Ciljevi geografskog obrazovanja u srednjim školama neznatno se međusobno razlikuju, a u većoj mjeri predstavljaju nadogradnju ciljeva iz osnovnoškolskog geografskog obrazovanja. Geografija stoga ima iznimnu odgojnu i obrazovnu vrijednost kao jedina znanost, struka i školski predmet koji cjelovito, holistički proučava sve prostorne strukture i njihove interakcije na Zemljinoj površini omogućujući time stjecanje širokog spektra znanja,

vještina i sposobnosti te formiranje sustava vrijednosti i stavova kod učenika na različitim razinama obrazovanja (Pejnović, 2008).

Rezultati istraživanja ukazuju da ispitanici za naučena znanja i vještine iz osnovnoškolskog i srednjoškolskog geografskog obrazovanja najviše navode *sposobnost orijentacije*, međutim ta vještina se uglavnom uči u sklopu predmeta *prirode i društva* koji predstavlja svojevrsni uvod u predmet *zemljopis*, a u vrijeme nakon Drugog svjetskog rata se ponavljala i utvrđivala i u sklopu predmeta *geografije* višim razredima osnovne škole (Matas, 1988). S obzirom na zastupljenost u nastavnim sadržajima geografije, kako u osnovnim školama tako i u srednjim školama (Matas, 1988, 1989), regionalnogeografska znanja ističu ispitanici svih dobnih skupina jer ti sadržaji tijekom svih promjena nastavnih planova i programa nikada nisu uklonjeni iz poučavanja u predmetu geografija dok se zastupljenost ostalih sadržaja u više navrata mijenjala. Upravo je to razlog što svaki peti ispitanik smatra da je objekt proučavanja geografije *deskripcija idiografskih cjelina*, odnosno kontinenata i država svijeta, što umanjuje znanstveno-istraživačka važnost geografije i negativno se odražava na percepciju potrebe za njenom implementacijom u društveno korisna područja djelovanja (izuzev uloge u odgoju i obrazovanju).

S obzirom da se općegeografski sadržaji u nastavi geografije obrađuju kraće nego regionalnogeografski, iako predstavljaju temeljna znanja za razumijevanje regionalnogeografskih sadržaja te prostornih pojava, procesa i struktura, ne iznenađuje rezultat da je navođenje tih znanja rjeđe, kako ukupno tako i među ispitanim učenicima. Tek 20% učenika odgovorilo je da je steklo *općegeografska znanja*, no test u sklopu vanjskog vrednovanja u šk.god. 2007./2008. pokazuje da je oko 40% učenika uspješno riješilo zadatke vezane uz općegeografske sadržaje (Vranković i dr., 2011) što se može objasniti činjenicom da se pojedina općegeografska znanja obrađuju u sklopu regionalnogeografskih sadržaja pa ih kao takve ne doživljavaju općegeografskima već regionalnogeografskim te su ih tako i navodili u odgovorima u upitniku.

Od vještina se ističe snalaženje na geografskoj karti te njena upotreba, s tim da je prvu vještinu naveo svaki peti ispitanik, a drugu vještinu, koja je mnogo važnija i kompleksnija, tek svaki deseti ispitanik. Uvođenje ispita vanjskog vrednovanja u hrvatski obrazovni sustav omogućilo je pouzdanije i objektivnije rezultate obrazovnih postignuća učenika od postojećih pokazatelja školskog ocjenjivanja te je u sklopu njega u šk. god. 2007./2008. provedeno vanjsko vrednovanje obrazovnih postignuća učenika osmih

razreda osnovne škole. Cilj tog vrednovanja bio je utvrditi koliko su učenici osposobljeni za primjenu stečenih znanja, vještina i sposobnosti iz pojedinih nastavnih predmeta. U području geografije najslabiju prosječnu riješenost imali su zadaci vezani uz proceduralna znanja gdje su najbolje riješeni zadaci imali riješenost tek 45%, a prosječna riješenost ispitnih čestica kojima se ispituje činjenično znanje je 53,7% (Vranković i Vuk, 2009). Takvo stanje potvrdili su i rezultati istraživanja s obzirom da nešto više od polovice učenika kao geografska znanja naučena tijekom školovanja navode *regionalnogeografske sadržaje* dok naučene vještine, izuzev *orijentacije*, navode u jako malom postotku (*korištenje geografske karte* svega 11% učenika). Rezultat da gotovo 40% učenika navodi orijentaciju potkrjepljuje izjašnjavanje 85% nastavnika geografije u anketi koju su provele Vranković i Vuk (2009) da u nastavi uvijek ili često razvijaju vještinu orijentacije dok su prosječni rezultati ispitivanih učenika vezani uz orijentaciju na testu u sklopu vanjskog vrednovanja oko 56%.

Većina nastavnika smatra da bi razvijanje geografskih vještina bilo učinkovitije kad bi se učenicima omogućio veći broj terenskih izlazaka čime bi češće mogli ostvariti kontakt s neposrednom okolinom (Vranković i Vuk, 2009), ali gotovo 80% učenika procjenjuje da rijetko ili nikada ne sudjeluje u terenskoj nastavi (Marušić, 2006a). Zbog toga učenici ne mogu u pravom prostoru vidjeti čime se geografija zapravo bavi, ne uočavaju procese i veze između prostornih elemenata te doživljaj geografije ostaje na razini "znanosti koja samo opisuje prirodu, društvo i države". S takvom percepcijom geografije učenici napuštaju školovanje te se u najvećoj mjeri gubi mogućnost utjecanja na njihovo viđenje geografije.

Geografija je prema Rogliću "kosturni element opće kulture, a geografsko znanje je prijeko potrebno u praktičnom životu" (Magaš, 2006), a tako ga vidi i nešto više od 10% ispitanika koji su naveli da su tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja iz geografije stekli znanja o općoj kulturi.

Od vještina slabiju zastupljenost u odgovorima ispitanika imaju odgojne vrijednosti i to one koje su Nastavnim planom i programom za osnovnu školu (2006) zadane kao ciljevi geografskog obrazovanja u hrvatskom školstvu. *Ekološku osviještenost* navelo je svega 2,5% ispitanika (ili tek svaki četrdeseti ispitanik), a nešto učestalije su navođeni odgovori koji ulaze u kategoriju *širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama* što znači da nastava geografije u Hrvatskoj ne udovoljava postavljenim ciljevima. Takvi rezultati ukazuju da su u nastavi prenaplašeni

regionalnogeografski sadržaji zbog kojih se zanemaruje razvijanje geografskog načina poimanja prostora, vještina i odgojnih vrijednosti.

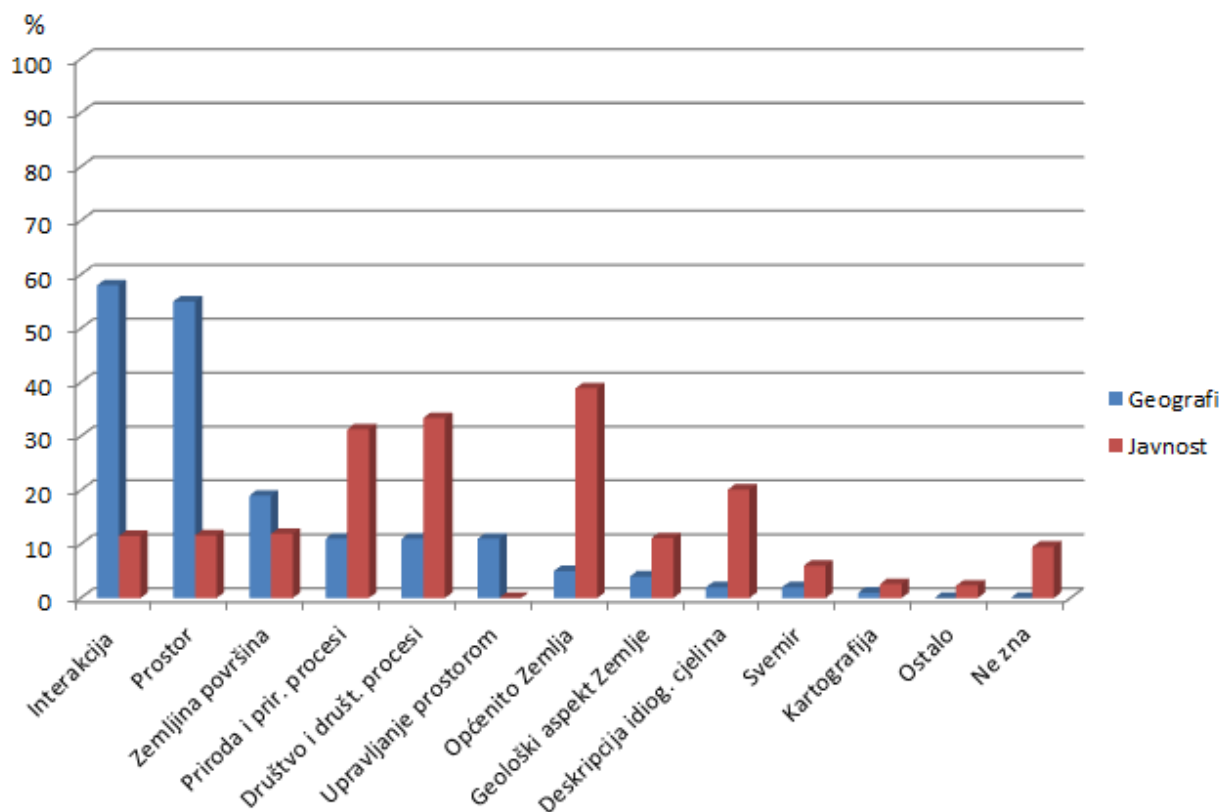
U konačnici je odnos navođenja stečenih znanja i vještina u omjeru 2:1 što upućuje na nedovoljnu primjenjivost geografije u svakodnevnom životu u odnosu na suvremene potrebe za individualnom isticanjem i vještinama snalaženja društveno-ekonomskom sustavu u kojem živimo. I Einstein je tvrdio: "Nije bitno da osoba nauči činjenice. Njih može naučiti iz knjiga. Vrijednost obrazovanja nije u učenju mnogo činjenica, već u vježbanju uma da smisli nešto što se ne može naučiti iz knjiga." (*The Quotable Einstein*, 1996). Međutim, čini se da to u obrazovnom procesu to izostaje jer je u testu u sklopu ispita vanjskog vrednovanja riješenost zadataka koji ispituju činjenična znanja tek oko 54% dok je riješenost zadataka koji ispituju proceduralna znanja još manja, samo 30% (Vranković i Vuk, 2009), a prosječna riješenost testa bila je 42,5% (Vranković i dr., 2011). Da je taj rezultat poražavajući dodatno ukazuje činjenica da je prosječna riješenost testa iz područja geografije u osmom razredu 1991. godine bila 64% (Valorizacija, 1991) što upućuje da postoji nagli silazni trend u usvojenosti geografskih znanja i vještina.

Geografski sadržaji naučeni tijekom osnovnog i srednjeg školovanja u najvećoj mjeri kod ljudi oblikuju mišljenje čime se geografija kao znanost bavi što pak utječe na poimanje područja rada geografa. Od brojnih definicija geografije ovdje prilažemo najiscrpniju: "Geografija je znanstveno područje u kojem se putem jedinstvenog sistema fizičkogeografskih i socijalnogeografskih disciplina proučavaju geopovršinski odnosi i odrazi nastali prožimanjem elemenata prirodne osnove i društvenih faktora, s ciljem otkrivanja, objašnjavanja i predviđanja zakonitosti u procesima njihova transformiranja i valoriziranja" (Šterc, 1986, 111). Dakle, ukratko geografija proučava prostorne strukture i procese nastale interakcijom prirodne osnove i društvenog djelovanja na Zemljinoj površini. Kao takva predstavlja ključnu znanost za razumijevanje prostora i stoga bi trebala imati najrelevantniju ulogu u organizaciji prostora. Nažalost, u Hrvatskoj to nije slučaj s obzirom da najveći broj ispitanika, prema svakom kriteriju strukturiranja uzorka (bilo po dobnim skupinama, bilo prema stečenom stupnju obrazovanja itd.), smatra da se geografija bavi *općenito svime na Zemlji* što je rezultat nastavnih sadržaja koji se obrađuju u sklopu nastavnog predmeta geografije, s obzirom da je geografija jedini predstavnik geoznanosti (znanosti o Zemlji) među školskim predmetima, a nastavnici geografije očito ne ističu razliku između geografskih i ostalih geoznanstvenih sadržaja.

Po učestalosti odgovora slijede kategorije *društvo i društveni procesi* te *priroda i prirodni procesi* u podjednakom omjeru kojima se geografija u biti bavi samo posredno, tj. koristi rezultate srodnih prirodnih, društveno-humanističkih i tehničkih znanosti u objašnjavanju prostornih zakonitosti. Drugim riječima, geografija ne proučava ni prirodu ni društvo već njihovu interakciju koja se odražava u prostornim strukturama i odnosima. Ne postoji ni prirodna ni društveno-humanistička ni tehnička znanost koja bi kao geografija mogla dati jedan kompleksan holistički prikaz prostora i na tome se temelji njen veliki aplikativni potencijal koji nije percipiran u javnosti. U prilog tome govore poražavajući rezultati da svaki peti ispitanik misli da se geografija bavi isključivo *opisivanjem kontinenata, država, krajolika i dr.*, tj. da ima *deskriptivni idiografski karakter*, a uzrok takvog stava se ne može objasniti drugačije nego nastavnim regionalnogeografskim sadržajima u predmetu geografija u osnovnim i srednjim školama. Prema znanstvenom načelu koje je implementirano u obrazovni sustav općenito, nastavni sadržaji nekog školskog predmeta trebali bi odražavati suvremene spoznaje matične znanosti (Matas, 1998) što u slučaju geografije očito nije slučaj. Dok se u nastavi geografije u drugim državama svijeta napušta pretežno regionalni koncept u Hrvatskoj je on i dalje dominantan te kao takav utječe na percepciju geografije šire javnosti i to na negativan način po matičnu struku.

Sve ove činjenice ne bi bile toliko poražavajuće da se u obzir ne uzmu stavovi ispitanika prema tvrdnji *Razumijem čime se bavi geografija/zemljopis kao znanost* koji pokazuju da više od 70% ispitanika smatra da razumije čime se bavi geografija, a svega 5% da ne razumije dok u prosjeku na pitanje o području bavljenja geografije ispravne odgovore 'interakcija' i 'prostor' daje svega 12% ispitanika. Dakle, postoji očiti nesrazmjer između percepcije ispitanika da razumiju čime se bavi geografija i stvarnog razumijevanja čime se bavi iz čega proizlazi pitanje *je li veći problem to što izrazito malen broj ispitanika zaista razumije područje interesa geografije ili je veći problem to što je većina javnosti unatoč tome uvjerena da razumije područje interesa geografije*. Oba problema impliciraju da je obrazovni sustav u području nastavnog predmeta *geografije* zakazao što se ne smije događati i treba se mijenjati budući da potiče stvaranje neispravne percepcije geografije kao znanosti, odražavajući potpuni nesklad u sadržajima nastavnog predmeta i znanosti iz čega onda ne može ni proisteći jasnije poznavanje geografije kao struke. Ipak, treba napomenuti da je udio mlađeg stanovništva koji je isticao interakciju prirode osnove i društva kao odgovor ipak veći u odnosu na starije dobne skupine što ukazuje na pomak u odnosu na ranija razdoblja iako još uvijek nedovoljan.

Studenti geografije objekt geografije doživljavaju mnogo ispravnije u odnosu na javnost što se dobro može uočiti na slici 48. Takvi rezultati pobuđuju nadu da će se integracijom današnjih studenata geografije u hrvatski radni kontingent početi osvještivati pravi objekt interesa geografije što bi mogli dovesti do nestanka shvaćanja da je geografija školski predmet i ništa više, posebice ako se uzme u obzir da dio tih studenata studira i na nastavničkim smjerovima te će jednog dana ući u obrazovni proces koji je ključno polazište za promjenu percepcije geografije.

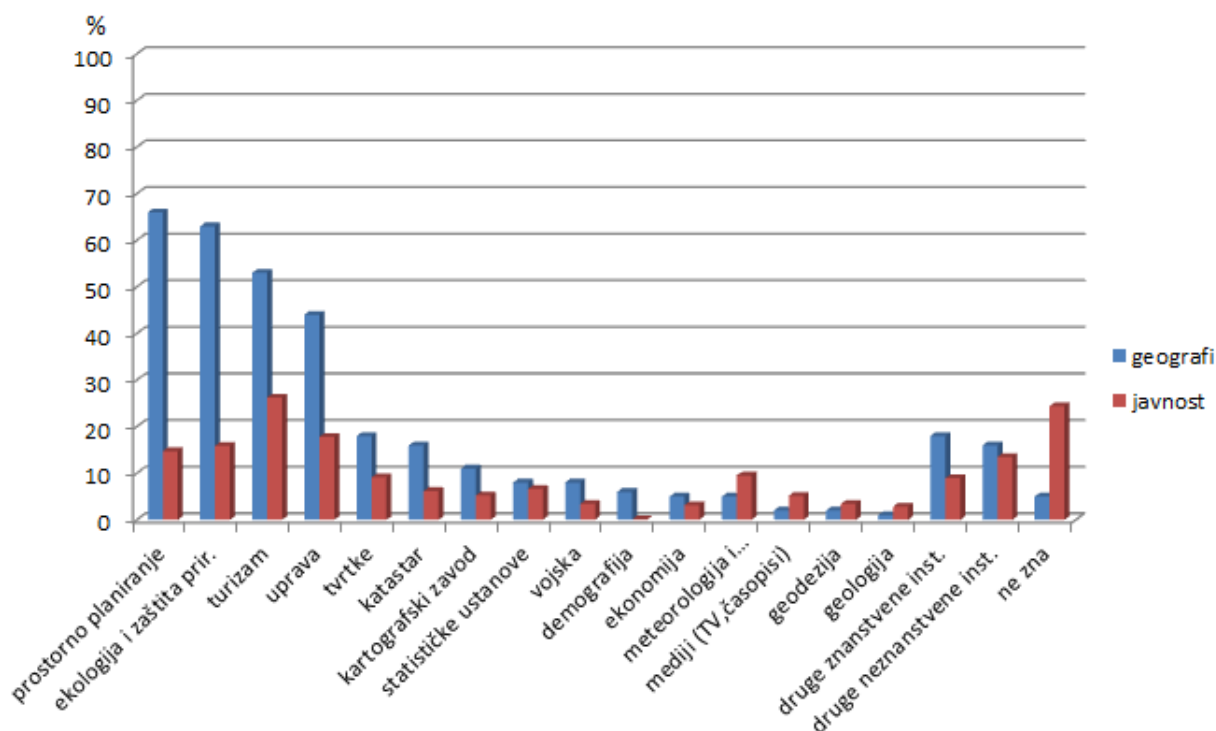

Sl.48. Odnos u frekvencijama odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* između studenata geografije i javnosti

Uzimajući u obzir toliki utjecaj nastavnih sadržaja na poimanje geografije kao znanosti ne iznenađuje podatak da svaki četvrti ispitanik ne zna gdje geograf može raditi izuzev u školi. Udio takvih odgovora najveći je kod mladih ispitanika, ali podjednako i kod zrelih ispitanika što je posebno važno s obzirom da se u toj dobnoj skupini nalazi onaj dio stanovništva koji stvara radna mjesta za mlade geografe. Po frekvenciji odgovora neznatno veći udio ispitanika vidi *turizam* kao područje rada geografa. K tome u prilog ide činjenica da na Odsjeku za geografiju na PMF-u postoji i diplomski studij *Baština i turizam*, međutim, pitanje je kakve točno poslove u turizmu ispitanici smatraju

pogodne za geografe. S obzirom da je velik broj ispitanika navodio *zanimanje turističkog vodiča*, a ne *rad u turističkim organizacijama*, dolazi se do zaključka da je smještaj geografa u turizam također rezultat regionalnogeografskih sadržaja poučavanih u školama s obzirom da se turizam povezuje sa stranim zemljama, kulturama i znamenitostima. Pritom je stanovito da geografe u turizmu vide najviše ispitanici iz zagrebačke makroregije i Ličko-senjske županije (gotovo trećina ispitanika), nešto rjeđe ispitanici iz osječke i riječke makroregije (oko četvrtine ispitanika), a relativno rijetko (samo 14%) ispitanici iz splitske makroregije u kojoj je turizam među dominantnim djelatnostima (Sl.33). No pritom se treba uzeti u obzir i činjenica da je u toj makroregiji najveća učestalost odgovora ne znam (čak trećina ispitanika).

Udio od nešto manje od 20% odgovora da geograf može raditi u području uprave također treba uzeti sa zadržkom s obzirom da su ispitanici rijetko znali i specificirati u kakvim ministarstvima i vrstama uprave geografi mogu raditi, a zasigurno ne znamo koje poslove.

Sl.49. Odnos u frekvencijama odgovora na pitanje *U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?* između studenata geografije i javnosti

Svaki šesti ispitanik smatra da su geografi potrebni u području ekologije i zaštite prirode što pokazuje i visoka frekvencija odgovora *u nacionalnim parkovima i parkovima*

prirode dok isto to smatra i više od polovice studenata geografije. U stvarnosti je zastupljenost geografa u takvim ustanovama mnogo niža od percipirane u javnosti unatoč činjenici da se geografija bavi neskladom u prostoru izazvanim kroz društvene intervencije u okoliš što obuhvaća i potrebu rješavanja nesklada te implementaciju održivog gospodarenja i korištenja prirodnih resursa što je u takvim područjima i zakonski određeno. Za takva radna mjesta na Geografskom odsjeku PMF-a prije svega se obrazuju studenti na studiju *Fizička geografija s geoekologijom*. Razlog relativnoj nezastupljenosti geografa u ovom području može biti već navedena neprepoznatljivost geografskog objekta istraživanja, ali i relativno nedavno uvođenje istraživačkih studija geografije na PMF-u i Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru.

Kao što je više puta navođeno, predmet interesa geografije je organizacija prostora što uključuje i *prostorno planiranje* koje prema geografskoj struci predstavlja dominantno područje djelovanja geografa, međutim javnost ne dijeli takvo mišljenje. Da geograf može raditi u tom području misli manje od 15% ispitanika i, nasuprot tome, više od polovice studenata geografije. Poznato je da poslove u prostornom planiranju u Hrvatskoj uglavnom obavljaju arhitekti dok se za mišljenja geografa ni ne pita. Vjerojatni razlog je što su do sredine prvog desetljeća 21. stoljeća postojali samo nastavnički studiji geografije, a tek prihvaćanjem Bolonjske deklaracije uvedeni su specijalizirani istraživački smjerovi (među ostalima i Prostorno planiranje i regionalni razvoj na Geografskom odsjeku PMF-a) čime su obveze struke znano povećane (Crkvenčić, 2008), ali se napokon izjednačavaju s obvezama u razvijenim zemljama gdje geografija ima istaknutu funkciju u društveno-ekonomskom sustavu.

Ono što je važno je da dio ispitanika (9%) percipira da geografi mogu raditi u tvrtkama jer se time više nego ijednom drugom kategorijom odgovora daje do znanja da postoji određena svijest o zapošljavanju geografa izvan državnih institucija, tj. u privatnom sektoru što bi svakako trebao biti jedan od strateških ciljeva visokoškolskog obrazovanja geografa. Dvostruko češće su taj odgovor davali studenti geografije, ali još je prerano govoriti o promjene u zapošljavanju koje su uslijedile uvođenjem novih specijaliziranih istraživačkih studija geografije budući da su prvi studenti koji su te studije pohađali tek prije godinu dana izašli na tržište rada.

6. ZAKLJUČAK

Percepcija geografije u javnosti od izuzetne je važnosti za valorizaciju geografije kao struke koja može doprinijeti organizaciji prostora i održivom korištenju prirodnih i društvenih resursa. Rezultati su pokazali da se percepcija geografije u javnosti formirala na temelju nastavnih sadržaja nastavnog predmeta geografije koji ne odražavaju pravu sliku o tome čime se geografija kao znanost i struka bave na što ukazuje i nepodudaranje odgovora studenata geografije i odgovora šire javnosti.

Rezultati istraživanja pokazuju da više ispitanika drži da je geografija interdisciplinarna znanost nego prirodna, međutim, sigurno je da je na dio ispitanika djelovala sugestivnost ponuđenih odgovora što pokazuje i analiza odgovora na druga pitanja gdje se vidi da javnost geografiju više veže uz prirodne znanosti. Time tvrdnju da većina hrvatske javnosti smatra da geografija spada u područje prirodnih znanosti nismo odbacili, ali ni potvrdili.

Ispitanici su najviše geografiju vezali uz prirodne znanosti (geologiju, ekologiju i geofiziku), a mnogo rjeđe za društvene znanosti među kojima je najčešće navođena povijest (koju je navela polovica ispitanika). Iz toga slijedi da smo potvrdili hipotezu o učestalijoj percepciji da je geografija u čvrstoj vezi s geologijom. S druge strane, iako povijest nije najčešće navođena znanost među onima koje su u čvrstoj vezi s geografijom, najčešće je navođena društveno-humanistička znanost što u nekoj mjeri potvrđuje hipotezu da je geografija u čvrstoj vezi s poviješću.

Po pitanju povećanja satnice geografije u osnovnim školama javnost nije izrazila negativan stav već neodlučnost, a istodobno se većina ne slaže s tvrdnjom da geografija nije potrebna u strukovnim školama iz čega zaključujemo da javnost ne doživljava geografiju kao manje važan predmet u školama čime odbacujemo postavljenu hipotezu da javnost doživljava geografiju kao manje važan nastavni predmet.

Javnost je prema istraživanju pokazala veliko slaganje s tvrdnjom da su geografska znanja korisna u svakodnevnom životu stoga nalazimo hipotezu o učestalijoj percepciji geografskih znanja i vještina u svakodnevnom životu nepotvrđenom.

Ispitanici su u većoj mjeri izrazili slaganje s tvrdnjom da geografija pobuđuje njihov interes što potvrđuje našu hipotezu da geografija pobuđuje interes većine hrvatske javnosti.

Unatoč neodređenosti stava ispitanika prema tvrdnji da radije koriste naziv *zemljopis* nego *geografija*, natpolovična većina ipak se složila s tom tvrdnjom. Time nismo potvrdili, ali ni odbacili hipotezu da je u stanovništvu uvrješeni naziv *zemljopis* nego *geografija*, već su za njeno potvrđivanje potrebna dodatna istraživanja.

Ispitanici se većinom nisu složili s tvrdnjom da su svi geografski tekstovi koje su pročitali bavili isključivo opisivanjem kontinenata, država i gradova što znači da su javnosti dostupni i tekstovi općegeografske problematike pa je time naša hipoteza da su geografski tekstovi dostupni široj javnosti uglavnom deskriptivno-idiografskog karaktera nepotvrđena. Međutim, struktura odgovora upućuje da su tekstovi deskriptivno-idiografskog karaktera prisutniji i dostupniji javnosti od tekstova općegeografske problematike.

Rezultati su pokazali da se velika većina ispitanika nije složila s tvrdnjom da ne doživljavaju geografiju kao ozbiljnu znanost čime nije potvrđena hipoteza da većina hrvatske javnosti doživljava geografiju kao ozbiljnu znanost.

Gotovo četvrtina ispitanika nije znala navesti nijednu instituciju osim škole u kojoj bi mogao raditi geograf dok je većina navodila *turizam, upravu, ekologiju i zaštitu prirode* te *prostorno planiranje* čime nije potvrđena hipoteza da većina hrvatske javnosti ne zna u kojim bi institucijama osim škole mogli raditi geografi.

Analizom odgovora ispitanika na pitanja koja su znanja i vještine ponijeli iz nastave geografije dobiveno je da je omjer navođenih odgovora koji su se odnosili na činjenična znanja u odnosu na odgovore koji su se odnosili na proceduralna znanja 2:1 čime je potvrđena hipoteza da većina hrvatske javnosti smatra da su iz osnovnoškolskog i srednjoškolskog učenja geografije ponijela u većoj mjeri činjenična znanja nego vještine.

Iako su se dvije trećine ispitanika složile s tvrdnjom da razumiju čime se bavi geografija, analiza rezultata na pitanje otvorenog tipa čime se bavi geografija pokazala je da je svega po 11.5% ispitanika navelo kategorije *prostor* i *interakcija prirodne osnove i društva* koje se kao ključne riječi pojavljuju u definicijama geografije. Time smo potvrdili hipotezu da većina hrvatske javnosti ne razumije objekt istraživanja geografije.

Svaki deveti ispitanik izdvojio je kao područje interesa geografije geološki aspekt Zemlje, međutim gotovo 40% ispitanika navelo je da se geografija bavi proučavanjem Zemlje kao planeta, dakle geoznanstvenim aspektom Zemlje što obuhvaća i geološke

aspekte čime je dio hipoteze da većina hrvatske javnosti smatra da u područje istraživanja geografije ulaze Zemljina unutrašnjost i svemir potvrđen. Drugi dio hipoteze vezan za svemir nije potvrđen s obzirom da je kategoriju svemir navelo svega 6% ispitanika.

7. ZAHVALE

Zahvaljujemo svim ispitanicima koji su sudjelovali u anketnom istraživanju, svima koji su nam pomogli u prikupljanju anketa i svima koji su pružili potporu tijekom provedbe istraživanja i izrade rada.

8. POPIS LITERATURE

1. Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., 2007: *Metode istraživanja u obrazovanju*, Naklada Slap, Jastrebarsko
2. Crkvenčić, I., 2007: Hrvatska geografija: kako se razvijala i kuda ide?, u: *4. hrvatski geografski kongres: geografsko vrednovanje prostornih resursa* (ur. Vuk, R.), Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb, 23-43
3. Gušić, I., 2008: Geoznanosti – stanje u školstvu, u: Popović, S. (ur.), 2008: *Hrvatsko školstvo – sadašnje stanje i vizija razvoja*, HAZU, Zagreb
4. Lamza-Posavec, V., 1997: Odbijanje ankete u istraživanju javnog mnijenja, *Društvena istraživanja* 6/32, 747-772
5. Ljubić, Z., 2008: Nužne su promjene u odgojno-obrazovnom sustavu, u: Popović, S. (ur.), 2008: *Hrvatsko školstvo – sadašnje stanje i vizija razvoja*, HAZU, Zagreb
6. Marušić, I., 2006a: Nastavni programi iz perspektive učenika, u: *Nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj: različite perspektive* (ur. Baranović, V.), Institut za društvena i istraživanja u Zagrebu, Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja, Zagreb, 181-218
7. Marušić, I., 2006b: Motivacija i školski predmeti: Spolne razlike među učenicima u kontekstu teorije vrijednosti i očekivanja, u: *Nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj: različite perspektive* (ur. Baranović, V.), Institut za društvena i istraživanja u Zagrebu, Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja, Zagreb, 219-254
8. Matas, M., 1988: *Valorizacija nastavnog plana i programa za osnovnu školu SR Hrvatske – istraživački projekt*, Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske, Zagreb (neobjavljeni rukopis)
9. Matas, M., 1989: Promjene plana i programa nastave zemljopisa, *Geografski glasnik* 51, 107-128
10. Matas, M., 1998: *Metodika nastave geografije*, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb
11. Milas, G., 2005: *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*, Naklada Slap, Jastrebarsko
12. Pejnović, D., 2008: Uloga geografije u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju u Hrvatskoj, u: Popović, S. (ur.), 2008: *Hrvatsko školstvo – sadašnje stanje i vizija razvoja*, HAZU, Zagreb
13. Rogić, V., 1987: O geografskoj misli, geografskoj disciplini i geografiji u Hrvatskoj, *Geografski glasnik* 49/1, 7-13

14. Roglić, J., 1960: Neki osnovni problemi geografije, *Geografski glasnik* 22, 9-20
15. Roglić, J., 2005: *Geomorfološke teme: sabrana djela*, Meridijani, Samobor
16. Šterc, S., 1986: O suvremenom geografskom objektu istraživanja s posebnim osvrtom na demogeografiju, *Geografski glasnik* 48, 99-120
17. Vranković, B., Vuk, R., Šiljković, Ž., 2011: Vanjsko vrednovanje postignuća učenika osmih razreda iz domene opća geografija, *Hrvatski geografski glasnik* 73/1, 271-289
18. Vranković, B., Vuk, R., 2009: Obrazovna postignuća učenika osmih razreda iz geografije u šk. god. 2007./2008. i stavovi profesora geografije o poučavanju geografskih vještina, *Metodika* 10/2

19. *The Quotable Einstein*, ur. Calaprice, A., Princeton University Press, Princeton, 1996
20. Magaš, D., 2006: *Kratak prikaz razvoja hrvatske geografije*, <http://www.geografija.hr/clanci/print-verzija/977/kratak-prikaz-razvoja-hrvatske-geografije.htm> (25.4.2012.)
21. Nastavni plan i program za osnovnu školu, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006
22. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo staro 15 i više godina prema starosti, spolu i razini završene srednje škole, po gradovima/općinama, www.dzs.hr (22.4.2012.)
23. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Statistička izvješća 1441, www.dzs.hr (20.3.2012.)
24. Valorizacija nastavnog plana i programa osnovne škole u Republici Hrvatskoj, Istraživanja i rezultati, Zavod za školstvo Ministarstva prosvjete i kulture Republike Hrvatske, Biblioteka unapređivanja odgoja i obrazovanja, broj 8, Zagreb, 1991.

9. SAŽETAK

Neven Tandarić, Ivan Tekić: *Percepcija geografije u javnosti*

U radu se istražuje percepcija geografije u javnosti kroz mišljenja i stavove stanovništva Hrvatske s obzirom da o njima ovisi položaj geografije kao znanosti u našem društvu, njena društvena valorizacija, a samim time i mogućnosti zaposlenja studenata geografije. Očekuju se odgovori koji će otkriti neka uporišta koja geografi mogu iskoristiti u daljnjem razvoju znanosti kao i dosadašnje nedostatke koje je potrebno popraviti, poglavito u metodičkom smislu. U istraživanju je korištena metoda anketiranja kojom su se dobili osnovni stavovi i mišljenja o geografiji na uzorku od 1078 ispitanika. Rezultati su analizirani na nacionalnoj i makroregionalnoj razini te prema dobnim skupinama, stečenom stupnju obrazovanja, obrazovno-ekonomskom statusu i kriteriju vrste završene srednje škole te je napravljena usporedba sa stavovima samih studenata geografije. U konačnici su rezultati pokazali da je opći stav o geografiji vrlo pozitivan, no postoji znatno nerazumijevanje područja interesa geografije kao znanosti koji se temelji na znanjima stečenim tijekom osnovnog i srednjeg školovanja i slaba percepcija njene primjenjivosti što je ključan problem koji je potrebno što prije riješiti kako bi geografija dobila istaknutiju ulogu u hrvatskom društvu.

Ključne riječi: *percepcija, geografija, javnost, interdisciplinarnost*

10. SUMMARY

Neven Tandarić, Ivan Tekić: *Public perception of geography*

The purpose of this paper is to investigate perception of geography among general Croatian population since their opinions and attitudes towards geography dictate its importance in our society and with it the possible fields of employment for geography students. We are expecting answers that will point out some key facts that geographers can use in the future development of geography as well as disadvantages that need to be solved, especially in the field of methodic. The research was carried out using methodology of field survey and in total 1078 people was questioned about their opinions and attitudes towards geography. The results were analyzed on national and macroregional scale, and in relation with age groups, achieved degree of education, economic-educational status and secondary school type as well as with the opinions of geography students. The results implied that overall attitude towards geography is positive but there is a general misunderstanding of its field of study that is generally based on geography knowledge achieved during primary and secondary education, and pointed out mild perception of possible application of geography which is a key problem that needs to be solved as soon as possible so that geography could get a bigger role in Croatian society.

Key words: *perception, geography, public, interdisciplinarity*

11. PRILOZI

Tablica 1. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* po dobnim skupinama

znanstveno područje	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>prirodno</i>	29,9	36,7	62,0	34,4
<i>društveno</i>	7,4	7,7	8,0	7,5
<i>interdisciplinarno</i>	62,7	55,6	30,0	58,1
UKUPNO (%)	100,0	100,0	100,0	100,0

Tablica 2. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* prema obrazovno-ekonomskom statusu

obrazovno-ekonomski status	udio odgovora po znanstvenim područjima			ukupno (%)
	prirodno	društveno-humanističko	interdisciplinarno	
<i>učenici</i>	34,5	7,3	58,2	100,0
<i>studenti</i>	26,4	8,3	65,3	100,0
<i>zaposleni i nezaposleni</i>	38,6	6,7	54,7	100,0
<i>zaposleni u odgoju i obrazovanju¹</i>	29,2	3,1	67,7	100,0
<i>umirovljenici</i>	63,6	9,1	27,3	100,0

¹ iz skupine *zaposleni i nezaposleni* posebno je izdvojena skupina *zaposleni u odgoju i obrazovanju* radi očekivane razlike u odgovorima stoga oni ne sudjeluju u udjelima odgovora unutar skupine *zaposleni i nezaposleni*

Tablica 3. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* prema stečenom stupnju obrazovanja

stupanj obrazovanja	udio odgovora po znanstvenim područjima			ukupno (%)
	prirodno	društveno-humanističko	interdisciplinarno	
<i>osnovna škola</i>	51,2	4,9	43,9	100,0
<i>srednja škola</i>	36,4	8,1	55,5	100,0
<i>viša škola / prvostupnik</i>	30,3	7,0	62,7	100,0
<i>fakultet / magistar</i>	26,3	7,2	66,5	100,0
<i>doktorat znanosti</i>	12,5	12,5	75,0	100,0

Tablica 4. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* prema kriteriju završene srednje škole

završena srednja škola	udio odgovora po znanstvenim područjima			ukupno (%)
	prirodno	društveno	interdisciplinarno	
<i>bez srednje škole</i>	65,9	4,5	29,6	100,0
<i>trogodišnja strukovna</i>	54,2	5,1	40,7	100,0
<i>četverogodišnja strukovna</i>	42,0	8,2	49,8	100,0
<i>ekonomska</i>	40,2	9,0	50,8	100,0
<i>gimnazija</i>	25,0	6,8	68,2	100,0

Tablica 5. Frekvencije odgovora na pitanje *U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju?* prema makroregijama

makroregija	udio odgovora po znanstvenim područjima (%)			ukupno (%)
	prirodno	društveno	interdisciplinarno	
<i>zagrebačka</i>	33,2	6,4	60,4	100,0
<i>splitska</i>	36,3	7,9	55,8	100,0
<i>riječka</i>	20,0	6,7	73,3	100,0
<i>osječka</i>	43,4	9,8	46,8	100,0
<i>Ličko-senjska ž.</i>	32,3	12,9	54,8	100,0
PROSJEK (%)	34,4	7,5	58,1	100,0

Tablica 6. **Frekvencije odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanošću (ili više njih) i kojom/kojima?* prema dobnim skupinama**

znanost	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>geologija</i>	78,6	76,0	48,0	76,0
<i>ekologija</i>	65,7	59,4	50,0	62,3
<i>geofizika</i>	53,0	49,1	32,0	50,3
<i>povijest</i>	50,6	47,0	22,0	47,7
<i>biologija</i>	37,7	39,1	34,0	38,1
<i>astronomija</i>	34,6	37,9	28,0	35,8
<i>ekonomija</i>	33,4	35,8	75,0	34,3
<i>antropologija</i>	28,9	31,9	14,0	29,5
<i>sociologija</i>	27,5	30,5	14,0	28,1
<i>politologija</i>	20,6	27,3	16,0	23,3
<i>fizika</i>	20,1	21,7	28,0	21,2
<i>kemija</i>	19,2	21,9	24,0	20,6
<i>neka druga</i>	7,5	8,6	4,0	7,8
<i>nije u vezi ni s jednom</i>	4,8	4,7	16,0	5,3

Tablica 7. Frekvencija odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanosti (ili više njih) i kojom/kojima?* prema stečenom stupnju obrazovanja

znanost	udio odgovora po stupnju obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>antropologija</i>	12,3	25,0	36,9	40,2	62,5	29,6
<i>astronomija</i>	22,2	35,3	36,5	41,3	50,0	35,7
<i>biologija</i>	30,9	37,8	40,7	39,1	37,5	38,2
<i>ekologija</i>	54,3	58,4	70,5	65,9	87,5	62,3
<i>ekonomija</i>	25,9	30,2	36,9	46,4	62,5	34,3
<i>fizika</i>	18,5	19,4	22,8	25,7	12,5	21,1
<i>geofizika</i>	37,0	48,3	55,2	54,2	87,5	50,3
<i>geologija</i>	61,7	72,5	83,0	83,2	100,0	76,0
<i>kemija</i>	18,5	18,7	21,2	27,4	12,5	20,6
<i>politologija</i>	16,0	21,1	22,4	33,5	50,0	23,3
<i>povijest</i>	32,1	44,9	53,9	54,7	62,5	47,8
<i>sociologija</i>	16,0	24,5	33,2	36,9	62,5	28,2
<i>neka druga</i>	7,4	8,3	53,9	10,1	0,0	7,8
<i>nije u vezi</i>	11,1	5,5	4,6	3,4	0,0	5,3

Tablica 8. Frekvencija odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanošću (ili više njih) i kojom/kojima?* prema kriteriju završene srednje škole

znanost	udio odgovora po završenoj srednjoj školi (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>antropologija</i>	2,3	24,3	27,3	27,3	35,6	29,6
<i>astronomija</i>	16,3	40,7	34,1	32,2	38,6	36,0
<i>biologija</i>	30,2	40,7	41,2	42,1	37,0	38,5
<i>ekologija</i>	37,2	55,9	57,6	69,4	66,5	62,9
<i>ekonomija</i>	14,0	22,0	29,8	35,5	39,1	34,4
<i>fizika</i>	14,0	22,0	23,1	16,5	21,8	21,2
<i>geofizika</i>	25,6	39,0	48,2	43,8	56,2	50,6
<i>geologija</i>	51,2	61,0	73,7	66,1	82,9	76,2
<i>kemija</i>	14,0	23,7	22,7	13,2	21,8	20,8
<i>politologija</i>	9,3	16,9	22,4	18,1	26,5	23,3
<i>povijest</i>	18,6	32,2	47,8	50,4	51,1	47,9
<i>sociologija</i>	2,3	11,9	25,5	22,3	34,0	28,1
<i>neka druga</i>	2,3	8,5	8,6	10,7	7,3	7,9
<i>nije u vezi</i>	18,6	5,1	5,5	6,6	4,2	5,4

Tablica 9. **Frekvencija odgovora na pitanje *Smatrate li da je geografija u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanosti (ili više njih) i kojom/kojima?* prema makroregijama**

znanost	udio odgovora po makroregijama (%)					ukupno (%)
	zagrebačka	splitska	riječka	osječka	Ličko-senjska ž.	
<i>antropologija</i>	31,1	34,9	30,5	19,6	32,3	29,5
<i>astronomija</i>	35,8	33,9	42,9	33,3	38,7	35,8
<i>biologija</i>	39,9	33,9	43,8	34,3	38,7	38,1
<i>ekologija</i>	64,2	56,6	68,6	58,8	64,5	62,3
<i>ekonomija</i>	38,2	30,2	33,3	26,5	45,2	34,3
<i>fizika</i>	22,1	20,1	27,6	17,6	12,9	21,2
<i>geofizika</i>	49,4	51,9	54,3	47,5	63,3	50,3
<i>geologija</i>	74,3	81,0	78,1	73,5	87,1	76,0
<i>kemija</i>	21,7	20,1	27,6	17,6	0,0	20,6
<i>politologija</i>	25,7	19,6	23,8	18,1	35,5	23,3
<i>povijest</i>	48,7	47,1	52,4	40,2	67,7	47,7
<i>sociologija</i>	29,8	27,5	34,3	22,1	22,6	28,1
<i>neka druga</i>	8,5	5,3	9,5	8,3	3,2	7,8
<i>nije u vezi</i>	5,5	4,8	2,9	7,4	0,0	5,3

Tablica 10. Frekvencije pojedinih stavova prema tvrdnjavama u trećem zadatku

tvrdnja	udio odgovora po stavovima (%)					prosječan stav
	uopće se ne slažem	ne slažem se	niči se slažem niči se ne slažem	slažem se	u potpunosti se slažem	
Trebalo bi povećati broj sati geografije / zemljopisa u osnovnim školama.	5,9	24,4	36,7	25,8	7,3	3,0
Nastava geografije / zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama.	37,0	44,8	8,8	7,3	2,0	1,9
Znanja iz geografije / zemljopisa korisna su u svakodnevnom životu.	0,6	1,9	7,9	41,8	41,7	4,3
Geografija / zemljopis pobuđuje moj interes.	3,4	8,3	22,4	42,5	23,3	3,7
Često se u svakodnevici putem novina, radija, TV-a, interneta ili na neki drugi način susrećem s geografijom / zemljopisom.	1,4	4,7	12,0	52,7	29,2	4,0
Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'.	10,8	17,7	31,0	24,0	16,5	3,2
Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanjem kontinenata, država ili gradova.	14,2	41,6	23,3	18,0	3,0	2,5
Ne doživljavam geografiju / zemljopis kao ozbiljnu znanost.	41,7	40,2	11,1	5,4	1,6	1,9
Razumijem čime se bavi geografija / zemljopis kao znanost.	2,7	3,6	21,1	56,6	16,0	3,8

Tablica 11. **Frekvencije stavova prema tvrdnji *Trebalo bi povećati broj sati geografije / zemljopisa u osnovnim školama* prema dobnim skupinama.**

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	6,5	4,9	8,0	5,9
<i>Ne slažem se</i>	26,4	22,1	24,0	24,4
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	37,7	36,6	26,0	36,7
<i>Slažem se</i>	23,2	28,5	30,0	25,8
<i>U potpunosti se slažem</i>	6,3	7,9	12,0	7,3

Tablica 12. **Frekvencije stavova prema tvrdnji *Nastava geografije / zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama* prema dobnim skupinama.**

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	39,6	34,1	36,0	37,0
<i>Ne slažem se</i>	44,6	45,4	42,0	44,8
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	8,3	9,4	10,0	8,8
<i>Slažem se</i>	6,1	8,5	8,0	7,3
<i>U potpunosti se slažem</i>	1,4	2,6	4,0	2,0

Tablica 13. **Frekvencije stavova prema tvrdnji *Znanja iz geografije / zemljopisa korisna su u svakodnevnom životu* prema dobnim skupinama.**

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	0,5	0,6	2,0	0,6
<i>Ne slažem se</i>	1,4	2,6	2,0	1,9
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	7,2	8,5	9,8	7,9
<i>Slažem se</i>	49,2	45,2	56,9	41,7
<i>U potpunosti se slažem</i>	41,7	43,1	29,4	41,7

Tablica 14. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Geografija / zemljopis pobuđuje moj interes prema dobnim skupinama.*

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	3,9	3,0	2,0	3,4
<i>Ne slažem se</i>	8,8	7,7	9,8	8,3
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	25,6	18,8	21,6	22,4
<i>Slažem se</i>	40,7	43,3	54,9	42,5
<i>U potpunosti se slažem</i>	21,0	27,3	11,8	23,3

Tablica 15. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Često se u svakodnevici putem novina, radija, TV-a, interneta ili na neki drugi način susrećem sa geografijom / zemljopisom prema dobnim skupinama.*

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	0,9	1,7	3,9	1,4
<i>Ne slažem se</i>	2,9	6,2	9,8	4,7
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	14,2	10,3	3,9	12,0
<i>Slažem se</i>	54,4	50,5	54,9	52,7
<i>U potpunosti se slažem</i>	27,6	31,3	27,5	29,2

Tablica 16. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija' prema dobnim skupinama.*

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	14,7	6,2	9,8	10,8
<i>Ne slažem se</i>	21,4	14,7	5,9	17,7
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	30,9	31,8	25,5	31,0
<i>Slažem se</i>	19,7	27,5	37,3	24,0
<i>U potpunosti se slažem</i>	13,3	19,8	21,6	16,5

Tablica 17. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao bavili su se isključivo opisivanjem kontinenta, država ili gradova* prema dobnim skupinama.

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	17,1	11,8	5,9	14,2
<i>Ne slažem se</i>	42,1	42,7	25,5	41,6
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	24,3	22,0	23,5	23,3
<i>Slažem se</i>	15,3	18,8	39,2	18,0
<i>U potpunosti se slažem</i>	1,3	4,7	5,9	3,0

Tablica 18. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Ne doživljavam geografiju / zemljopis kao ozbiljnu znanost* prema dobnim skupinama.

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	41,1	42,7	39,2	41,7
<i>Ne slažem se</i>	39,5	41,0	41,2	40,2
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	12,6	8,8	15,7	11,1
<i>Slažem se</i>	5,2	6,0	2,0	5,4
<i>U potpunosti se slažem</i>	1,6	1,5	2,0	1,6

Tablica 19. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Razumijem čime se bavi geografija / zemljopis kao znanost* prema dobnim skupinama.

stav	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>Uopće se ne slažem</i>	2,9	2,1	6,0	2,7
<i>Ne slažem se</i>	2,3	4,3	12,0	3,6
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	21,4	20,7	22,0	21,1
<i>Slažem se</i>	56,9	56,9	50,0	56,6
<i>U potpunosti se slažem</i>	16,5	16,0	10,0	16,0

Tablica 20. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Trebalo bi povećati broj sati geografije / zemljopisa u osnovnim školama* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	18,2	4,8	4,6	8,6	9,5	5,9
<i>Ne slažem se</i>	29,1	28,8	20,1	20,7	23,8	24,4
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	32,7	37,4	37,9	27,6	34,9	36,7
<i>Slažem se</i>	18,2	22,4	29,5	34,5	20,6	25,8
<i>U potpunosti se slažem</i>	1,8	6,6	7,9	8,6	11,1	7,3

Tablica 21. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Nastava geografije / zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	36,4	41,0	32,8	29,3	47,6	37,0
<i>Ne slažem se</i>	29,1	46,4	45,5	46,6	41,3	44,8
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	18,2	7,2	9,6	8,6	6,3	8,8
<i>Slažem se</i>	10,9	4,5	9,2	12,1	4,8	7,3
<i>U potpunosti se slažem</i>	5,5	0,9	2,8	3,4	0,0	2,0

Tablica 22. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Znanja iz geografije / zemljopisa korisna su u svakodnevnom životu* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	0,0	0,5	0,9	1,7	0,0	0,6
<i>Ne slažem se</i>	5,5	0,5	3,1	3,4	0,0	1,9
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	12,7	7,2	8,5	8,5	3,2	7,9
<i>Slažem se</i>	47,3	46,8	46,9	61,0	49,2	47,8
<i>U potpunosti se slažem</i>	34,5	45,0	40,6	25,4	47,6	41,7

Tablica 23. Frekvencije stavova prema *Geografija / zemljopis pobuđuje moj interes* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	5,5	2,7	4,1	3,4	1,6	3,4
<i>Ne slažem se</i>	21,8	7,7	8,3	8,5	1,6	8,3
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	20,0	24,2	22,1	20,3	17,5	22,4
<i>Slažem se</i>	36,4	43,6	40,0	57,6	44,4	42,5
<i>U potpunosti se slažem</i>	16,4	21,9	25,5	10,2	34,9	23,3

Tablica 24. Frekvencije stavova prema *Često se u svakodnevici putem novina, radija, TV-a, interneta ili na neki drugi način susrećem sa geografijom / zemljopisom* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	0,0	0,9	1,8	3,4	1,6	1,4
<i>Ne slažem se</i>	5,6	2,7	5,7	10,2	4,8	4,7
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	13,0	14,0	10,9	5,1	11,1	12,0
<i>Slažem se</i>	48,1	55,2	50,8	54,2	52,4	52,7
<i>U potpunosti se slažem</i>	33,3	27,1	30,9	27,1	30,2	29,2

Tablica 25. Frekvencije stavova prema *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	12,7	15,8	6,3	5,1	11,1	10,8
<i>Ne slažem se</i>	20,0	23,3	14,4	8,5	9,5	17,7
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	32,7	31,2	29,9	28,8	38,1	31,0
<i>Slažem se</i>	18,2	17,9	28,4	35,6	28,6	24,0
<i>U potpunosti se slažem</i>	16,4	11,8	21,0	22,0	12,7	16,5

Tablica 26. Frekvencije stavova prema *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao bavili su se isključivo opisivanjem kontinenata, država ili gradova* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	25,5	17,9	11,0	0,0	15,9	14,2
<i>Ne slažem se</i>	43,6	42,1	41,0	30,5	50,8	41,6
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	20,0	25,6	21,1	22,0	27,0	23,3
<i>Slažem se</i>	10,9	13,1	22,4	39,0	6,3	18,0
<i>U potpunosti se slažem</i>	0,0	1,4	4,6	8,5	0,0	3,0

Tablica 27. Frekvencije stavova prema *Ne doživljam geografiju / zemljopis kao ozbiljnu znanost* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	32,7	42,5	40,3	33,9	61,9	41,7
<i>Ne slažem se</i>	36,4	42,1	39,4	45,8	31,7	40,2
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	14,5	10,6	11,6	15,3	3,2	11,1
<i>Slažem se</i>	9,1	4,1	7,0	3,4	1,6	5,4
<i>U potpunosti se slažem</i>	7,3	0,7	1,8	1,7	1,6	1,6

Tablica 28. Frekvencije stavova prema *Razumijem čime se bavi geografija / zemljopis kao znanost* prema obrazovno-ekonomskom statusu.

stav	udio odgovora po obrazovno-ekonomskim statusima (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgojno-obrazovnim zanimanjima	umirovljenici	
<i>Uopće se ne slažem</i>	3,6	2,9	1,7	6,9	3,2	2,7
<i>Ne slažem se</i>	1,8	1,8	5,2	10,3	0,0	3,6
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	27,3	21,5	20,7	22,4	14,3	21,1
<i>Slažem se</i>	54,5	57,5	56,1	55,2	57,1	56,6
<i>U potpunosti se slažem</i>	12,7	16,3	16,2	5,2	25,4	16,0

Tablica 29. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Trebalo bi povećati broj sati geografije / zemljopisa u osnovnim školama* prema stečenom stupnju obrazovanja.

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	14,6	6,2	2,9	5,0	0,0	5,9
<i>Ne slažem se</i>	26,8	26,1	22,0	21,2	25,0	24,4
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	31,7	34,4	43,6	36,3	50,0	36,7
<i>Slažem se</i>	19,5	26,8	25,3	26,3	25,0	25,8
<i>U potpunosti se slažem</i>	7,3	6,6	6,2	11,2	0,0	7,3

Tablica 30. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Nastava geografije / zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama* prema stečenom stupnju obrazovanja.

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	25,6	35,4	38,6	45,3	37,5	37,0
<i>Ne slažem se</i>	37,8	45,3	47,3	43,0	50,0	44,8
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	18,3	8,5	8,3	6,7	0,0	8,8
<i>Slažem se</i>	12,2	8,5	4,6	5,0	0,0	7,3
<i>U potpunosti se slažem</i>	6,1	2,3	1,2	0,0	12,5	2,0

Tablica 31. **Frekvencije stavova prema tvrdnji *Znanja iz geografije / zemljopisa korisna su u svakodnevnom životu* prema stečenom stupnju obrazovanja.**

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	2,4	0,4	0,8	0,6	0,0	0,7
<i>Ne slažem se</i>	6,1	2,1	0,8	1,1	0,0	2,0
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	13,4	8,1	8,3	3,9	12,5	7,9
<i>Slažem se</i>	47,6	48,9	45,2	47,5	50,0	47,8
<i>U potpunosti se slažem</i>	30,5	40,5	44,8	46,9	37,5	41,7

Tablica 32. **Frekvencije stavova prema *Geografija / zemljopis pobuđuje moj interes* prema stečenom stupnju obrazovanja.**

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	2,4	4,2	3,3	1,7	0,0	3,4
<i>Ne slažem se</i>	22,0	8,8	5,4	4,5	12,5	8,4
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	28,0	24,0	20,3	18,4	0,0	22,4
<i>Slažem se</i>	36,6	42,7	42,7	43,6	62,5	42,5
<i>U potpunosti se slažem</i>	11,0	20,3	28,2	31,8	25,0	23,3

Tablica 33. **Frekvencije stavova prema Često se u svakodnevici putem novina, radija, TV-a, interneta ili na neki drugi način susrećem sa geografijom / zemljopisom prema stečenom stupnju obrazovanja.**

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	2,5	1,6	0,8	1,1	0,0	1,4
<i>Ne slažem se</i>	11,3	5,5	2,1	2,8	0,0	4,7
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	10,0	12,0	14,1	10,1	12,5	12,0
<i>Slažem se</i>	52,5	53,0	51,5	52,5	75,0	52,7
<i>U potpunosti se slažem</i>	23,8	27,9	31,5	33,5	12,5	29,2

Tablica 34. **Frekvencije stavova prema Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija' prema stečenom stupnju obrazovanja.**

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	9,8	12,4	10,0	7,8	0,0	10,8
<i>Ne slažem se</i>	17,1	17,5	18,3	17,9	25,0	17,8
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	28,0	27,7	38,2	31,8	50,0	30,9
<i>Slažem se</i>	28,0	26,3	17,0	24,6	12,5	24,0
<i>U potpunosti se slažem</i>	17,1	16,1	16,6	17,9	12,5	16,5

Tablica 35. **Frekvencije stavova prema *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao bavili su se isključivo opisivanjem kontinenta, država ili gradova* prema stečenom stupnju obrazovanja.**

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	16,0	12,4	16,2	16,2	25,0	14,2
<i>Ne slažem se</i>	29,6	40,0	44,8	46,9	62,5	41,6
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	25,9	22,7	24,9	22,3	12,5	23,3
<i>Slažem se</i>	27,2	20,7	13,3	11,7	0,0	17,9
<i>U potpunosti se slažem</i>	1,2	4,2	0,8	2,8	0,0	3,0

Tablica 36. **Frekvencije stavova prema *Ne doživljavam geografiju / zemljopis kao ozbiljnu znanost* prema stečenom stupnju obrazovanja.**

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	19,5	38,4	45,6	57,0	37,5	41,7
<i>Ne slažem se</i>	46,3	42,5	39,0	32,4	37,5	40,3
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	15,9	11,5	11,6	6,1	25,0	11,1
<i>Slažem se</i>	14,6	6,2	3,3	1,7	0,0	5,4
<i>U potpunosti se slažem</i>	3,7	1,4	0,4	2,8	0,0	1,6

Tablica 37. Frekvencije stavova prema *Razumijem čime se bavi geografija / zemljopis kao znanost* prema stečenom stupnju obrazovanja.

stav	udio odgovora po stupnjevima obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>Uopće se ne slažem</i>	4,9	2,8	2,1	1,1	25,0	2,7
<i>Ne slažem se</i>	7,3	4,1	2,9	1,7	0,0	3,6
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	28,0	21,9	19,5	16,8	37,5	21,1
<i>Slažem se</i>	51,2	55,6	59,3	59,2	37,5	56,6
<i>U potpunosti se slažem</i>	8,5	15,6	16,2	21,2	0,0	16,0

Tablica 38. Frekvencije stavova prema tvrdnji *Trebalo bi povećati broj sati geografije / zemljopisa u osnovnim školama* prema kriteriju završene srednje škole.

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	13,6	6,5	4,1	4,3	6,7	6,0
<i>Ne slažem se</i>	20,5	28,1	14,8	20,8	25,0	24,3
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	34,1	36,2	37,7	38,4	33,3	36,7
<i>Slažem se</i>	20,5	22,4	37,7	29,4	23,3	25,8
<i>U potpunosti se slažem</i>	11,4	6,8	5,7	7,1	11,7	7,2

Tablica 39. **Frekvencije stavova prema tvrdnji *Nastava geografije / zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama* prema kriteriju završene srednje škole.**

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	15,9	40,2	44,3	35,0	20,3	37,3
<i>Ne slažem se</i>	45,5	45,8	43,4	42,4	40,7	44,4
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	18,2	8,2	5,7	10,9	8,5	9,0
<i>Slažem se</i>	15,9	4,9	3,3	10,5	18,6	7,3
<i>U potpunosti se slažem</i>	4,5	0,9	3,3	1,2	11,9	2,0

Tablica 40. **Frekvencije stavova prema tvrdnji *Znanja iz geografije / zemljopisa korisna su u svakodnevnom životu* prema kriteriju završene srednje škole.**

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	4,5	0,5	0,8	0,4	0,0	0,7
<i>Ne slažem se</i>	6,8	0,5	2,5	1,9	10,0	1,9
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	15,9	5,8	8,3	8,6	16,7	7,8
<i>Slažem se</i>	47,7	49,0	43,0	50,2	36,7	47,9
<i>U potpunosti se slažem</i>	25,0	44,2	45,5	38,9	36,7	41,8

Tablica 41. Frekvencije stavova prema *Geografija / zemljopis pobuđuje moj interes* prema kriteriju završene srednje škole.

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	2,3	2,8	0,8	4,7	11,7	3,5
<i>Ne slažem se</i>	22,7	6,5	9,8	8,2	10,0	8,1
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	31,8	22,0	20,5	23,0	23,3	22,5
<i>Slažem se</i>	36,4	41,7	50,0	42,4	36,7	42,3
<i>U potpunosti se slažem</i>	6,8	27,1	18,9	21,8	18,3	23,5

Tablica 42. Frekvencije stavova prema *Često se u svakodnevici putem novina, radija, TV-a, interneta ili na neki drugi način susrećem sa geografijom / zemljopisom* prema kriteriju završene srednje škole.

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	4,8	0,9	0,0	1,6	6,7	1,4
<i>Ne slažem se</i>	14,3	3,3	3,3	5,1	11,7	4,7
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	7,1	12,1	9,8	14,0	13,3	12,2
<i>Slažem se</i>	57,1	51,4	56,6	53,7	43,3	52,3
<i>U potpunosti se slažem</i>	16,7	32,3	30,3	25,7	25,0	29,4

Tablica 43. Frekvencije stavova prema *Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'* prema kriteriju završene srednje škole.

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	9,1	14,2	4,1	8,2	6,7	10,9
<i>Ne slažem se</i>	20,5	21,3	13,1	13,2	11,7	17,8
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	18,2	33,6	30,3	30,4	21,7	31,1
<i>Slažem se</i>	31,8	18,4	30,3	29,6	30,0	23,7
<i>U potpunosti se slažem</i>	20,5	12,6	22,1	18,7	30,0	16,5

Tablica 44. Frekvencije stavova prema *Svi geografski tekstovi koje sam pročitao bavili su se isključivo opisivanjem kontinentata, država ili gradova* prema kriteriju završene srednje škole.

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	4,7	21,0	6,6	7,0	6,7	14,4
<i>Ne slažem se</i>	23,3	43,4	36,1	43,8	35,0	41,3
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	30,2	24,7	25,4	17,6	25,0	23,3
<i>Slažem se</i>	39,5	9,8	27,9	27,7	18,3	17,9
<i>U potpunosti se slažem</i>	2,3	1,2	4,1	3,9	15,0	3,0

Tablica 45. Frekvencije stavova prema *Ne doživljam geografiju / zemljopis kao ozbiljnu znanost* prema kriteriju završene srednje škole.

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	15,9	46,9	41,0	38,3	26,7	41,7
<i>Ne slažem se</i>	50,0	37,6	39,3	43,4	45,0	40,1
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	11,4	10,3	12,3	11,3	15,0	11,1
<i>Slažem se</i>	20,5	3,8	5,7	5,5	10,0	5,5
<i>U potpunosti se slažem</i>	2,3	1,4	1,6	1,6	3,3	1,6

Tablica 46. Frekvencije stavova prema *Razumijem čime se bavi geografija / zemljopis kao znanost* prema kriteriju završene srednje škole.

stav	udio odgovora po kriteriju završene srednje škole (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>Uopće se ne slažem</i>	2,3	2,6	2,5	2,7	3,3	2,7
<i>Ne slažem se</i>	11,4	2,1	0,8	5,1	11,7	3,6
<i>Niti se slažem niti se ne slažem</i>	29,5	17,8	28,7	24,1	16,7	21,0
<i>Slažem se</i>	52,3	58,2	53,3	57,2	50,0	56,7
<i>U potpunosti se slažem</i>	4,5	19,2	14,8	10,9	18,3	16,0

Tablica 47. **Frekvencije odgovora na pitanje U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf? prema dobnim skupinama**

institucije i područja rada	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>turizam</i>	24,9	27,2	32,0	26,2
<i>državna uprava</i>	15,3	20,0	24,0	17,8
<i>ekologija i zaštita prirode</i>	15,3	17,2	10,0	15,9
<i>prostorno planiranje</i>	15,8	14,4	6,0	14,7
<i>meteorologija i hidrologija</i>	8,5	10,7	10,0	9,5
<i>tvrtke</i>	10,3	8,5	2,0	9,1
<i>katastar</i>	2,9	10,0	6,0	6,2
<i>statističke ustanove</i>	6,8	4,8	2,0	5,7
<i>kartografski zavod</i>	6,6	4,1	0,0	5,2
<i>mediji</i>	5,7	4,8	2,0	5,1
<i>vojska</i>	3,5	3,5	2,0	3,4
<i>geodetski institut</i>	3,3	3,7	3,0	3,4
<i>ekonomija</i>	2,6	3,9	2,0	3,1
<i>geološki institut</i>	3,5	2,2	2,0	2,9
<i>druga znanstvena područja</i>	9,8	8,1	8,0	8,9
<i>ostala neznanstvena područja</i>	12,0	14,2	24,0	13,5
<i>ne zna</i>	25,0	24,0	18,0	24,2

Tablica 48. **Frekvencija odgovora na pitanje 'U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?' prema obrazovno-ekonomskom statusu**

institucije i područja rada	udio odgovora po obrazovno-ekonomskom statusu (%)					ukupno (%)
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	umirovljenici	zaposleni u odgoju i obrazovanju ¹	
<i>turizam</i>	29,6	23,4	27,7	24,1	35,0	26,2
<i>uprava</i>	7,4	18,5	17,4	25,9	16,7	17,8
<i>ekologija i zaštita prirode</i>	9,3	17,1	16,1	8,6	18,3	15,9
<i>prostorno planiranje</i>	11,1	17,1	13,4	5,2	20,0	14,7
<i>meteorologija i hidrologija</i>	11,1	7,6	10,0	6,9	20,0	9,5
<i>tvrtke</i>	5,6	10,4	9,4	3,4	6,7	9,1
<i>statističke ustanove</i>	1,9	6,9	5,1	0,0	10,0	5,7
<i>katastar</i>	1,9	4,2	8,3	6,9	8,3	6,2
<i>kartografski zavod</i>	9,3	5,8	4,7	3,4	3,3	5,2
<i>mediji (TV, časopisi)</i>	11,1	4,9	5,1	1,7	5,0	5,1
<i>vojska</i>	0,0	3,5	3,8	3,4	3,3	3,4
<i>geodetski institut</i>	7,4	3,5	2,9	3,4	3,3	3,4
<i>ekonomija</i>	0,0	2,5	3,3	3,4	8,3	3,1
<i>geološki institut</i>	3,7	2,5	2,9	3,4	3,3	2,9
<i>druga znanstvena područja</i>	5,6	11,8	5,8	3,4	20,0	8,9
<i>druga neznanstvena područja</i>	3,7	12,7	13,8	24,1	15,0	13,5
<i>ne zna</i>	27,8	23,8	25,9	19,0	16,7	24,2

¹ iz skupine zaposleni i nezaposleni posebno je izdvojena skupina zaposleni u odgoju i obrazovanju radi očekivane razlike u odgovorima zbog čega oni ne sudjeluju u udjelima odgovora unutar skupine zaposleni i nezaposleni

Tablica 49. Frekvencija odgovora na pitanje 'U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?' prema kriteriju stečenog stupnja obrazovanja

institucije i područja rada	udio odgovora po stupnju obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>turizam</i>	25,3	25,5	22,9	33,9	25,0	26,3
<i>uprava</i>	10,1	16,4	20,3	23,0	0,0	17,8
<i>ekologija i zaštita prirode</i>	7,6	15,3	15,7	20,7	37,5	15,9
<i>prostorno planiranje</i>	6,3	13,9	16,5	19,0	12,5	14,7
<i>meteorologija i hidrologija</i>	8,9	8,1	8,5	16,1	0,0	9,5
<i>tvrtke</i>	3,8	10,5	7,2	10,3	0,0	9,1
<i>statističke ustanove</i>	1,3	4,5	8,9	7,5	0,0	5,7
<i>katastar</i>	7,6	6,0	6,4	6,3	0,0	6,2
<i>kartografski zavod</i>	3,8	5,1	4,7	7,5	0,0	5,2
<i>mediji (TV, časopisi)</i>	6,3	4,3	5,1	6,9	12,5	5,1
<i>vojska</i>	0,0	2,9	4,2	5,7	0,0	3,4
<i>geodetski institut</i>	5,1	3,1	3,8	3,4	0,0	3,4
<i>ekonomija</i>	0,0	2,7	3,0	5,7	12,5	3,1
<i>geološki institut</i>	2,5	2,7	1,3	5,2	12,5	2,9
<i>druga znanstvena područja</i>	3,8	8,1	10,2	12,1	12,5	8,9
<i>druga neznanstvena područja</i>	8,9	12,3	16,1	16,1	0,0	13,4
<i>ne zna</i>	27,8	24,2	27,5	19,0	12,5	24,3

Tablica 50. Frekvencija odgovora na pitanje 'U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?' prema kriteriju završene srednje škole

institucije i područja rada	udio odgovora prema završenoj srednjoj školi (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	gimnazija	ekonomska	četverogodišnja strukovna	trogodišnja strukovna	
<i>turizam</i>	14,6	28,3	25,0	24,1	32,8	26,6
<i>uprava</i>	19,5	19,0	17,5	17,8	10,3	18,1
<i>ekologija i zaštita prirode</i>	7,3	17,6	18,3	13,8	15,5	16,2
<i>prostorno planiranje</i>	4,9	18,5	11,7	11,1	10,3	14,9
<i>meteorologija i hidrologija</i>	7,3	10,6	8,3	9,1	8,6	9,7
<i>tvrtke</i>	2,4	10,2	11,7	8,7	1,7	9,2
<i>statističke ustanove</i>	0,0	7,2	9,2	3,6	0,0	5,8
<i>katastar</i>	12,2	4,5	11,7	5,1	12,1	6,2
<i>kartografski zavod</i>	2,4	6,6	1,7	4,7	1,7	5,1
<i>mediji (TV, časopisi)</i>	0,0	6,3	2,5	5,5	3,4	5,2
<i>vojska</i>	0,0	3,8	1,7	3,2	6,9	3,4
<i>geodetski institut</i>	0,0	3,4	5,8	3,2	1,7	3,4
<i>ekonomija</i>	0,0	3,4	5,0	2,8	0,0	3,1
<i>geološki institut</i>	2,4	3,0	3,3	2,4	1,7	2,8
<i>druge znanstvene institucije</i>	2,4	11,3	7,5	5,5	8,6	8,9
<i>druge neznanstvene institucije</i>	12,2	12,9	11,7	16,6	12,1	13,6
<i>ne zna</i>	34,1	20,4	20,8	28,9	29,3	23,6

Tablica 51. Frekvencije odgovora na pitanje *U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?* po makroregijama

institucije i područja rada	udio odgovora po makroregijama (%)					ukupno (%)
	zagrebačka	riječka	splitska	osječka	Ličko-senjska ž.	
<i>turizam</i>	32,3	26,0	14,0	21,0	30,0	26,2
<i>državna uprava</i>	20,0	19,0	16,1	13,0	16,7	17,8
<i>ekologija i zaštita prirode</i>	17,2	20,0	11,8	15,0	3,3	15,9
<i>prostorno planiranje</i>	16,0	16,0	11,8	12,0	23,3	14,7
<i>meteorologija i hidrologija</i>	8,4	14,0	12,9	7,0	10,3	9,5
<i>tvrtke</i>	9,9	11,0	9,1	6,0	10,0	9,1
<i>katastar</i>	5,4	7,0	3,2	10,5	6,7	6,2
<i>statističke ustanove</i>	6,2	5,0	5,4	6,0	0,0	5,7
<i>kartografski zavod</i>	5,0	8,0	3,8	5,0	10,0	5,2
<i>mediji</i>	6,0	6,0	5,9	2,0	3,3	5,1
<i>vojska</i>	2,4	3,0	4,3	5,0	6,7	3,4
<i>geodetski institut</i>	3,0	6,0	4,3	3,0	0,0	3,4
<i>ekonomija</i>	3,0	4,0	1,8	3,0	3,3	3,1
<i>geološki institut</i>	3,2	3,0	2,7	2,5	0,0	2,9
<i>druga znanstvena područja</i>	9,0	11,0	11,3	5,5	10,0	8,9
<i>ostala neznanstvena područja</i>	14,2	17,0	12,9	11,0	10,0	13,5
<i>ne zna</i>	19,4	19,0	33,3	31,5	23,3	24,2

Tablica 52. Frekvencije odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeći geografiju / zemljopis u školama?* prema dobnim skupinama

znanja i vještine	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>orijentacija</i>	38,4	38,8	24,5	37,9
<i>regionalnogeografsko znanje</i>	38,7	30,3	28,6	34,6
<i>općegeografsko znanje</i>	23,2	24,1	8,2	22,9
<i>snalaženje na geografskoj karti svijeta</i>	27,3	16,9	4,1	21,7
<i>korištenje geografske karte</i>	10,7	12,5	14,3	11,7
<i>opća kultura</i>	12,9	10,3	6,1	11,5
<i>faktografski podaci</i>	7,7	5,5	2,0	6,5
<i>širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama</i>	5,4	6,4	4,1	5,7
<i>ekološka osviještenost</i>	1,8	3,1	4,1	2,5
<i>određivanje geografske širine i dužine</i>	2,0	1,8	0	1,8
<i>ostala znanja i vještine</i>	10,7	6,1	8,2	8,6
<i>ne zna</i>	11,8	15,1	22,4	13,8

Tablica 53. Frekvencija odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeći geografiju / zemljopis u školama?* prema obrazovno-ekonomskom statusu ispitanika

znanja i vještine	udio odgovora po obrazovno-ekonomskom statusu (%)				
	učenici	studenti	zaposleni i nezaposleni	zaposleni u odgoju i obrazovanju ¹	umirovljenici
<i>orijentacija</i>	38,9	41,5	36,1	35,6	26,3
<i>regionalnogeografsko znanje</i>	51,9	37,6	30,9	25,4	33,3
<i>općegeografsko znanje</i>	22,2	26,0	20,6	30,5	10,5
<i>snalaženje na geografskoj karti svijeta</i>	24,1	28,5	17,3	18,6	5,3
<i>korištenje geografske karte</i>	11,1	11,6	11,4	11,9	14,0
<i>opća kultura</i>	7,4	14,4	7,8	25,4	7,0
<i>faktografski podaci</i>	9,3	8,4	5,4	1,7	3,5
<i>širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama</i>	3,7	5,8	5,4	13,6	1,8
<i>ekološka osviještenost</i>	0,0	1,9	2,7	8,5	1,8
<i>određivanje geografske širine i dužine</i>	1,9	3,0	1,1	0,0	0,0
<i>ostala znanja i vještine</i>	20,4	9,0	7,0	8,5	7,0
<i>ne zna</i>	5,6	9,5	17,9	10,2	24,6

¹ iz skupine *zaposleni i nezaposleni* posebno je izdvojena skupina *zaposleni u odgoju i obrazovanju* radi očekivane razlike u odgovorima stoga oni ne sudjeluju u udjelima odgovora unutar skupine *zaposleni i nezaposleni*

Tablica 54. Frekvencija odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeći geografiju / zemljopis u školama?* prema stečenom stupnju obrazovanja ispitanika

znanja i vještine	udio odgovora po stupnju obrazovanja (%)					ukupno (%)
	osnovna škola	srednja škola	viša škola / prvostupnik	fakultet / magistar	doktorat znanosti	
<i>orijentacija</i>	28,2	38,6	38,1	40,1	37,5	38,0
<i>regionalnogeografsko znanje</i>	44,9	33,3	38,6	28,5	37,5	34,6
<i>općegeografsko znanje</i>	15,4	20,8	25,4	29,7	25,0	22,9
<i>snalaženje na geografskoj karti svijeta</i>	17,9	23,2	24,2	15,1	25,0	21,7
<i>korištenje geografske karte</i>	9,0	11,2	11,9	14,0	12,5	11,7
<i>opća kultura</i>	3,8	10,5	13,1	15,1	25,0	11,5
<i>faktografski podaci</i>	6,4	6,0	9,3	4,1	12,5	6,5
<i>širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama</i>	1,3	5,8	5,1	8,7	0,0	5,7
<i>ekološka osviještenost</i>	0,0	2,0	2,5	5,2	0,0	2,5
<i>određivanje geografske širine i dužine</i>	1,3	2,2	1,7	1,2	0,0	1,8
<i>ostala znanja i vještine</i>	12,8	8,3	8,9	7,0	12,5	8,6
<i>ne zna</i>	20,5	13,4	11,0	15,7	0,0	13,7

Tablica 55. **Frekvencije odgovora na pitanje *Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeći geografiju / zemljopis u školama?* prema vrsti završene srednje škole**

znanja i vještine	udio odgovora po vrstama srednje škole(%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska	gimnazija	
<i>orijentacija</i>	12,5	36,2	34,3	41,2	40,9	38,0
<i>regionalnogeografsko znanje</i>	37,5	24,1	31,5	37,0	36,6	34,7
<i>općegeografsko znanje</i>	10,0	8,6	18,7	18,5	28,9	23,3
<i>snalaženje na geografskoj karti svijeta</i>	15,0	17,2	17,5	21,8	24,0	21,9
<i>korištenje geografske karte</i>	2,5	12,1	12,0	5,9	13,3	11,6
<i>opća kultura</i>	5,0	5,2	8,0	6,7	15,3	11,5
<i>faktografski podaci</i>	5,0	5,2	3,6	5,9	8,1	6,4
<i>širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama</i>	0,0	3,4	6,8	2,5	6,6	5,8
<i>ekološka osviještenost</i>	0,0	1,7	2,8	2,5	2,5	2,4
<i>određivanje geografske širine i dužine</i>	0,0	0,0	1,2	0,8	2,7	1,9
<i>ostala znanja i vještine</i>	7,5	1,7	4,8	10,1	10,8	8,6
<i>ne zna</i>	32,5	22,4	18,3	14,3	8,8	13,5

Tablica 56. Frekvencije odgovora na pitanje 'Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeći geografiju / zemljopis u školama?' po makroregijama

institucije i područja rada	udio odgovora po regijama (%)					ukupno (%)
	zagrebačka	riječka	splitska	osječka	Ličko-senjska ž.	
<i>orijentacija</i>	41,7	35,4	31,7	35,2	36,7	37,9
<i>regionalnogeografsko znanje</i>	33,8	43,4	32,3	35,2	30,0	34,6
<i>općegeografsko znanje</i>	24,0	23,2	28,0	15,6	20,0	22,9
<i>snalaženje na geografskoj karti svijeta</i>	21,8	19,2	21,0	20,6	40,0	21,7
<i>korištenje geografske karte</i>	13,9	11,1	10,2	6,0	20,0	11,7
<i>opća kultura</i>	11,1	11,1	14,5	10,1	10,0	11,5
<i>faktografski podaci</i>	5,3	2,0	7,5	9,5	16,7	6,5
<i>širina pogleda i snalažljivost u drugim sredinama</i>	5,3	9,1	7,5	4,5	0	5,7
<i>ekološka osviještenost</i>	2,6	3,0	2,7	2,0	0	2,5
<i>određivanje geografske širine i dužine</i>	1,5	2,0	1,6	2,5	3,3	1,8
<i>ostala znanja i vještine</i>	9,6	6,1	7,5	6,5	20,0	8,6
<i>ne zna</i>	12,9	13,1	14,5	17,1	3,3	13,8

Tablica 57. Frekvencije odgovora na pitanje 'Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?' prema dobnim skupinama ispitanika

objekt proučavanja	udio odgovora po dobnim skupinama (%)			ukupno (%)
	14-24	25-64	65 i više	
<i>općenito Zemlja</i>	39,2	38,4	40,8	38,9
<i>društveni procesi</i>	36,5	31,3	18,4	33,4
<i>priroda i prirodni procesi</i>	33,9	29,9	16,3	31,3
<i>deskripcija idiografskih cjelina</i>	19,0	20,6	26,5	20,1
<i>Zemljina površina</i>	14,3	9,5	8,2	11,9
<i>prostor</i>	12,2	11,5	6,1	11,6
<i>interakcija prirodne osnove i društva</i>	11,5	12,2	6,1	11,5
<i>geološki aspekti Zemlje</i>	11,5	10,6	10,2	11,1
<i>svemir</i>	7,3	4,2	8,2	6,0
<i>kartografija</i>	2,4	2,7	4,1	2,6
<i>ostalo</i>	1,3	2,9	8,2	2,3
<i>ne zna</i>	10,2	8,9	8,2	9,5

Tablica 58. **Frekvencija odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* prema obrazovno-ekonomskom statusu ispitanika**

objekt proučavanja	udio odgovora po obrazovno-ekonomskom statusu (%)				
	<i>učenici</i>	<i>studenti</i>	<i>zaposleni i nezaposleni</i>	<i>zaposleni u odgoju i obrazovanju</i> ¹	<i>umirovljenici</i>
<i>općenito Zemlja</i>	48,1	41,1	33,9	44,8	45,6
<i>društveni procesi</i>	35,2	39,0	29,1	34,5	21,1
<i>priroda i prirodni procesi</i>	37,0	33,8	29,8	31,0	19,3
<i>deskripcija idiografskih cjelina</i>	29,6	18,3	19,3	22,4	28,1
<i>Zemljina površina</i>	5,6	14,8	10,6	12,1	7,0
<i>prostor</i>	13,0	13,8	10,8	6,9	5,3
<i>interakcija prirodne osnove i društva</i>	7,4	13,1	10,8	15,5	5,3
<i>geološki aspekti Zemlje</i>	7,4	12,2	9,6	17,2	10,5
<i>svemir</i>	9,3	8,5	2,5	12,1	5,3
<i>kartografija</i>	1,9	3,1	2,5	0	3,5
<i>ostalo</i>	1,9	0,9	3,2	1,7	7,0
<i>ne zna</i>	9,3	7,7	12,2	5,2	7,0

¹ iz skupine *zaposleni i nezaposleni* posebno je izdvojena skupina *zaposleni u odgoju i obrazovanju* radi očekivane razlike u odgovorima stoga oni ne sudjeluju u udjelima odgovora unutar skupine *zaposleni i nezaposleni*

Tablica 59. **Frekvencija odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* prema stečenom stupnju obrazovanja ispitanika**

objekt proučavanja	udio odgovora po stupnju obrazovanja (%)					ukupno (%)
	<i>osnovna škola</i>	<i>srednja škola</i>	<i>viša škola / prvostupnik</i>	<i>fakultet / magistar</i>	<i>doktorat znanosti</i>	
<i>općenito Zemlja</i>	44,9	38,5	39,3	36,7	37,5	38,8
<i>društveni procesi</i>	29,5	31,7	38,0	34,9	25,0	33,4
<i>priroda i prirodni procesi</i>	30,8	29,5	34,1	33,7	25,0	31,3
<i>deskripcija idiografskih cjelina</i>	32,1	20,3	18,8	14,8	37,5	20,1
<i>Zemljina površina</i>	6,4	11,7	14,0	12,4	12,5	11,9
<i>prostor</i>	9,0	10,8	14,0	12,4	12,5	11,7
<i>interakcija prirodne osnove i društva</i>	3,8	10,3	11,8	18,3	25,0	11,6
<i>geološki aspekti Zemlje</i>	6,4	11,0	12,7	11,2	12,5	11,1
<i>svemir</i>	6,4	6,2	5,7	5,3	0	5,9
<i>kartografija</i>	5,1	2,2	3,1	2,4	0	2,6
<i>ostalo</i>	3,8	2,0	1,7	3,6	0	2,3
<i>ne zna</i>	7,7	11,5	6,6	8,3	0	9,5

Tablica 60. Frekvencija odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* prema kriteriju završene srednje škole

objekt proučavanja	udio odgovora po završenoj srednjoj školi (%)					ukupno (%)
	bez srednje škole	trogodišnja strukovna	četverogodišnja strukovna	ekonomska gimnazija		
<i>općenito Zemlja</i>	35,0	35,1	35,4	35,3	41,3	38,6
<i>društveni procesi</i>	25,0	21,1	27,6	23,5	40,0	33,4
<i>priroda i prirodni procesi</i>	20,0	19,3	28,4	29,4	35,1	31,3
<i>deskripcija idiografskih cjelina</i>	32,5	29,8	21,8	26,1	15,6	19,8
<i>Zemljina površina</i>	7,5	7,0	11,9	13,4	12,4	11,9
<i>prostor</i>	7,5	1,8	11,5	11,8	13,3	11,8
<i>interakcija prirodne osnove i društva</i>	0	5,3	9,1	10,1	14,4	11,5
<i>geološki aspekti Zemlje</i>	5,0	10,5	7,0	9,2	13,3	10,8
<i>svemir</i>	2,5	1,8	4,5	4,2	7,6	5,9
<i>kartografija</i>	7,5	3,5	2,9	1,7	2,4	2,7
<i>ostalo</i>	7,5	7,0	3,7	0,8	1,3	2,4
<i>ne zna</i>	12,5	19,3	9,5	11,8	8,0	9,6

Tablica 61. Frekvencije odgovora na pitanje *Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija/zemljopis?* po makroregijama

objekt proučavanja	udio odgovora po regijama (%)					ukupno (%)
	zagrebačka	riječka	splitska	osječka	Ličko-senjska ž.	
<i>općenito Zemlja</i>	41,0	43,8	34,6	36,2	30,0	38,9
<i>društveni procesi</i>	33,0	38,5	35,7	31,1	23,3	33,4
<i>priroda i prirodni procesi</i>	30,9	30,2	34,6	32,1	16,7	31,3
<i>deskripcija idiografskih cjelina</i>	19,5	19,8	20,3	21,9	16,7	20,1
<i>Zemljina površina</i>	10,1	17,7	12,1	13,8	13,3	11,9
<i>prostor</i>	12,9	8,3	10,4	9,7	20,0	11,6
<i>interakcija prirodne osnove i društva</i>	12,0	14,6	12,1	8,2	13,3	11,5
<i>geološki aspekti Zemlje</i>	12,7	6,3	11,0	10,2	3,3	11,1
<i>svemir</i>	5,9	6,3	7,1	5,6	3,3	6,0
<i>kartografija</i>	2,3	4,2	2,7	3,1	0,0	2,6
<i>ostalo</i>	2,1	2,1	3,8	2,0	0,0	2,3
<i>ne zna</i>	9,5	5,2	9,9	11,2	10,0	9,5

ANKETA O PERCEPCIJI GEOGRAFIJE U JAVNOSTI

Provodimo anketu o poznavanju *geografije / zemljopisa* kao znanosti i njenoj važnosti u svakodnevnom životu šire populacije kako bismo utvrdili na koje načine je geografija / zemljopis i njeno područje istraživanja shvaćeno u javnosti.

Anketa je anonimna! Ne postoje točni ni netočni odgovori, ispituje se Vaše mišljenje o geografiji!

Dob:	Mjesto stalnog stanovanja:	Stečeni stupanj obrazovanja:	Zanimanje:
Spol:		Vrsta završene srednje škole:	

1. U koje biste znanstveno područje smjestili geografiju / zemljopis?
 - a. u *prirodne znanosti* poput fizike, kemije, biologije, ekologije, geologije, geofizike, astronomije
 - b. u *društveno-humanističke znanosti* poput povijesti, antropologije, politologije, sociologije, ekonomije
 - c. u *interdisciplinarne znanosti* (ulazi u oba znanstvena područja)

2. Smatrate li da je geografija / zemljopis u čvrstoj vezi s nekom od gore navedenih znanosti ili nekom drugom znanošću (ili više njih) i kojom/kojima?

3. Pored svake rečenice u tablici znakom X označite pravokutnik koji se nalazi ispod tvrdnje koja najbolje opisuje Vaš stav.

	uopće se ne slažem	ne slažem se	niti se slažem niti ne slažem	slažem se	u potpunosti se slažem
<i>PRIMJER: Ovako treba izraziti svoj stav.</i>			X		
Trebalo bi povećati broj sati geografije / zemljopisa u osnovnim školama.					
Nastava geografije / zemljopisa nije potrebna u strukovnim školama.					
Znanja iz geografije / zemljopisa korisna su u svakodnevnom životu.					
Geografija / zemljopis pobuđuje moj interes.					
Često se u svakodnevici putem novina, radija, TV-a, interneta ili na neki drugi način susrećem s geografijom / zemljopisom.					
Radije koristim naziv 'zemljopis' nego 'geografija'.					
Svi geografski tekstovi koje sam pročitao/la bavili su se isključivo opisivanjem kontinenata, država ili gradova.					
Ne doživljavam geografiju / zemljopis kao ozbiljnu znanost.					
Razumijem čime se bavi geografija / zemljopis kao znanost.					

4. U kojim bi institucijama osim škole prema Vašem mišljenju mogao raditi geograf?

5. Možete li navesti neka znanja i sposobnosti koja ste razvili učeći geografiju / zemljopis u školama?

6. Možete li vlastitim riječima opisati čime se bavi geografija / zemljopis?

Zahvaljujemo na suradnji!